תלמוד בבלי · ראשונים · רבינו גרשום · סדר קדשים

רבינו גרשום על כריתות

גרשום בן יהודה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רבינו גרשום על כריתות

גרשום בן יהודה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רבינו-גרשום-על-כריתות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 4
דף ג. 8
דף ג: 10
דף ד. 14
דף ד: 17
דף ה. 20
דף ה: 22
דף ו. 23
דף ו: 26
דף ז. 28
דף ז: 30
דף ח. 32
דף ח: 35
דף ט. 37
דף ט: 38
דף י. 40
דף י: 43
דף יא. 45
דף יא: 46
דף יב. 48
דף יב: 49
דף יג. 52
דף יג: 54
דף יד. 57
דף יד: 59
דף טו. 61
דף טו: 62
דף טז. 64
דף טז: 67
דף יז. 69
דף יז: 71
דף יח. 73
דף יח: 75
דף יט. 77
דף יט: 79
דף כ. 81
דף כ: 83
דף כא. 84
דף כא: 86
דף כב. 87
דף כב: 90
דף כג. 91
דף כג: 93
דף כד. 94
דף כד: 96
דף כה. 98
דף כה: 99
דף כו. 101
דף כו: 104
דף כז. 106
דף כז: 108
דף כח. 110
דף כח: 113

דף ב.

שלשים ושש כריתות הן בתורה. שחייב על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת יש מהן שהן חייבי מיתות ב"ד כשהן בעדים ובהתראה ואם אין בהן עדים והתראה זדונן בכרת:
הבא על האם כו' הבא על הזכר כו'. משום הכי הדר קתני הבא על הזכר דמין איסור אחר הוו וכל הני הוו נסקלין בעדים ובהתראה:
הבא על אשה כו'. יש מהן חייבי מיתות ב"ד ויש שאינן אלא חייבי כריתות בלבד [1] כגון הבא על הנדה וטמא שאכל את הקדש כו':
על אלו. ל"ו חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת ועל לא הודע שלהן כגון שהיו לפניו חלב ושומן ואינו יודע אי זה מהם אכל:

דף ב:

מניינא למה לי דקתני ל"ו לימא על אלו חייבין על זדונו כרת הבא על האם כו':
א"ר יוחנן. להכי תנא מניינן לומר שאם עשאן כולן בהעלם אחת בשגגה אחת שחייב ל"ו חטאות. דאם לא נקט מניינא שמא איכא למימר יש מהן יותר ותנא ושייר או שמא קס"ד דיש מלאכות שאין חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת להכי תנא מניינא דחייב על כל אחת ואחת ואינם יותר:
מניינא. דאבות מלאכות למה לי לימא אלו הן אבות מלאכות הזורע והקוצר כו':
א"ר יוחנן כו' כטעם דכריתות:
תוב דתנן באידך פירקין ארבעה מחוסרי כפרה הזב והזבה וכו' דלא מישתרו בתרומה וקדשי' עד דמייתי כפרתן. מניינא לאפוקי מדר"א דתני בתוספתא גר מחוסר כפרה הוא דכי נתגייר ומל וטבל לא מצי למיכל בקדשים ולא משתרי בקהל עד שיזרוק עליו הדם דם קינים וכדמפרש בפרקין תניינא וכי יגור אתכם גר או אשר בתוככם לדורותיכם ועשה אשה ריח ניחוח לה' כאשר תעשו כן יעשה מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים. מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים. אי מה אבותיכם עולה ושלמים אף הגרים כן. אמרת צא וראה אי זהו מין דמים שכולו לאישים ואין לך היתר הימנו הוי אומר זה עולת העוף להביא פרידה אחת[2] כלומר שמביא פרידה אחת שחרית ואוכל בקדשים לערב ואי אמר

[1] צ"ע דהא הבא על אחותו ועל אחות אביו וכו' עד הבא על הנדה כולהו אין בהם מיתת ב"ד כלל ואולי דטס"ה וצ"ל כגון הבא על אחותו ואילך עד הבא על הנדה ועד בכלל.
[2] נראה דחסר כאן וצ"ל להביא פרידה אחת אי אפשר כלומר שמביא וכו' לערב ומ"מ צריך להביא השניה וע"ש בסוגיא.

אלו מחוסרי כפורים ולא אמר ארבעה הוה אמינא תנא ושייר לרבות נמי הא דר' אליעזר קמ"ל מניינא ארבעה ותו לא לאפוקי הא דר' אליעזר:
תוב הא דתנן בפירקין תניינא ארבעה מביאין על הזדון כשגגה הבא על השפחה ונזיר שנטמא על שבועת העדות ועל שבועת הפקדון ומפרש התם מנלן דמביאין על הזדון כשגגה:
מניינא למה לי. לאפוקי מדר' שמעון דתנא במסכת שבועות שבועת הפקדון לא נתנה זדונה לכפרה ואי אמר אלו מחוסרי כפרה ולא אמר מניינא הוה אמינא לאו דוקא אלא כר' שמעון דממעט לשבועת הפקדון קמ"ל מניינא דארבעה הוו ולאפוקי מדר' שמעון:
תוב דתנא נמי בפירקין תניינא ה' מביאין קרבן א' על עבירות הרבה הבא על השפחה ביאות הרבה ונזיר שנטמא טומאת הרבה כו'. מניינא למה לי משום דקתני בההיא ונזיר שנטמא טומאות הרבה דאינו מביא אלא קרבן אחד:
ומשכחת לה כגון דאיטמי בשביעי וחזר ונטמא בשביעי דהיינו שנטמא טומאות הרבה ביום שביעי ביום תגלחתו כדכתי' וכי ימות מת עליו בפתע פתאום וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו היינו נזירות דטומאה וכתיב והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו:
[מיום ז' הוא דחיילא] ומתחיל למנות נזירות דטהרה שוב ל' יום וקמ"ל מניינא דמתניתין דתני ה' ותני בהו נזיר שנטמא טומאות הרבה היינו אליבא דר' יוסי בר' יהודה דאמר במסכת נזירות דנזירות דטהרה דמתחיל שוב למנות מיום ז' הוא דחילא עליה וכיון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בז' טומאות הרבה מאחר שהתחיל למנות נזירות דטהרה וכיון דאכתי לא הגיע האי נזיר טמא ליום ח' בשעה שראויה להביא בה קרבן עד יום ח' כדכתיב וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים:
דאי תימא ר' היא. מתני' כיון דאמר ר' דנזירות דטהרה עד שמיני דראוי להביא קרבן לא חיילא עליה א"כ אליבא דר' היכא משכחת לה שנטמא טומאות הרבה דאינו מביא אלא קרבן אחד:
אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי כיון דאכתי לר' לא חיילא עליה נזירות דטהרה לר' כולן כל הני טומאות טומאה חדא אריכתא (חדא) היא וכטומאה חדא ראשונה דמיא ולא הוו טומאות הרבה:
ואי דנטמא בח' וחזר ונטמא בח' וחזר ונטמא בח'. דכבר חיילא עליה דנזירות דטהרה לר' כיון דיצא בשמיני בשעה שראויה להביא בה קרבן ואח"כ נטמא טומאות הרבה חייב קרבן על כל אחת ואחת היא:

אלא ש"מ מניינא דמתניתין דקתני חמשה וקתני נזיר שנטמא טומאות הרבה ר' יוסי בר' יהודה היא ולאפוקי מדר' אע"ג דבעלמא אמרינן הלכה כר' מחברו קמ"ל הכא דלא:
דתניא וקדש את ראשו ביום ההוא היינו שמתחיל למנות נזירותו דטהרה ואימת. ר' סבר ההוא ביום ההוא ביום הבאת קרבן הוא היינו ביום הח':
ור' יוסי בר' יהודה אמר ביום תגלחתו מיירי היינו ביום השביעי:
תוב הא דתנן נמי בפירקין תניינא (אמר) ה' מביאין קרבן עולה ויורד על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתיים ועל טומאת מקדש וקדשיו והיולדת והמצורע:
מניינא ה' למה לי:
משום דקתני סיפא דההוא דמתניתין דהוריות אין חייבין ב"ד על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו והנשיא חייב בכולן כיוצא בהן דיחיד ומשיח דחייבין בכולן דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת קול אלה שהמלך דהיינו נשיא לא מעיד ולא מעידין אותו:
ור' יוסי הגלילי סבר כל שישנו באחת מהן ישנו בכולן וקמ"ל מתניתין דקתני חמשה כר' יוסי הגלילי וכר' עקיבא ולאפוקי מדר' אליעזר דאמר התם בהוריות נשיא מביא שעיר קמ"ל מניינא חמשה מביאין קרבן עולה ויורד דאפי' נשיא:
מניינא למה לי לאפוקי מדר' אושעי' דאמר י"ג אבות נזיקין שומר חנם והשואל כו'. דאי אמר אלו אבות נזיקין השור והבור הוה אמינא תנא ושייר הני דר' אושעי' קמ"ל ד' אבות למעוטי דר' אושעיא. מ"ט לרב כדאית ליה ולשמואל כדאית לי' לרב דאמר מבעה זה אדם משום הכי ממעט דר' אושעיא דתנא תנא אדם וכל דדמי ליה ולשמואל דאמר מבעה זה השן אמר לך תנא בנזקי ממונו מיירי ולא נזקי גופו למעוטי דר' אושעיא דהוו נזקי גופו:
ולר' אושעיא דתני י"ג מניינא למה לי לאפוקי מדר' חייא דאמר כ"ד אבות נזיקין ומ"ט ממעט להו ר' אושעיא דקסבר בממונא קא מיירי בקנסא לא קא מיירי והני דר' חייא קנסי הוו:
ור' חייא מניינא דידיה למה לי למעוטי מפגל בקדשים. כהן האומר הריני שוחט זבח של פלוני על מנת להקטיר ממנו כזית חוץ לזמנו. ומסור המלשין על ממונו של חברו לעובדי כוכבים אנסין והני פטירי מלשלומי דלא עבדי מעשה בידים אלא בדבור בעלמא ואי קשיא לר' חייא אם כן עדים זוממין ומוציא שם רע דקא חשיב להו הא בדבור בעלמא קא עבדי אמר לך עדים זוממין מעשה כתיב בהו דכתיב כאשר זמם לעשות. ומוציא שם רע הא קא אמרי דעבד מעשה דאמר לא מצאתי לבתך בתולים הלכך קא חשיב להו:

בשלמא פטור לגמרי מחטאת לא משכחת לה דהא כתיב בהו כרת בכולן דהיינו שגגתו חטאת:
לכך יצאת כרת באחותו לחלק לחייב על כל אחת ואחת דמה אחותו מיוחדת שהיא ערוה וחייב על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל שהיא ערוה חייב על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת:
והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו. דכתיב אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' אף אחותו נמי יצאה מן הכלל ללמד על הכלל כולו:
אמר לך רב ביבי ומינה. דהא ברייתא סייעתא להו מי אמרת כו':
הכא נמי מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר לעולם בחיי אוסרה. שאינה מותרת לעולם לאחיו שאוסרה אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה חייבין עליה כרת:
יצאת אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה שאם נתן לה גט מותרת וכן נדה יש לה היתר לבעלה לאחר נדתה הלכך לא מצי אחותו ללמד על הכלל כולו:
א"ר יונה כו'. מהכא ילפת לחלק דאמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות וגו' וכולהו ערויות בין אחותו בין אשת איש בין נדה כולהו שייכי בהאי קרא הואיל וכך דאחותו שייכא בהאי קרא ויצאת ש"מ להיקש הוא ואין משיבין על ההיקש אלא מה זו שיצאת חייבין עליה בפני עצמה אף כל השאר נמי אף אותן שיש בהן היתר בחיי אוסרן:
ולר' יצחק. דפליג במס' מכות עלה דההיא דתנן כל חייבי כריתות שלקו נפטרין מידי כריתתן וקא מפיק להאי[3] למה יצאת כרת באחותו לדונן בכרת ולא במלקות א"כ לחלק לחייב על כל אחת מנא ליה:
נפקא ליה. מואל אשה בנדת טומאתה דמצי למימר ואל נדה בטומאתה אמאי קאמר ואל אשה ש"מ לחלק על כל אשה ואשה של עריות דהאי ואל אשה סמוך לפרשה דעריות:
מיתבעי להון לחלק לחייב בין על אחותו בין על אחות אביו בין על אחות אמו:
הני למה להון לחלק פשיטא דחייב על כל אחת בפ"ע דהרי שמות מוחלקין דזו קרויה אחותו וזו אחות אביו וזו אחות אמו וגופין מוחלקין דג' נשים הוויין:
אלא אימא מיתבעי להון לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ומשכחת לה ברשיעא בר רשיעא כגון שבא על אמו והוליד ממנה ב' בנות וחזר ובא על אחת מן הבנות והוליד בן ואותו בן בא על הבת האחרת שהיא אחותו מאביו ואחות אמו ואחות אביו והכא שמות מוחלקין וגוף אחד. מיתבעי להון לחייב על אחותו בת אביו ובת אמו

[3] נראה דצ"ל להא כרת דכתיב באחותו דיצאת לדונן וכו'.

דהא לא אשכחן בקרא אלא בת אביך או בת אמך[4] לומר שאין עונשין מן הדין אע"ג דאתיא מק"ו. השתא בת אביו שלא בת אמו מיחייב בת אביו ובת אמו כ"ש:
ור' יצחק. לא בעי להכי קרא אלא קסבר עונשין מן הדין:
ואי בעית תימא לעיל קא מהדר לר' יוחנן דאמר לכך יצא [כרת באחותו] לחלק אי בעית תימא לחלק יליף עונש מן אזהרה מה אזהרה דהיינו לאו כתיבא אכל ערוה וערוה אף עונש כרת נמי [הוי כמאן דכתיב בכולהו] וליחייב על כל ערוה וערוה:

דף ג.

חילוק חטאות ביניהן. אע"ג דחטאת לא אתי אלא במקום כרת אפי' [הכי] כיון דכתיבי ב' לאוין וכרת אחת משמע כרת אכל לאו לאו. וכי מאחר דלאוין מחלקין לחטאות הוא הדין לעריות דאית בהו הרבה לאוין וכרת אחת. אלא כרת באחותו אמאי איצטריך וקסבר ר' יצחק אחותו דרישיה דקרא לאו לדרשא אתי אלא אורחיה דקרא הוא ולגופיה איצטריך איש אשר יקח את אחותו ואחות דסיפיה מיבעי ליה לחלק. ואי קשיא אמאי קאמר ר' יצחק אחותו דרישא אורחיה דקרא הוא הא מפיק ליה לדונו בכרת ולא במלקות. ההוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו. ואמרי לן ר' דמס' מכות קא מהדר האי אי בעית תימא יליף עונש מאזהרה עלה דר' יצחק דאמר עונשין מן הדין וקאמר אי בעית תימא אחותו בת אביו ובת אמו יליף עונש מאזהרה ולא מן הדין שהרי כתיב אזהרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ויליף עונש מאזהרה. והכא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי עונשין מאזהרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין עונשין מן הדין:
אף אנן נמי תנינא. כר' אלעזר אמר ר' אושעיא דלאוין מחלקין:
דמה קטרת לאו בפ"ע דכתיב והקטרת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו וחייב עליה בפ"ע כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת:
וכי תימא מיהא לא איריא דמשום הכי תנא מפטם את הקטרת במיצעי משום דקא בעי למיתנייא פיטומין גבי הדדי א"כ נתנהו איפוך:
אי בגברי. קא חשיב דהני ל"ו כריתות אי עבדי להו ל"ו גברי מיחייבי כל חד כרת א"כ דל אשה הנרבעת לבהמה מבינייהו:
אי בנשי קא חשיב. דאי עבדי להו ל"ו נשי גבי [הדדי] מיחייבא כל חדא כרת:

[4] ע"כ שייך לעמוד הקודם

דל מיניהון הבא על הזכור ועל הבהמה. דהני לא מיתוקמי אלא בגברי ובצר להו תרתי אי אמרת מילה נמי הא ליתא בנשי:

הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוין.[5] ותני הכי דל אשה הנרבעת ותני הכי במקומה והביא זכור עליו דהוא נשכב לזכר:

ור' ישמעאל הוא דאמר חייב שתים דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן. והא מדקתני מגדף בהני ומוקמי' לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אלא רישא נמי ר' עקיבא היא ור' עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והביא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א"כ בצרא להו חדא:

וכי תימא כולה מתניתין ר' עקיבא וברישא בהבא על הזכור סבר לה ר' עקיבא כר' ישמעאל דחייב שתים. ומן לא יהיה קדש היינו שלא יהא נשכב כזונה:

ולר' עקיבא. דמפיק ליה מחד [קרא] אינו חייב אלא אחת:

אלמא לא סבר לה כר' ישמעאל אלא רישא וסיפא ר' ישמעאל ובמגדף סבר לה כר' עקיבא דלא בעי מעשה אע"ג דכתיב בעשותה ועשה אחת:

אי הכי. לר' ישמעאל דמיחייב ב' ליתני נמי והביא בהמה עליו וטפייה חדא:

האמר אביי כו' היינו תירוצא. וכי כתיב לא יהיה קדש בגברי כתיב. דלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה. והאי דקא בעי הכא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר עריות היינו טעמא דבשאר עריות סגיא לתרוייהו בחדא אזהרה שהרי הנשכב נהנה כשוכב הבא על הזכר הנשכב אינו נהנה:

ר' אלעזר משמיה דרבא אמר. לעולם בגברי קא חשיב ולא צריך לאפוקי אשה הנרבעת דתנא תנא ל"ג חטאות ותנא ג' כריתות דלית בהו חטאת לסיומינהו להשלים ל"ו כריתות וממאי דתנא כריתות בלא חטאות מדקתני סיפא פסח ומילה דלית בהו חטאת דהני מצות קום עשה נינהו:

הוקשה כל התורה לע"ז. משום דכי דבר ה' בזה היינו שבזה על דבור ראשון לא יהיה. ותנא נמי כרת בהאשה הנרבעת לסיומא דכיון דליתה בגברי לית בה חטאת:

והנך אחריני דהוו לא תעשה ואיתנהו בגברי אית בהו כרת וחטאת:

המחלל את השבת. קא חשיב ליה בכרת אחת. אמרי והא שבת יש בו ל"ט כריתות לאבות מלאכות שלו:

אמר ר' יוחנן תנא דידן קא חשיב למחלל שבת בחד כרת קא מיירי בשגגת שבת וזדון מלאכה כדתניא הנה שהיא אחת בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת היינו

[5] נראה דצ"ל לעולם בגברי קחשיב והא דמקשת דל האשה הנרבעת תני הכי במקומה וכו'.

שגגת שבת וזדון מלאכה שאינו יודע שהוא שבת אבל יודע שמלאכות אלו אסורי' בשבת וכיון דעשאן בזדון בידיעה אין בהן קרבן אלא על שגגת שבת בלבד. ואמאי מוקים המחלל את השבת דבשגגת שבת וזדון מלאכה מיירי דאינו חייב אלא אחת וניתני בזדון שבת ושגגת מלאכה דליחייבה ל"ט כו':

תנא. דמתניתא שגגת שבת וזדון מלאכה עדיפא ליה למיתני לאשמועינן רבותא דאף על גב דהזיד במלאכות מן חד חטאת מיהא לא מיפטר ט"א משום הכי עדיפא ליה[6] דבין שגג בשבת מיפטר לאפוקי זדון שבת ושגגת מלאכה דאם הזיד נמי במלאכה פטור לגמרי מחטאת:

וכן אתה מוצא גבי. העובד עבודת כוכבים דקתני במתני' דלא מיחייבי אלא חדא משום דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות מיירי:

והרי לבו לשמים. דהא סבור בית הכנסת הוא ולא מיחייב מידי:

ואלא דחזא אנדרטא צלם שאינו עשוי לשם עבודת כוכבים וסגיד ליה מאי שוגג איכא הכא כיון שאינו עבודת כוכבים בהכי תליא מילתא אי דקבליה מזיד הוא ואי לא קבליה לאו מידי עביד ולא מיחייב:

אלא כגון דשגג בעבודת כוכבים דסבר מותר לעובדה [משום] שאינו עושה אלא מאהבה של שלטון או מיראה וזדון (מלאכות) [עבודות] הכא ליכא זדון (מלאכות) [עבודות] דהא לא עביד במזיד אלא להכי קרי זדון (מלאכות) [עבודות] דמתכוין לעבוד מאהבה:

הניחא לאביי דאמר חייב. העובד מאהבה ומיראה ומתוקמ' מתני' בהכי דהיינו שגגת עבודת כוכבים:

דף ג:

ואלא שגגת עבודת כוכבים היכי דמי באומר מותר שאינו יודע שעבודת כוכבים אסור לעובדה וזדון עבודה היכי דמי הא לא ידע דאסיר כיון דאיתכוין לעבוד קרי להו זדון ודמי האי כהעלם זה וזה בידו בין היא עצמה בין עבודותיה:

ואמאי חייב חטאת[7] דעד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן בפרק כלל גדול העלם זה וזה בידו דלא ידע דהוי שבת ולא ידע דמלאכות אסירן אלא אי לאיחיובי תרתי דאי אמרת בתר שגגת שבת אזלינן לא מיחייב אלא חדא ואי אמרת בתר שגגת מלאכה אזלינן ולא בתר שבת מיחייב אכל אב מלאכה ומלאכה:

[6] נראה דצ"ל דכי נמי שגג גם במלאכות מ"מ מחדא מיהת לא מיפטר לאפוקי וכו'.
[7] ע"כ שייך לדף ג ע"א

אבל למיפטר לגמרי לא בעי מיניה. הכא נמי גבי עבודת כוכבים לא פטיר לגמרי ומיחייב חדא:

אמר רב פפא [אמר] היכי משכחת לה באומר מותר כגון תינוק שנשבה קטן לבין העובדי כוכבים וידע דאסיר עבודת כוכבים ולא ידע הי ניהו עבודות דאסירן:

ואי בעית תימא אפילו בגדול [ולא] נשבה נמי משכחת לה באומר מותר כגון דקא טעי בהדין קרא כו':

רב אחא בריה דרב איקא אמר. תנא דמתני' שם שבת ושם עבודת כוכבים סתם קתני כלומר דאי עביד בזדון שבת ושגגת מלאכה מיחייב אכל חדא וחדא אי שגגת שבת וזדון מלאכה לא מיחייב אלא חדא:

ממאי. דתנא שם איסור ושייר מדקתני הבא על אשה ובתה ושייר בתו מאנוסתו דלא תנא בהדייהו:

אמרין מהא לא הוי ראיה דכתיבן בקרא קתני ולא שייר בתו מאנוסתו דלא כתיב בהדי' אלא מג"ש אתיא לא קתני:

ל"א והא איכא בת אשתו בת בנה ובת בתה דכתיבן. באורייתא וחייבי כריתות נינהו ושייר ולא קתני אלא שם אשה קתני והנך נמי בכללן הכא נמי כו':

והא איתמר. במסכת זבחים המעלה אברי פנים שראוי להקטירן בעזרה והקטירן בחוץ ואברי חוץ אברי קדשים (שיצאו) [ששחטן] בחוץ ומעלן בחוץ או חולין מעלה בחוץ לשם קדשים חייב שתים. וקשיא ליה לרב ביבי:

התם א"כ דחייב שתים הוה להו ל"ז כריתות ליתני המעלה והמעלה תרין זימנין כלומר חד לאיברי פנים בחוץ וחד לאברי חוץ בחוץ. ואמאי קשיא ליה כיון דקסבר שם שבת קתני נישני לנפשיה הכא נמי שם העלאה קתני וה"ה לאיברי חוץ בחוץ:

אמר לך רב ביבי מי דמי שבת וע"ז תנא יתהון בכונכיהון. פירוש כל אחד שנה במסכתא (כל אחד שבת במסכתא) שלו כל מלאכותיו וכל דינו הילכך גבי כריתות הכא דאורייתא הוא כלומר דאגב גררא דצריך להן הזכירן משום הכי משני שם שבת קתני ולא רצה לטרוח לפרשן שכבר מפורשין במקומותן אבל הכא גבי המעלה מי תנא יתהון בכונכיהון כלומר כלום יש מסכתא ששמה מסכת העלאות שמפורשים שם דנישני הכין דשם העלאה קתני אלא כיון שאין להן מסכתא היה צריך לפרש כאן המעלה והמעלה אהכין קשיא ליה לרב ביבי:

שתי כריתות ולאו אחד מהו. מי חלוקין שתי כריתות לחטאות כמו לאוין אי לא:

אמר ליה. מאי קא בעית שמא שוחט ומעלה בחוץ קאמרת דאית בהו שתי כריתות בשוחט כתיב כרת דכתיב ואל פתח אוהל מועד לא הביאו ובמעלה כתיב כרת דכתיב אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אוהל מועד לא יביאנו וגו' הני ב' לאוין נינהו אי למאן דאמר במס' זבחים הבאה הבאה הביאו יביאנו מה להלן בהעלאה לא ענש אלא א"כ הזהיר והיכן הזהיר דכתיב השמר לך פן תעלה עולותיך וכל מקום שנאמר השמר פן ואל זהו מצות לא תעשה אף בשחיטה נמי לא ענש אלא א"כ הזהיר ותרי לאוין נינהו ומשום הכי מחלקין ואי למאן דמייתי לה בהיקישא ללאו דאמר קרא שם תעלה עולותיך ושם תעשה היינו שחיטה מדכתיב בהדי הדדי ש"מ להיקישא דמקיש שחיטה להעלאה מה העלאה לא ענש אלא א"כ הזהיר כו' כדאמרן והיינו תרי לאוין נמי ופשיטא דמחלקי ואי אמרת הא כתיב לאו בשחיטה דכתיב ולא יזבחו עוד את זבחיהם ההוא בזובח בהמה למרקוליס מוקמינן לה:

אלא דילמא ב' מיתות ולאו אחד מיבעיא לך אי מחלקן לך מיתות לחטאות ומאי היא אוב וידעוני דכתיב בהו ב' מיתות מות יומתו באבן ירגמו אותם ולאו אחד דכתיב לא ימצא בך וגו' ושואל אוב וידעוני א"ל אין א"ל ר' זירא הא פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש אי מיחלקי אי לא דתנן בסנהדרין בעל אוב וידעוני גבי סקילה וגבי כריתות לא תני ידעוני אבל אוב בלבד ומ"ש דלא תני ידעוני א"ר יוחנן הואיל ושניהם בלאו אחד דלא ימצא נאמרו כיון דאין בהן אלא לאו אחד אינן חולקין להכי תני חד:

וניתני ידעוני במתניתין ולא ניתני בעל אוב מאי שנא דתני בעל אוב:

קסבר הואיל ובו פתח הכתוב דבכל התורה מקדים בעל אוב לידעוני:

וריש לקיש אמר הואיל ואין בו מעשה. בידעוני אלא שמניח עצם ידוע בפיו והוא העצם מדבר מאליו בלא הקשת שפתיו הלכך לית ביה חילוק הא אי הוה ביה מעשה הוו חולקין אע"ג דלאו אחר:

ריש לקיש מ"ט לא אמר כר' יוחנן. כדקאמר ושניהם בלאו אחד נאמרו ושוו בהדדי ולית בהו חילוק:

אמר רב פפא. קסבר ריש לקיש דהא חלוקין הן במיתות מות יומתו חלוקין הן לחטאות אי הוי מעשה בידעוני:

ור' יוחנן. אמר לך חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה בקרבן דחטאת אמאי אתי על לאו. חלוקה דלאו אי הוו בהו תרי לאוין הויא חלוקה לקרבן השתא כיון דלית להו אלא לאו אחד ושני מיתות חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה:

חלוקה דמיתה לא הויא חלוקה. דמאחר שמת אינו חוזר ומת ולהכי תני לה לתרויהו דסד"א לא לימות עד דעביד תרוייהו קמ"ל דהי דעביד חייב סקילה:

ור' יוחנן מ"ט לא אמר כריש לקיש. דמשום ההוא טעמא אין חלוקין דאין בהו מעשה:

קסבר. ר' יוחנן מאן תנא מתני' דכריתות ר' עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה דאפי' כי לית ביה מעשה[8] (לית ביה חילוק חטאת) כדסבירא (ד)ליה במגדף דחייב חטאת אע"ג דלית ביה מעשה כדתרצינן מתני' בשמעתין דלעיל הילכך טעמא דידי דלית בהו חילוק משום דשניהם בלאו אחד נאמר:

וריש לקיש. אמר לך אנא ודאי כרבנן סבירא לי דבעו מעשה אלא אפי' מתני' ר' עקיבא כדקאמרת אפי' הכי לא קשיא לי נהי דלא בעי ר' עקיבא מעשה רבה כרבנן מעשה זוטא מיהא בעי לאפוקי ידעוני דלית ביה אפי' מעשה זוטא כלל והלכך לא הוי חילוק ובעל אוב לר' עקיבא מאי מעשה זוטא אית ביה הקשת זרועותיו שמקיש זרועותיו זה בזה ומדבר מבין שחיו ומבין אצילי ידיו ע"י כישוף:

ומגדף אית ביה מעשה זוטא עקימת שפתותיו:

קא ס"ד. דהקשת זרועותיו לריש לקיש הוי מעשה זוטא אפילו מדרבנן מדלא פליגי רבנן בבעל אוב כדפליגי במגדף:

מיתיבי וכו' ניתני לרבנן יצא מגדף ובעל אוב דלית בהו מעשה אין הכי נמי דאי בעי למיתני אלא חדא מן תרתי קתני יצא מגדף וה"ה לבעל אוב:

וליתני יצא בעל אוב ולא ליתני יצא מגדף:

מגדף איצטריך. סד"א הואיל וכתיב כרת דידי' במקום קרבן דכתיב לעיל והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה אימא מודו ליה רבנן לר' עקיבא דמעשה זוטא הוי מעשה וליחייב קרבן קמ"ל דלא ולהכי תנא יצא מגדף:

עולא אמר בעל אוב דקתני. במתני' דחייב חטאת לדברי הכל במקטיר לשד שיטענו לדבר מבין שחיו דהקטרה היינו מעשה רבה:

א"כ. מקטיר לשד היינו ע"ז:

אלא. במקטר לשד שלא לשום עבודה אלא על מנת לחברו שיבא אליו ויקבוץ לו שדים הרבה שיעש' רצונו:

א"כ היינו חובר חבר. שמקבץ כיתות של חיות ושל נחשים ע"י כשוף דאינו אלא בלאו:

א"ל אע"ג דמקטיר לשד על מנת לחברו לשום אוב היינו חובר וחובר חבר בלאו גרידא הוא התורה אמרה חובר חבר כגון זה דבעל אוב בסקילה ובשוגג חטאת:

[8] נראה דצ"ל ואפי' כי לית ביה מעשה מ"מ אית ביה חיוב חטאת כדסבירא ליה כו'.

אחד חובר גדול. שמקבץ כיתות של חיות גדולות:
ואחד חובר קטן. שמקבץ חיות קטנות:
ואפי' נחשים ועקרבים דחייב על לאו דלא ימצא:
אמר אביי אפי' חובר למיצמד זיבורא ועקרבא שידחקו זה את זה ויהרגו זה את זה אסור:
ואי קא אתאן בתריה. שרוצין להזיקו ומשום הכי מחברן שלא יזיקוהו שרי:
הקשת שפתיו דמגדף לרבנן להוי מעשה ואמאי קא אמרי יצא מגדף:

דף ד.

[9] אמר רבא שאני מגדף הואיל ועיקר איסורו היינו במחשבת הלב ומחשבה לא הויא מעשה אבל בעלמא היכא דלא אזלינן בתר מחשבה אמרינן דהקשת שפתיו הוי מעשה:
מתיב ר' זירא. יצאו עדים זוממין. (בהי) ברייתא היא בתורת כהנים דקתני אי מה עבודת כוכבים שחייבין עליה מיתת ב"ד. אף אינו מרבה אלא את שחייב מיתת ב"ד את מה אני מרבה כגון מקלל אביו ואמו ומסית ומדיח [ונביא] השקר והעדים זוממין ת"ל ועשה יצאו אלו שאין בהן מעשה הלכך אין בהן חטאת:
ואמאי. אין בהן מעשה והא בעדים ע"פ כתי' על פי שנים עדים ונימא דעקימת שפתו הוי מעשה וליחייב חטאת:
אמר רבא. שאני עדים זוממין הואיל וישנן בראייה שעיקר עדותן היינו שמעידין שראינו כך וכך ובראייה לית בה מעשה להכי לא ניתנה שגגתן לכפרה דאין בהן מעשה:
לחייב על כל אחת ואחת. על כל מין ומין:
[10] היינו לאו שבכללות שכולל חלב דשור וכשב ועז:
ורבנן סברי אין לוקין. ומיהו חדא מיהא לקי:
דמייתרי ליה קראי. לחלק דנכתב קרא כל חלב לא תאכלו והיה הכל במשמע:
שפיר קאמרי ליה. רבנן דלמישרי חלב דחיה אתו ולא לחלק:
אלא היינו טעמא דר' ישמעאל דקסבר. נכתוב כל חלב שור למעוטי דחיה וכשב ועז הוו בכלל שור דבהמה נינהו כמו שור אלא למאי הילכתא כתבינהו לחלק:
הוה אמינא נילף שור. משבת כתיב הכא שור וכתיב גבי שבת ושורך וחמורך מה גבי שבת חיה ועוף כיוצא בהן דוכל בהמתך יתירא איתרבי דאסור לעשות בהן מלאכה בשבת ויש מלאכה בעופות כגון דש באווזין ותרנגולין:
אף הכא באכילת חלב חיה ועוף כיוצא בו דחלבה אסור:

[9] ע"כ שייך לדף ג ע"ב
[10] נראה דצ"ל לוקין על לאו שבכללות והיינו לאו וכו'.

שפיר קאמרי ליה. רבנן דלהכי צריכי ולא לחלק:
קסבר ר' ישמעאל א"כ לכתוב קרא כל חלב כשב בלבד ולא מצית יליף מיניה ג"ש משבת דלא כתיב תמן כשב ולא עז. הואיל ונתרבה בנסכים. דכתיב ונסכיהם חצי ההין לפר: מה לעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד. דכתיב והקריבה עז בת שנתה מה שאין כן בהנך שור נתרבה אצל עבודת כוכבים בצבור דכתיב ועשו כל העדה פר בן בקר וכו': שכן יש בהן צד רבוי. שור יש לו רוב נסכים שראויין למזבח כשב אליה שלו קריבה למזבח מה שאין כן בעז:
שפיר קאמר ליה דמצרך צריכין ולא לחלק אתו:
לעולם. כדקאמרינן מעיקרא דא"כ דלא לחלק אתו ניכתוב כו':
ודבר למד מענייננו. מה חיה בקדשים ליתא אף באיסור חלב ליתא:
ושור וכשב ועז לא אתי אלא לחלק:
מכלל דרבנן דאמרי דצריכי סברי לא ילפינן דבר מענייננו והא היינו אחת מי"ג מדות שהתורה נדרשת:
ר' ישמעאל סבר למדין. לאו דכל חלב שור מן לאו דחקת עולם דחוקת עולם ודאי בענינא דקדשים כתב דלפניו ולאחריו אינו מדבר אלא בקדשים אבל האי כל חלב שור לא כתיב בענינא דקדשים כל כך דהא סמיך ליה וחלב נבלה וחלב טרפה דהיינו דחולין וכיון דילפי' לאו דכל חלב מהלאו דחקת עולם דכתיב בקדשים (אבל האי כל חלב שור לא כתיב בענינא דקדשים דלית בהו חיה) אפי' כתיב כל חלב לא תאכלו סתמא (דלא) [ולא היה] כתיב שור וכשב ועז לא איכא לספוקי בחלב דחיה דהא ליתא בקדשים:
הלכך שור וכשב ועז לחלק. למלקות הוא דאתא וחייב על כל אחת ואחת[11] איסורא בעלמא אבל לחלק מלקיות לכריתות אכתי לא ידעינן אלא ילפינן לאו דכל חלב ולאו דחוקת עולם מן כרת דכתיב כי כל אוכל חלב מן הבהמה וגו':
מה ההוא לחלק. לחייב על בהמה ובהמה הראויה להקרבה:
אף הדין. לאו דכל חלב ושור דחולין לחלק מלקות וכרת לכל אחת:
ורבנן. אמרי מכרת דבעית למילף מיניה לחלק למלקיות לא מצית ילפת דלאו מלאו ילפינן דדמי ליה והיינו דבר למד מענינו וכדאמר בפרק כל הבשר לא תאכלנו למען ייטב לך. בבשר בחלב הכתוב מדבר או אינו אלא בשאר איסורים אמרת צא ולמד מי"ג מדות דבר למד מענינו במה הכתוב מדבר לא תאכלנו דלמעלה בב' מינין דכתיב לא תאכל

[11] נראה מזה דרבינו היה לו גירסא אחרת כאן דרבנן סברי דלא ילפינן מיתורא רק לאיסורא בעלמא דעובר בג' לאוין אבל לא למלקות.

הנפש עם הבשר אף כאן ב' מינין היינו בשר בחלב אלמא לאו מלאו ילפינן דדמי ליה לאו מכרת לא ילפינן והלכך אינו חייב אלא אחת:

לישנא אחרינא ר' ישמעאל סבר למידין לאו דחקת עולם דכתיב בעניניה (דקרא) [דקדשים] דמההוא לא מצית לרבויי חלב חיה מקדשי' דלית בהו חיה ומכל חלב שור נמי לא מצית לרבויי חלב חיה דאפי' כתיב נמי סתמא בלא פרטי ליכא לספוקי בחיה דליתסר חלבה דהא ילפינן האי כל חלב דשור מחלב דכרת מה בכרת פרט בהמה ולא חיה אף כאן נמי הלכך שור וכשב ועז לחלק:

ורבנן לאו מלאו ילפי כו':

ואיבעית אימא רבנן. היינו טעמא דלא אתי לחלק דמיבעי להו שור וכשב ועז להאי דרשא לכדאמר ליה רב מרי לרב זביד בפרק כל הבשר אלא מעתה כיון דמכל חלב קא מרבית אליה דחולין תיתסר באכילה א"ל עליך אמר קרא כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו חלב גמור השוה בשלשתן דסליק באימורין אסור לאפוקי אליה דלא שוה בשלשתן דליתא אלא בכבש להכי כתיבי למישרא אליה דחולין:

ור' ישמעאל אמר לך. א"כ לטעמיך לימא קרא כל חלב שור וכשב חלב השוה בשניהם ואליה אינה שוה בשניהם ועז למאי כתביה לחלק:

ורבנן. אמרי איידי דכתיב שור וכשב כתיב עז:

מודה ר' ישמעאל. אע"ג [דנפק"ל מקרא] לחייב על כל אחד הני מילי לענין מלקות אבל לענין קרבן אין מביא אלא חטאת אחת דלא דמי האי לאו דכתיב אשלשתן להא לאו דעריות דהתם כתיב לאו אכל ערוה וערוה:

ועשה אחת ועשה הנה. היינו אחת שהיא הנה:

לחייב על כל אחת ואחת שאם אכל חלב וחלב שם אחד. כלומר שתי זיתי חלב ממין אחד בשתי העלמות חייב שתים או ב' שמות כגון כזית מחלב שעל גבי הקרב וכזית ממעל הדקין או כזית מחלב שור וכזית מחלב כבש בהעלם אחת חייב שתים:

אלא ב' שמות בהעלם אחת אמאי חייב שתים. הא ליכא לא חילוק העלמות ולא חילוק לאוין דהא ליכא אלא אחד בחולין כל חלב שור וכשב ועז כגון דאכל חלב דנותר דאיכא ב' לאוין:

א"כ ניחייב נמי משום קודש. דנותר היינו דכתיב כל זר לא יאכל קדש דאפי' כהן לגבי נותר זר הוי והיינו תלתא לאוין:

חלב נבלה. לוקה שתים אחת משום חלב ואחת משום נבלה:

חלב מוקדשי' לוקה שתים אחד משום חלב ואחד משום קודש ואע"ג דכתיבי תרי לאוין בחלב קסברי רבנן לאו וכל חלב שור בחולין מיירי ולא בקדשים:
ור' יהודה אמר חלב מוקדשין לוקה שלש. דקסבר תרוויהו לאוי בקדש כתיבי וחייב שלש. וכרבנן הוה יכיל רב ששת (יכיל) לתרוצי דאמרי חייב שתים בחלב דקדשים אבל הא דאוקמיה כר' יהודה משום דרבותא קמ"ל דר' יהודה מחייב אחלב שתים משום ב' לאוין והיינו ב' שמות בהעלם אחד:
אי הכי אי משום רבותא קאמרת ונוקמא כר' ישמעאל דאמר דאחלב לוקה שלש. וכי אכל ב' שמות לוקה שתים אלא אמאי לא אוקמא כו':

דף ד:

[12] השתא נמי כר' יהודה לא מיתוקמא דהא אמר כו'. מאי רבותא קמ"ל ברייתא דחייב שתים:
אמר ריש לקיש. הא קמ"ל כגון שאכלו ב' זיתי דחלב דחולין בב' תמחויין כלומר בב' תבשילין א' צלי וא' מבושל והיינו (קרי שמא) [שני שמות] ומשום הכי חייב שתים כדר' יהושע דאמר בהא מסכת בפרק אמרו לו. אמר ר' יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בחמשה תמחוין בהעלם אחד חייב על כל אחד [ואחד] משום מעילה קסבר תמחוין מחלקין:
לישנא אחרינא כגון דאכל חלב דהקדש ורבותא קמ"ל דחייב שתים ודלא כר' יהודה דאמר שלש:
מחכון עלה ואי רבותא קמ"ל נוקמא כגון דאכל חלב דשור וכשב ועז ור' ישמעאל היא דאמר לוקה שלש והאי דקתני חייב שתים דאכל שתים בלבד דשור וכשב אלא אמאי לא אוקמא כו'. דהא מודה שאינו חייב אלא חטאת אחת אחלב השתא נמי כר' יהודה כו' אלא ודאי אחת משום חלב ואחת משום קודש. והשתא נמי מיתוקמא כר' יהודה ברייתא ובין לרבנן ובין לר' ישמעאל למאי רבותא קמ"ל:
אלא אמר ריש לקיש. דבהכי קא מיירי ברייתא כגון דאכלו בב' תמחויין ור' יהושע היא: בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב תרי קראי בחלב וקסבר תרוייהו בקדשים כתיבי ורבנן סברי חד בחול קא מיירי ולא בקדשים הילכך אינו לוקה אלא שתים אחת משום חלב ואחת משום קודש:
וצריכי. חד בחולין חד בקדשים:

[12] ע"כ שייך לדף ד ע"א

דאי כתב בקדשים. הוה אמינא חולין לא ילפי מיניה דהיינו טעמא דבקדשים אסור חלב משום דחמירי דאסורין לזרים הילכך חלבו אסור וחייבין עליו אבל חלב חולין דלא חמיר אימא (כלומר) איסורא בעלמא (אימא) דאית ביה אבל חייבין חטאת לא להכי כתב כל חלב שור וגו' דגם בחולין ליחייב:

ואי כתב. בחולין ולא בקדשים הוה אמינא חלב חולין הוא דאסור משום דלא הותר מכלל איסורו לא לגבוה ולא להדיוט אבל חלב דקדשים דהותר מכללו לגבוה (אלא) לאחר זריקה והותר נמי בשרן דקדשים מכלל איסורן לאחר זריקה אימא מדהותר בשרן הותר חלבן צריכא דאסור:

ואמר לן ר' איכא ספרי דכתיב בהו הכי הוה אמינא חולין הוא דאסירן חלבן דלא הותר מכללן כלומר חולין אין בהן היתר מכלל דלעולם מותרין. אבל חלב מוקדשין דהותרו מכללן דבשר עצמו לפני זריקה אסור לאחר זריקה מותר הוה אמינא מדהותר בשרו מכללו כו':

ור' יהודה סבר כי כתיב נמי. כל חלב שור בענינא דקדשים כתיב דהא איירי לעיל בקדשים ודבר למד מענינו ואלא מכלל דלית להו לרבנן דבר למד מעניינו אלא דכולי עלמא בעלמא אית להו דבר למד מעניינו והכא בהא פליגי ר' יהודה סבר למדין לאו כל חלב שור מלאו דחקת עולם וההוא לאו מכרת דמיירי בבהמה דקדשים ומה כרת לחלק על כל בהמה ובהמה אף הני לאוין לחלק הלכך לוקה שלש:

ורבנן סברי. כל חלב שור בחולין הוא דכתיב ולאו מלאו ילפינן לאיסור בעלמא כדאמר לעיל דהיינו דבר למד מענייניו דדמי להו ללאו לאו מכרת לא ילפינן דלא דמי ליה הלכך לא מצית למילף מיניה לחלק ואינו לוקה אלא שתים. ור' יהודה דמוקים לתרי קראי בקדשים מרבי לחלב חולין מכל חלב שור דשמעינן לר' יהודה דדריש כל במס' זבחים ובין רבנן ובין ר' יהודה כרת לחלב דחולין נפקא להו מרבוי כי כל אוכל חלב דאפי' למאן דלא דריש כל כי כל דריש:

ואלא לר' יהודה דמוקים תרוייהו בקדשים כל חלב וכל דם כל דם למאי אתא הלכך כתב הכא לומר לך מה חלב בקדשים לוקה שתים אף דם לוקה שתים להכי אקשיה לחלב:

מ"ש חלב. דפשיטא ליה דלוקה שתים בלא היקשא כלומר דלא צריך היקשא משום דכתיבי ביה תרי קראי כו':

אלא אימא. להכי אתא היקשא דסד"א הואיל ואיתמעיט (בסימן) מטומאה כדגרסינן בסיפי' דכל בשר. תלתא קראי בדם למה לי לכם לכפר הוא חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומא' איתמעט נמי מן לאו דזרות:

ואלא לרבנן. דסברי דאינו לוקה אלא אחת משום חלב היקשא למאי אתא:
לכדתניא דאמר מה חלב מיוחד שחלבו חלוק מבשרו שהחלב אסור ובשר מותר ואינו מצטרף זה עם זה שאם אכל חצי זית חלב וחצי זית בשר אין מצטרפין זה עם זה דכל איסורין שבתור' אין היתר מצטרף לאיסור ואפי' בקדשים נמי אין היתר מצטרף לאיסור כדקתני ר' יהושע אמר כל הזבחים שבתורה נשתייר מהן כזית בשר כזית חלב זורק את הדם כחצי זית בשר כחצי זית חלב אין זורק את הדם. אף כל שדמו חלוק מבשרו אין מצטרף (אההוא) [ואינו] חייב אוציא דם שרצים שאין דמם חלוק מבשרן דזה וזה אסורין באכילה ומצטרף זה עם זה כדתנן במס' מעילה (דף יז) דם השרץ ובשרו מצטרפין לכעדשה. וקא ילפי מהיקשא דדם שרץ ובשרו מצטרף[13]:
הא מן וזה לכם הטמא לימד על דם השרצים ובשרו שמצטרף דמייתר הוא דהא כתיב ואלה הטמאים לכם בכל השרץ:
סד"א מן וזה לכם הטמא יליף דמצטרף לטומאה אבל לאכול אימא לא מצטרף לחייבי מלקות קמ"ל היקשא דמצטרף:
לישנא אחרינא בשלמא לר' יהודה דדריש ליה להאי קרא כל חלב וכל דם להיקשא שפיר דתניא כל חלב וכל דם וגו' וחכ"א אינו אלא באזהרה בלאו אחד אלא לרבנן היקשא למאי אתא מיתבעי ליה כו':
אמר רבינא. הואיל וכך דאמרת שאין דמו חלוק מבשרו מצטרף דם נחש ובשרו אע"ג דאינה משמונה שרצים מצטרף:
מאי קמ"ל. רבינא היינו היקשא דמה לי שרץ ובשרו מה לי נחש ובשרו:
אצטריך דרבינא ואיצטריך היקשא סד"א שרץ הוא דאיתרבי לטומאה כדכתיב וזה לכם הטמא הואיל ומצטרף לטומאה מצטרף לאכילה אבל נחש דלא דאיתרבי לטומאה דלא מטמא קמ"ל היקשא כו':
שלש כריתות בדם. למה אחת בפרשה צו את אהרן ושנים בפרשה אחרי מות:
אין לי. עיקר דם קדשים שהנפש יוצא בו שמכפר כדכתיב כי הדם בנפש יכפר:
דם חולין ודם התמצית מנין. ת"ל כל דם דם חולין דהכא לאו דווקא נסיב ליה דבדם חולין בפירוש אשכחן כרת דכתיב אשר יצוד וגו' אלא ואחד לדם כסוי הדם חיה ועוף בין לר' יהודה ובין לרבנן:
חמש לאוין. הכתובין בדם לאו דחוקת עולם ולאו דכל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו ושלשה בפרשת אחרי מות אחד לדם חולין כו' לדם האברים שיוצא מן האברים

[13] כל זה הובא בערוך ערך דם ג'.

כשחותכין אותן (אחר) [קודם] שחיטה דהוי אבר מן החי ועוד יש בו ארבעה לאוין בדם והן לדרשה באין אחד ואליהם תאמר איש וגו' אתי להזהיר בני ישראל קטנים על הגדולים שיפרישם מדם ורק את דמו לא תאכלו דבכור מוקמינן בבכורות מאי דמו חלבו דפסולי המוקדשין. ולא תאכל הנפש עם הבשר אתי למיסר דם מן החי דם הקזה שהנשמה יוצאה בו. ולא תאכלנו על הארץ תשפכנו אתי לבשר בחלב כדאמר בפ' כל הבשר האוכל מעשר שני אלו ג' מינין בחוץ דגן ותירוש ויצהר לוקה ג' משום דכתיב לא תוכל לאכל בשעריך וגו':

אי מן ההוא. ואכלת הוה אמינא הני מילי בעשה הוא עובר דהיינו לאו הבא מכלל עשה עשה:

דף ה.

[14] ועדיין. אמאי לקי לאו שבכללות הוא ולאו לחלק:

א"כ דמשום לאו שבכללות גרידא נימא קרא לא תוכל לאכלם שכבר הזכירן:

לחם קלי וכרמל. קודם העומר:

דקלי איתיה בעיניה. דלא נטחן ולא נתערב במים ומלח:

דקלי נתרבה אצל מנחות. אביב קלוי באש גרש כרמל האי כרמל היינו רך ומל כדמתרגם פירוכן רכיכן:

כרמל לא נתרבה אצל מנחות דהאי כרמל דלא תאכלו היינו יבש לגמרי כדמתרגם לחם וקלי ופירוכן ולא כתב ביה רכיכן:

מה לכרמל שלא נשתנה מברייתו. כלל שלא נתחרך ולא נטחן:

מה לקלי וכרמל. שכן איתנהון בעיניהון דלא נטחן ולא נתערבו במים ומלח:

אמר לך ר' יצחק. קלי מייתר דלא נכתוב קלי ואי פרכת דכרמל דלא נשתנה מברייתו אפי' ע"י חירוך לחם יוכיח:

הלכך קלי מייתר. לחייב מלקות אמאי כתביה קלי במיצעי בין לחם לכרמל הכי קאמר לחם כי קלי נתחייב כרמל כי קלי נתחייב לחייב על כל אחת:

שהרי פיגול במחשב לאוכלו חוץ לזמנו אחד מגופי תורה ולא למדו הכתוב לכרת אלא מג"ש דיליף עון עון מנותר נאמר כאן בנותר ואוכליו עונו ישא והאי פגול דהכא חוץ למקומו הוא דהא כתיב ביה הכא לא יחשב ונאמר להלן בפגול עונה תשא מה להלן בנותר כרת דכתיב ואוכליו וגו' ונכרתה וגו' אף כאן כרת:

[14] ע"כ שייך לדף ד ע"ב

שהרי נותר. לא למדו הכתוב אלא בג"ש דיליף קדש קדש כתיב הכא כי את קדש ה' חילל וכתיב התם ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש מה להלן נותר אף כאן נותר ולא פגול אע"ג דכתיב ביה פגול דחוץ למקומו הוא כמקומו:

שהרי בתו מאנוסתו. לא למדה אלא מג"ש דאמר ר' יצחק בר אבדימי אתיא הנה הנה לאיסורא כתיב הכא גבי לאו ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה וגו' והאי דקאמר ערות אשה ובתה באשה שיש לו אישות בה קא מיירי לא שנא בתה שהיה לה מאחר לא שנא בתה שיש לה ממנו וכתיב ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערותן כי ערותך הנה והכא לא כתיב אשה משמע דכל הני לאו באישות מיירי אלא באונס אשכחן בת בנו ובת בתו מאנוסתו בתו מאנוסתו מנין וכי תימא ק"ו אין עונשין מן הדין אלא אתיא הנה הנה לאיסורא מה כאן גבי ערות אשה ובתה גלי בבתו מאישות אף הכא בערות בת בנך או בת בתך מיחייב נמי אבתו מאנוסתו ואתיא זמה זמה לשרפה כתיב הכא גבי ערות אשה ובתה זמה וכבר ילפינן בתו מאנוסתו נמי מיניה דכתיב ביה נמי[15] (הנה שארה הנה זמה היא) וכתב בשרפה זמה דכתב ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא מה זו בשרפה אף זו בשרפה ובתו מאנוסתו נמי:

מה אוב וידעוני בסקילה דכתיב באבן ירגמו אותם דמיהם בם:

המפטם. ע"מ לסוך ממנו חייב ואינו מוסר לציבור ועובר משום על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו וכו' ואחד הסך ממנו שלא עשה פטור אע"פ שמסרה זה לציבור מ"ט לפי שאין חייבין כו':

מה שמן כדמפטם. ליה לחצאין פטור כדמפרש לקמיה:

אשר תעשה. כתיב כל עשייה דקטרת כלומר כל אותו שיעור שמקטיר אסור לפטם כמוהו ואפשר דמקטר קטרת לחצאין פרס שחרית ופרס בין הערבים דמנה היה מקטיר בכל יום משום הכי כי מפטים לחצאין חייב:

אף קנה בשם מחציתו חמשים ומאתים. כלומר דכולה חמש מאות והוו להו תרי אלפין: ואימא הכי נמי. נימא תרין אלפין:

א"כ נימא קרא לתרווייהו לקינמון בשם ולקנה בשם מחציתו חמשים ומאתים. מדלא קאמר לקנה בשם מחציתו ש"מ דאלף ותש"נ:

כתב רחמנא בד בבד. מתקל במתקל דהיינו עין בעין:

ואת אמרת בהכרע. כלומר שהיה שוקל ההכרעות אח"כ לבד לידע כמה הכרע יש בהן אלא מדכתיב בד בבד אלמא לית בהן הכרע:

[15] נראה דצ"ל דכתיב ביה נמי כי ערותך הנה וילפינן הנה הנה מהתם והוי כמו דכתיב ביה נמי זימה וכתיב בשריפה וכו'.

והאמר רב יהודה המקום הוא יודע בהכרעות. כלומר שלא היה שוקל ההכרעות לבד אלא מניחן כמות שהן והמקום יודע מה משקלן אלמא דאית ליה הכרע לכל שקל:
אמר לך אביי רב יהודה דאית ליה הכרע יליף מהכא דסבר קנמון בשם אמאי מייתו במחציות בתרין זמני אלא ש"מ למילף דאית בהו הכרע והמקום יודע כמה הכרעות ואין שעור להכרע:
ומאי בד בבד. דקאמר לא דמשמע עין בעין אלא שלא יניח משקל במשקל ויתקול. כלומר שלא יניח משקל האבן של חמשים ומאתים עם החמשים ומאתים וישקול שקל של חמש מאות כן אלא לכל משקל יניח אבנו היינו בד בבד:
לישנא אחרינא מכלל דאית ביה הכרע דאמר ר' יהודה קנמון[16] בשם אמאי מייתי מחציתו חמש מאות ומאתים כו':
שמן המשחה שעשה משה במדבר. דכתיב ושמן זית הין בו שלקו (את) [עם] העיקרין מר דרור כו' כדי שיקלטו ריח:
אלא הביא עיקר ושראום במים כדי שלא יבלעו מן השמן והיה זורק המים לחוץ והיה זורק השמן על גבי העיקרין והציף עליהן שמן שיהו מכוסין וקלט השמן את הריח מן הבשמים:
וקפחו. והיה מסירו מיד כדי שלא יבלעו העיקרין השמן:
א"ל ר' יהודה. מה צורך בכך[17] וכי נס אחד כו':

דף ה:

מלכות ירושה היא ואין צריך משיחה:
ולאו כל אימת דבעי מלך מורית. מלכות לבניו בלא משיחה:
בקרב ישראל. בזמן ששוכן בקרב ישראל בשלום דאין מחלוקת בינייהו מוריש מלכות לבניו:
תיפוק לי דמלך ראשון הוא. דלא היה בן מלך:
כדאמר רב פפא לקמן באפרסמא דכיא משחוהו שהיה יהויקים גדול ממנו ב' שנים:
אלא יהואחז קשיש מדקרי ליה בכור:
לא להכי קרי ליה בכור שהוא בכור למלכות שמלך קודם אחיו:
והא בדארי קא חשיב להו. כלומר שלישי והדר רביעי שהוא רביעי למלכות:

[16] פי' דהל"א לא גריס אלא אמר לך רב יהודה רק דאמר רב יהודה וכו'. ורב יהודה בעצמו הביא ראיה מהכתוב ונראה דלזה כתב רש"י דה"ג אלא אמר ר"י וכו' ור"ל (לאסוקי) [לאפוקי] מגי' הל"א.
[17] ע"כ שייך לדף ה ע"א

דמלך יכניה בן דודו קמיה. ויצא בגלות וגלותו עמו קודם חרבן וסוף מלך צדקיהו:
ומי הוה שמן המשחה. בימי יהואחז והא נגנז בימי יאשיה אביו דתניא משנגנז ארון כו':
תשימו בארגז מצידו. כלומר שנגנז בצד הארון:
ואמר ר' אלעזר. צנצנת המן דנגנז אתיא שמה שמה כתיב הכא ותן שמה מלא העומר מן וכתיב בארון ונועדתי לך שם וכתיב בצנצנת משמרת וכתיב במקלו של אהרן למשמרת לאות לבני מרי:
ואתיא דורות דורות. כתיב בצנצנת למשמרת לדורותיכם וכתיב בשמן המשחה זה לי לדורותיכם מלמד (שכולו) [שכולן] נגנזו:
כמין נזר. משחו במצחו מאוזן לאוזן וערפו אחוריו כלומר סביב סביב כמין כי יווני ח כך מן המצח על גבי הראש עד העורף[18] ומפרש כמין כי:
תני חדא כו' מאן דאמר תחלה בין ריסי עיניו מושח קסבר משיחה עדיפא שכן נתרבתה אצל כלי שרת. שלא מצינו בהן יציקה אלא משיחה:
משום דוימשח אותו לקדשו. כבר:
כשהוא מספר. מדבר עולות ויושבות לו בעיקרי זקנו. כדי שלא יפלו לארץ כשהוא מנענע פיו לדבר:
ועל דבר זה היה משה דואג שהיה משה (אמר) [אומר] שמא מעלתי לפי שהזקן לא נצטוה למשוח והיה רואה בו ב' טיפין מן הראש ירדו לזקן:
יצאה ב"ק כו'. שמא אני מעלתי שאני נהנה בריח שבזקני יצאה ב"ק כו':
אי משיך נהוריה. עד שיכלה כל השמן שבכלי:
נירבי תרנגולתא. על שם אותו עסקא:

דף ו.

[19] ולאו מילתא היא. דדילמא לא חזי ואפילו הכי ליהדר לישלם ודילמא חלשא דעתיה ולא חזא ושמא כיון דקפיד וחליש דעתיה בחנם דילמא ליתרע מזליה:
ורוביא. תלתן דכל אלו גדלין הן מהרה כלומר כן יגדלו נכסיו:
גרסי. מתנו הברייתות והדר עולו כדי שתדעו לשאל ולהביא ראיה מהן:
תימשך שמועתכון לאורך ימים:
על קלקלי דמתא מחסיא תיבו שתדורו שם במקום חכמים:
ולא אפדני. ולא בפלטין דפומבדיתא במקום עמי הארץ:

[18] עי' מ"ש בערוך השלם ערך כי א'
[19] ע"כ שייך לדף ה ע"ב

טב גילדנא סריא למיכל מן כותחא דרמי כיפי. אע"ג שהוא חריף כ"כ שכשנופל על האבן מתבקעת מוטב ליכל גילדנא סריא לפי שהכותח מטמטם הלב:
ואם הריח בה באותה שעושה לציבור פטור אלא שמעל:
קול. של שיר:
ומראה. אם זן עיניו מבית קדש הקדשים:
וריח. של קטרת:
תימרתו. עשנו הא קודם שעלה תימרתו יש בו מעילה:
הוי תרומת הדשן שהיה תורם ממנו מלא קומצו ומניחו אצל המזבח זו היא מצותו ומועלין בו מי שמזיזו מאצל המזבח:
הניחא לרבנן. דאמרי טעונין גניזה דאין מזיזין אותן הוו שני כתובין:
פיטום הקטרת הצרי. שהוא נטף ולמה נקרא נטף שנוטף מעץ הקטב כדאמר רבן שמעון הצרי אינו אלא שרף מעצי הקטב:
הצפורן. זו שחלת כדתרגמי' נטופא וטרופא:
משקל כל אחד שבעים מנה:
מור וקציעה. זהו קידה:
שבולת נרד. בלע"ז שפיקו:
הקושט שנים עשר. מנה:
וקלופה. לא נתפרשה לנו מה בושם הוא:
הללו יוצאין מכלל סמים ובשמים:
בורית כרשינא. של אותו מקום וי"א כרשינא של חלב כר בן שנה:
ויין קפריסין. שעושין מן אביונות מן צלף:
כיפת הירדן. בושם שגדל על שפת הירדן וי"א רעי של דג והוא עמברא בלע"ז:
אם חסר אחת מסממניה חייב מיתה. דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש היינו ביאה ריקנית אל פני הכפרת אשר על הארן ולא ימות כי בענן כלומר כשהוא נכנס ומקטיר בהליכתו ומעלה ענן לא ימות הא אם חיסר כלום ימות:
רשב"ג אומר. מפרש מאי צרי:
ששפין בו. שמכבסין בו את הצפורן כדי שתהא נאה:
שתהא עזה. כדי שיהא ריחה נודף:
שאין מכניסין מי רגלים במקדש. בעזרה במקום עשייתו:
מסייעא ליה לר' חנינא. כל מעשי עשייתה לא יהו אלא בקדש בעזרה:

אי בהמה חיה ועוף הא תנא ליה באותה משנה בשקלים ויינות ושמנין נמי תנא ליה בהדיא:
אלא לאו קטרת. ומדקאמר נכסיו והיה בהן קטרת אלמא דאותה קטרת עשאה בחול דאי נעשית בקדש דציבור הויא אלמא עשייתה בחול:
אמ"ר הושעיא. לא בקטרת דציבור קא מיירי דמעשיה בקדש (ומאי) [ואמאי] קרי לה נכסיו דבאותה הניתנת לאומנין בשכרן שעושין מלאכה בבדק הבית מיירי:
כדתניא מותר הקטורת. היינו מותר הקטרת מה שמשתייר מאותן שלשת מנין יתירין אחר שנטל מהן מלא חפניו ביום הכפורים כדאמר לקמן:
מה היו עושין בה היו מפרישין הימנו שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין. דהכי אמר שמואל במסכ' מעילה [ד' יד ע"א] בונין בחול ואח"כ מקדישין. כלומר היו קונין האומנין משלהן צורכי הבנין ומתקנין אותו וכשהיה מתוקן היו הגזברים נוטלין מעות הקדש כשיעור שנתנו האומנין ומחללן קדושתו על הבנין והיה הבנין קודש והמעות של הקדש יצאו לחולין ואח"כ מביאין מותר הקטרת כשיעור אותן מעות דמי האומנין ומחללין הקטרת על אותן מעות שהיו של הקדש וחזרו הן בקדושתן והקטרת יצאת לחולין:
ונותנין אותה לאומנין בשכרן. אותן מעות היו נותנין לבית גרמי ובית אבטינס בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה קטרת מן האומנין מתרומה חדשה מדמי הלשכה ומערבין אותה עם הקטרת חדשה והויא כולה חדשה הואיל ומתרומה חדשה נקנית ואם הקדיש האומן נכסיו בשעה עד שהיה הקטרת בידו באותה קטורת מיירי דמעשיה היו בקדש ולא קשיא:
מתקיף לה רב יוסף. מי מצית אמרת דבההוא מיירי והא בכולהון מותרות דקרבנות בין דיין בין בהמה תני רב יהודה חוזרין ולוקחין אותן מן האומנין מתרומה חדשה והיו ראויין לקרבנות וכאן בהמקדיש נכסיו ואוקמינן בקטרת ולא תני בה חוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה דהא לא קתני הכא אלא ינתנו לאומנין בשכרן ולא קתני חוזרין ולוקחין ומדלא קתני חוזר ולוקח ש"מ והיה בהן קטרת דקתני בקטרת דחול קתני אלמא מעשיה בחול וקשיא לר' יוסי בר' חנינא:
אלא אמר רב יוסף. תריץ הכי. והיה בהן דברים הראויין דלאו בקטרת עצמה מיירי אלא והיה בהן אחד מן סמנין הראויין לקטרת ינתנו לאומנין:
שס"ח מנה. שכך עולה חשבון המנין של אחד עשר סמנין קטרת:
שיעור מלא חפניו היו קרוב לפרס:

דף ו:

אחד לע"ב שנה. כל סוף ע"ב שנה היו מפטמין את הקטורת אותה שנה לחצאין חצי חשבון המנים שאמרנו ולמה כן לפי שמותר הקטרת שני מנין וחצי של ע' שנה עולה חשבונן לק"פ מנין וחצי הקטרת עולה קפ"ד מנין ואותן ד' מנין שלא מצינו בחשבון המותרות גדילין הן מן אותן משהו שנשתייר מן הפרס על מלא חופניו:

ט"א מפי' ר' יצחק זצ"ל האי דקתני מפטמין אותו לחצאין לאו דווקא לחצאין קאמר דהא איבעי ליה לעשות לו שמונה מנים יותר על החצי שהרי חשבון המותרות אינו עולה אלא לק"פ דקסבר מלא חפניו הוה פרס מכוון וכיון שהוא קרוב לחצי תנא לחצאין:

[20] לפיכך יחיד שפיטם. את הקטרת לחצאין כדי להריח בו חייב שהרי מצינו פיטום לחצאין במקדש אבל פיטום שליש ורביע לא שמעתי שיהא במקדש:

וחכ"א בכל יום היה מתקן במתכונתה. כלומר שלא היה מפטם של כל השנה כולה ביחד אלא בכל יום היה מתקן לצורך שעור היום ומכניס:

כל אשר תעשה. הוא דמיחייב אם עשה כמוה להריח ואיפשר דמפטם מנה של יום פרס שחרית ופרס ערבית:

פעמיים בשנה. כדי לחדש ריחה:

בימות החמה בזורה. מפזר שלא תתעפש מן החום:

שלא תפיג ריחה. מן הקור:

אומר. הגיזבר הדק היטב כל שעה ששוחק מפני שהדבור יפה לבשמים בשעת שחיקה ודבור רע ליין בשעה שמקלח כדתנן במנחות זרק הגיר הקיש בקנה כלומר לעשות לו סימן שיסתום:

וסמים אחריני. דכתיב חמשה כהני דלעיל:

ומאי דוחקא למילף הכי שינוי דחיקי לילף להו בכלל ופרט ואימא סמים כלל כו':

דבר שקוטר. שמתמר עשנו למעלה אף כל דבר שקוטר ועולה וריחו נודף ומהכא מירבי הנך אחריני דלא כתיבי בהנך הוו דבר שקוטר ועולה ולא אחריני דאין לך שקוטר ועולה אלא י"א:

וכי תימא א"כ. דמכלל ופרט וכלל אתי נכתוב חד פרטא נטף:

לאיי. מכלל ופרט ילפינן ומיצרך צריכי כולהו פרטי דאי כתיב נטף הוה אמינא מין אילן אין דנטף שרף הוא שנוטף מין אילן קטב:

ואי כתיב שחלת ולא כתיב נטף הוה אמינא כו':

[20] שייך לדף ו ע"ב

וחלבנה. למאי איצטריך לגופה אתיא אע"פ שריחה רע הואיל דקוטר ועולה ואכתי מכלל ופרט מצי יליף:

א"כ מכלל ופרט יליף מן קח לך נפקא לי כללא קמא:

דהכי אשכחן דקיחה הוי כלל דכתיב ולקחת כלל ולא לכתוב סמים אלא לאו ש"מ סמים למנינא כדאמרן:

ט"א מפי ר' יצחק א"כ כדקאמרת דכלל ופרט הוא וחלבנה לגופה אתיא חלבנה מן קח לך נפקא כלומר כל מילי דלצורך קטרת אלא ש"מ להכי כתיבא למניינא. ואכתי היכי נפקא מן מנינא אימא סמים בתראי תרין כי סמים קמאי ולא חמשה ובצרו להו:

א"כ. דלא הוויין אלא תרין ניכתוב קח סמים סמים בהדדי וסוף ניכתוב נטף ושחלת וחלבנה אלא מדכתב סמים לבסוף ש"מ כדאמרן. דבי ר' ישמעאל תאנא. מכלל ופרט וכלל:

או אינו אלא כלל בכלל דראשון וכו' ר' ישמעאל בעי למילף מתרוויהו מכלל ופרט וממנינא דרב הונא דמכלל ופרט יליף כל שקוטר. ומקרא יליף כמה הוויין דאי מכלל לחוד קא קשיא ליה אימא סמים בתראי תרין כו':

ונילף נמי מן פרט אחרון מן לבונה זכה דנייתי אפילו הני דלית בהו אלא חד צד דומיא דלבונה דריחה נודף ולפיק חד מהנהו דקוטר ועולה ואע"פ שאינו קוטר:

הדר אמר א"כ. דילפינן מינה ניכתוב קרא ללבונה במיצעי קודם סמים בהדי אידך פרטי אלא מדכתבה לבסוף ש"מ הא אין עליך לדון בלשון כו':

אי משום הא לא איריא דאילו אי כתבה ללבונה במיצעי הוויין תרין עשר דאמרי' סמים בתראי שיתא כי הנך ד' דבפרט וב' בכלל אלא הכי מצית למימר א"כ דלמילף מינה אתיא לבונה ליכתבה במצעי וחלבנה לבסוף בתר סמים ולא הוויין אלא חד סר אלא מדלא כתבה במיצעי ש"מ דאין עליך לדון בלשון אחרון דמייתי אפי' דחד צד אלא בלשון ראשון מכלל ופרט מה הפרט מפורש דבר שקוטר ועולה וריחו נודף:

ריש לקיש אמר. לא צריך למילף לא ממנינא ולא מכלל ופרט אלא מן גופה מן שם דקטרת מה לשון קטרת דבר שקוטר ועולה ולא משכחת לה דקוטר ועולה אלא הנך י"א:

שאין מפושעי ישראל שחוזרין בתשובה ומתענין אינה תענית:

מהכא ואגודתו על ארץ יסדה. כלומר כשהן באגודה אחת על הארץ הטובים והרעים ומשברים לבם וחוזרין הקב"ה יסדה העולם מתקיים בשבילן:

ההוא. ונפש אדם דכתיב לאפוקי בהמה אתי כלומר דמנפש אדם הוו ששה עשר אלף מלבד הבהמות:

כל שישנו בסך. שהוא מוזהר אם סך עצמו ישנו בבל ייסך חייב נמי האחד שסכו. ועובד כוכבים כיון דאינו מוזהר אם סך עצמו אינו בבל ייסך אינו חייב האחד שסכו הילכך לעובדי כוכבים נמי פטור:

למלכים ולכהנים. מאחר שנמשחו בחניכתן ר' מאיר מחייב ור' יהושע פוטר מפרש לקמן טעמייהו:

ואמאי נקיט ר' יהודה שיעור כזית והא ר' יהודה[21] פטר מה סיכה כל שהן דמכל דהו יכול לסוך חד אבר אף נתינה דעונש נמי בכל שהוא:

ור' יהודה סבר. ילפינן נתינה דעל זר מנתינה דעלמא מה נתינה דעלמא בכזית דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו ונתן לכהן והא נתינה (דהכא) [דהתם] בכזית דיליף מאכילה דקדש דאין אכילה פחות מכזית אף נתינה דעל זר נמי בכזית אבל סיכה דמלכים וכהנים שלא בזמן חניכתן דברי הכל בכל שהוא דאין בהן נתינה[22] דלא קרינן בהו זר גמור:

מעיקרן בשעת חניכתן לאו זרים אינהו גבי שמן המשחה:

דף ז.

[23] בת כהן שנשאת לישראל. אין דינה ליכל בתרומה ואם אכלה משלמת את הקרן ואינה משלמת את החומש דאין דינה כזרה גמורה שהרי אוכלת היא בתרומה בחוזרת אם תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית אביה וכו' והואיל וכך מיתתה נמי בשרפה אם זינתה כדין בת כהן:

נשאת לאחד מן הפסולין לה. הואיל ונתחללה דינה כזרה בת ישראל:

וחכ"א אחת זו ואחת זו כו'. כלומר כיון דלא הויא זרה מתחילתה ועד סופה אינה משלמת את החומש ודינה כבת כהן והיינו ואזדו לטעמייהו:

מחלוקת. באותה נתינה דשמן המשחה וכי שינוייא דשנינן דר' מאיר דיליף מעל בשר אדם לא ייסך ור' יהודה יליף מנתינה דעלמא אבל כל נתינה דעלמא דברי הכל בכזית:

שפיר קא אמרת לא ייסך כתיב. ויכול אתה לדורשו בלא ייסוך ובלא יסיך:

כהן שסך שמן של תרומה בן בתו ישראל שאינו רשאי לסוכו ואעפ"כ מתעגל בו אותו בן בתו ישראל מתהפך בו באותו שמן כדי שימשח כל גופו ואינו חושש לשם איסור הואיל והוא לא שם על עצמו קודם לכן באיסור:

[21] נראה דצ"ל פטר גבי מלכים וכהנים: מה סיכה וכו'.
[22] אולי צ"ל השתא זרים נינהו וקרינן בהו זר גמור: מעיקרא. בשעת חניכתן כו'.
[23] ע"כ שייך לדף ו ע"ב

א"ל. לא דמי התם בשמן של תרומה ומתו בו כי יחללוהו הוא הכהן שסכו ענוש שחיללו וכיון שחיללו יצא לחולין הילכך מתעגל בו ואינו חושש הכא אע"ג דאיתא עליו לא איתחל דהא נמשח ראשו בהיתר וכיון דלא איתחל הילכך כי סכו על בני מעיו חייב:

ממאי קא מפיק ליה. דקתני חוץ והלא חייב נמי בזדון כרת ובשוגג חטאת דקרבן עולה ויורד היינו חטאת. האי חוץ דקתני למעוטי מטומאת מקדש וקדשיו על לא הודע שלו מאשם תלוי דמי שחטאתו בקבועה מביא אשם תלוי ולא מי שמביא קרבן עולה ויורד א"כ כיון דלמעוטי מאשם תלוי קתני חוץ וניתני נמי ממי שעבר עליו יום הכפורים אחר שבא אותו ספק חטאת לידו אינו מביא אשם תלוי שכיפר עליו יום הכפורים:

אמר ריש לקיש כי קתני. חוץ מידי דאתיא ליה לספק חטאיה ורחמנא פטריה מאשם תלוי משום דאין חטאתו קבועה אבל דעבר עליו יוה"כ לא איתיה לחטאיה הילכך לא קתני:

ר' יוחנן אמר. היינו טעמא דלא תנא חוץ ממי שעבר עליו יוה"כ במבעיט יוה"כ דקאמר דלא ניכפר עליה יוה"כ דאי הדר ביה בתר יוה"כ דבעי לאייתויי קרבן מחייב לאייתויי אשם תלוי דהא לא כיפר עליו יוה"כ דבעט בו וכיון דחייב באשם תלוי במבעט משום הכי לא תנייה:

וריש לקיש סבר אי לאו משום טעמא דידי משום מבעט נמי מיפטר דהא כיפר עליה:

ובפלוגתא. אביי כר' יוחנן ורבא כר"ל:

תאמר ביוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג כדכתיב והתודה עליו את כל עונות ב"י:

אי נימא שבין שוגג ושאינן שבין מזיד. שלא שב מידיעתו הא קתני לא אם אמרת בחטאת ואשם שאין מכפר על המזיד כשוגג היינו הא ומאי קא מהדר ליה:

אלא. מאי על שאינן שבין דלא מכפר דכתב אך חלק כי הא דאמר עולא אכל חלב והפריש קרבן ונשתמד קודם שהקריבו ואח"כ חזר בו בתשובה הואיל ונדחה קרבנו כי דלא שב מידיעתו נשתמד ידחה והיינו שאינן שבין נשתמד דלא מכפר עליה קרבנו:

וקא מותיב אמאי קרי ליה שאינן שבין נהי דאידחי קרבן דידיה כיון דמשתמד אבל כיון דחזר בו גברא בר כפרה הוא:

אלא. לאו שבין דאמר תכפר עליה חטאתי שאינן שבין דמבעט דאמר לא תכפר עליה חטאתי וקאמר אך חלק אלמא הדר ביה רבא מדתניא:

ורמינהי. דלא כהא דקתני דאינן מכפרין על שאינן שבין:

וקראו מקרא קודש בברכות ובתפלות:

ותרווייהו. הנך בריתות:

סתם סיפרא ר' יהודה:

הא. דקתני כי יום כפורים הוא מכל מקום היינו ר' אליבא דידיה:
ומודי ר' בעבירות דיוה"כ גופיה. והיינו דקתני אך חלק:
דאי לא תימא הכי. דעבירות דגופיה לא מכפר כרת לר' בעבירה דיוה"כ גופיה היכי משכחת לה:
מאי קשיא. משום הא לא איריא דדילמא כי האי גוונא משכחת כרת ביוה"כ דעביד עבידתא כוליה ליליא כו':
תינח כרת דליליא. משכחת לה כדאמרת:
כרת משום יממא מאי קושיא דילמא כו' אלא מחוורתא כדאמר מעיקרא הא ר' אליבא דר' יהודה הא ר' אליבא דידיה:
וחכ"א אף המגדף. אין מביאין על שגגתו חטאת:
אמאי קתני (יצא) [אף] המגדף שאין בו מעשה מאי קא איירי לעיל דקאמר אף המגדף:
רבנן שמעוה לר' עקיבא דתנא בעל אוב ולא תנא ידעוני כו'. ואומר חטאו ישא מפרש לקמן אמאי נקטו:

דף ז:

[24] כרת במקום קרבן. בפרשת כי תשגו דמיירי בה בקרבנות:
ואומר חטאו ישא. דכתיב גבי פסח דכתיב כרת והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וגו' אתאן לרבנן דלרבנן פסח שני יליף חטאו חטאו ממברך את השם לכרת כדאמר לקמן:
והכין אמר להון ר' עקיבא לרבנן אמריתו מגדף (ליה) [ליה] ביה מעשה ולא אתא כרת דיהא לקרבן מיהו מודיתו לי דמגדף היינו מברך את השם ומשום הכי ליה ביה קרבן דסבריתו (דעקיצת) [דעקימת] שפתיו לא הוי מעשה כלל ולדידי אפי' הכי חייב קרבן ואלא לדידכו אמאי כתיב כרת במגדף:
אמרין ליתו כרת למברך את השם דהיינו מגדף ולמילף מינה כרת לפסח שני דהא כתיב הכא במברך ונשא חטאו ואית ביה כרת וכתיב בפסח שני חטאו ישא מה להלן כרת במברך אף כאן בפסח שני בכרת ואע"ג דכתיב גבי פסח כרת דכתיב והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה:
רבנן כר' סבירא להו כפלוגתא דר' ור' נתן דאמר במסכת פסחים בפרק מי שהיה טמא חייב על הראשון וחייב על השני דברי ר' ר' נתן אומר חייב על הראשון ופטור על השני

[24] ע"כ שייך לדף ז ע"א

ותרוויהו ילפי מהאי קרא והאיש אשר הוא טמא ר' סבר וחדל לעשות הפסח ראשון ונכרת אי נמי כי את קרבן ה' לא הקריב במועדו בשני חטאו ישא היינו כרת דיליף מונשא חטאו דמברך דהיינו מגדף ור' נתן סבר וחדל לעשות הפסח ונכרתה דהא קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון והאי חטאו ישא מאי עביד ליה קסבר מגדף לאו היינו מברך את השם אלא מזמר לפני ע"ז וגמר ונשא חטאו דמברך מחטאו ישא דפסח מה חטאו דפסח כרת אף חטאו דמברך כרת ור' עקיבא גמר כרת למברך מחטאו דפסח כר' נתן אייתר ליה כרת דמגדף לקרבן. לישנא אחרינא בשלמא לדידי להכי כתב כרת במגדף במקום קרבן לחייבו קרבן אע"ג דאין בו מעשה ומגדף דהיינו מומר לעבודת כוכבים אלא לדידכו דאמריתו מגדף לית ביה מעשה ופטור מקרבן אמאי כתב כרת במגדף אמרו ליה ליתן כרת למברך את השם אמר להן א"כ לדידכו לית (להו) [לכו] מגדף היינו מומר ומהו מגדף עצמו אמרו היינו מברך את השם וילפינן מיניה נמי כרת לפסח שני כדאמר לעיל ור' עקיבא יליף כרת למברך מפסח כר' נתן:

מגדף קא מפרש כגון גורף קערה וחיסר מן הקערה עצמה קסבר מגדף היינו מברך את השם כלומר שפושט יד וכופר בעיקר. גורף קערה ולא חיסרה קסבר מגדף היינו עובד עבודת כוכבים משורר לע"ז גירף קערה שכפר בעיקר ולא חיסרה שלא פשט ידו בשם הקדש:

המפלת כמין בהמה חיה ועוף. שנאמר בהן יצירה כמו באדם:

המפלת סנדל. ולד שנתקלקלה צורתו ושפיר מרוקם כדאמר במס' נדה תחלת ברייתו מראשו ב' עיניו כב' טיפי זבוב:

או שליא. דאין שליא בלא ולד אלא שנימוח:

והיוצא מחותך. שהוציא החיה אברים אברים:

מאי וכן שפחה פשיטא דהא איתרבי:

הני מילי בדבר ששוה בין באיש בין באשה. כגון עשה שלא הזמן גרמא:

ואין ידוע מה הפילה. אם נפל הפילה או רוח הפילה:

אחת ממין פטור. כהללו דאמר לקמיה שפיר מלא מים וכו' ואין ידוע איזו ילדה מין פטור:

מביאות. אינו נאכל אלא ישרף או יקבר:

א"ר יוסי אימתי אינו נאכל בזמן שהלכו זו למזרח או למערב דאינן יכול להתנות אבל אם היו שתיהן עומדות כאן מביאות קרבן ונאכל דמתנו כל אחת אומרת לחברתה אם אני הפלתי מין פטור ואת מין חיוב יהא חלקי נתון לך הלכך מביאין ונאכל:

חד קרבן קנין וודאי חד קרבן דלעולה מייתי ודאי בלא תנאי משום דעולה דורון בעלמא הוא:
וחטאת העוף שנאכל לכהנים מייתו בספק ומתנין:
ומי אית ליה לר' יוסי תנאיה. והא תנן בהא מסכת בפרק דם שחיטה בחתיכה של חלב וחתיכה של חולין ר' שמעון אומר שניהן מביאין חטאת כו':
מודה ר' יוסי במחוסר כפרה. כגון מתניתי' דיולדת דהיינו מחוסר כפרה דמתיין ומתנין:
מ"ט התם. בחתיכה של חלב וחתיכה שומן של חולין מ"ט דר' יוסי דאין מביאין חטאת אחת דהתם בעי ידיעה כו':
כדקתני סיפא בההיא מתני' דם שחיטה ר' יוסי אומר כל חטאת כו':
מלא גננים. גוונים בלא צורה:
המפלת ליום ארבעים. לעיבורה שאין הוולד נוצר אלא לסוף מ"א יום:
ויוצא דופן. כגון שנגממו כותלי בית הרחם ואח"כ יצא:
תלד יתירא הוא לרבות לידה אחרת:
ממקום שמזרעת. דרך רחם ממש:
לאור ליל שמונים ואחד. בימי טהרה דיולדת נקבה מיירי:
בית שמאי פוטרין אותה מקרבן שני דקסברי הואיל ולא הפילה בשעה שראויה להביא קרבן על הלידה הראשונה נפטרת בקרבן ראשון:
וב"ה מחייבין. כדמפרשי טעמא אם שוה לו ליל פ"א ליום פ"א לטומאה דלדברי הכל צריכה למנות ימי טומאה וימי טהרה אחרים לא ישוה לו לילה ליום נמי לחייבו קרבן שני:
שחל להיות בשבת יוכיח. שלא יצא בשעה שראויה להביא בה קרבן דאין קרבן יחיד דוחה שבת וחייב בקרבן:
הדמים שאתם אומרים אם שוה לו לטומאה אינן מוכיחין שהמפלת בתוך מלאות דמיה טמאין דצריכה להשלים ימי טומאה של מפלת לאחר פ' ופטור מן הקרבן הואיל ותוך מלאות הפילה:

דף ח.

[25] הרי הוא אומר או לבת. דיתירא הוא דיכול למימר ובמלאת ימי טהרה תביא כבש אלא להכי כתיב לרבות אור פ"א לקרבן:
הוה שכיח. שהיה תלמידו:

[25] ע"כ שייך לדף ז' ע"ב

שבקיה. לבר קפרא ואתא ולמד מר' חייא שהיה גדול מן בר קפרא:
פגע ביה. בר קפרא בר' אושעיא:
בעא מיניה. ר' אושעיא זב שראה ג' ראיות בלילי שמיני בסוף ימי ספרו שביום שמיני צריך להביא קרבן על זבות ראשון ועכשיו שראה בליל שמיני ג' ראיות דמחוייב קרבן אחר הוא מה בית הלל אומרים בדבר זה כו':
דקא מייתרי קראי או לבת כדאמר. לא הדר ליה ר' אושעיא כלום מפני שצער היה לו שקרא לר' חייא רבו עייה בלשון גנאי ובבלאי שר' חייא עלה מבבל ולא רצה לקרותו בשמו:
א"ל. ר' אושעיא בר קפרא צריכים אנו לדבר עייה שאתה מגנה לפי שהוא יודע להשיב ולא אתה:
נחזור על הראשונות דברים ששאלו. כלומר היינו כגון אמר מר הרי הוא אומר כו':
מאי לאו תנאי הוא דהא דתניא מביא קסבר לילה אין מחוסר זמן. והיינו טעמא נמי דמפלת לאור פ"א ולא צריך קרא:
והא דתניא אין מביא דקסבר לילה מחוסר זמן. והכא במפלת לאור פ"א היינו טעמא דמחייבי דכתיב או לבת לא דכולי עלמא סברי דלילה מחוסר זמן ואית להו או לבת לרבות אור פ"א והא דתניא מביא בזב בעל שתי ראיות דחזא מעיקרא קודם ספרו וכי הדר וחזא בלילי שמיני שלש כיון דלילה מחוסר זמן מצטרפי הני שלש בהדין תרין קמאי וכטומאה חדא אריכתא דמיא ומייתי קרבן חד:
והא דתניא אין מביא בזב בעל שלש ראיות. הוה מעיקרא דהא איחייב לזה בקרבן והשתא לא איצטריך לאיצטרופי הנך בתראי לקמאי וכיון דבשעת דחזא בתראי מחוסר זמן הוא אינו מביא אלא קרבן אחד:
בזב בעל ב' ראיות מעיקרא פשיטא דמביא דמצטרפין:
הא קמ"ל דוקא. דמצטרפין דראה בלילי שמיני דכבר חוץ לימי ספרו הוא והיינו טעמא דמצטרפין דלילה מחוסר זמן:
אבל חזא ביממא דשביעי בתוך ימי ספרו לא מצטרפין ולא מייתי:
דקסבר כל ראיה שהיא סותרת. חשבון ימי טהרתו אינה מצטרף להביא לידי קרבן דאמרינן התם (דחיילא) [דחזא] בשביעי אינה סותרת אלא יומה ויוסיף יום אחד כנגדו:
וליתנייה להא גבי חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה כלומר האי נמי מביא קרבן אחד על זיבות הרבה:
לא פסיקא. ליה הא למיתני דהא אמ"ר יוחנן ראה אחת בלילה בליל יום שמיני ושתים בשמיני מביא שני קרבן כיון דרובא חזא בשעה שראוי להביא קרבן:

תדע. דמצטרפי אחת בלילה ושתים ביום ומביא דהא ראייה ראשונה של זב אם לא ראה שוב אותה ראייה אחת דינה כשכבת זרע בעלמא וכבעל קרי דאין לה אלא טומאת ערב בלבד:

ואילו חזא עוד תרתי מצטרפי לקרבן:

מאי אריא. לא מצי יליף דראייה ראשונה בדין הוא דמצטרפין דחזיא בזמן חיובא כו':

והאמר חזקיה נטמא. נזיר ביום שמיני לטהרתו מביא קרבן אחר בליל שמיני אינו מביא קרבן אחר:

ור' יוחנן אמר אפי'. נטמא בלילה דקסבר לילה לא מחוסר זמן:

כי איצטריך ליה לר' יוחנן למימר אחת בלילה ושתים ביום מביא קרבן וכו' מהו דתימא כו':

האשה שיש עליה ספק חמש לידות. ספק אם ילדה הוא או ספק ולד:

או ספק חמש זיבות. ספק אם ראתה שלש זיבות קודם נדתה או בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה שהיא שומרת יום ולא זבה:

מביאה קרבן אחד. מספק ומותרת ליכל בזבחים:

ואין השאר. דקרבנות האחרים עלה חובה להביא הואיל וספק לידות היו:

אבל אם היו עליה חמש לידות ודאות או חמש זיבות ודאות מביאה קרבן א' ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה להביא:

ומעשה שעמדו קינין של יולדות ושל זבות בירושלים בדינר זהב הקן מפני שאמרו השאר עליה חובה ובאו נשים הרבה שהיו עליהן חמש לידות ודאות וזיבות ודאות ורבו לקנות והוקירו הקינין:

אמר רשב"ג המעון הזה. נשבע במי ששיכן שמו בבית הזה שלא אלין הלילה עד שאזלזל הקינין עד שיעמדו בדינרין של כסף ונכנס לב"ד בלשכת הגזית ולימד האשה כו' מביאה קרבן אחד על האחרות שבהן ואוכלת בזבחים ופטורה ואין השאר עליה חובה והוזלו הקינין מפני ההוראה זו ועמדו בו ביום ברבעתיים בחצי דינר של כסף שבלשונם ובלשון הברייתא קורין לחצי דינר ריבוע:

חמש לידות ודאות וחמש לידות ספק. כך כתוב בתוספתא וכך מיסתבר יותר:

מביאה ב' קינין אחת על הודאי כו' ולא יותר:

ור' יוחנן בן נורי אומר על הודאי תאמר. בפירוש על האחרונה אני מביאה ותיפטר מן האחרים ועל אותן של ספק אם יש לידה או זיבה אחת ודאי ביניהו תאמר על הודאי אני מביאה ותיפטר על השאר:

דר' יוחנן בן נורי דאמר על האחרונה מדמי להון לחטאת דמאן דמיחייב חמש חטאות עד דמייתי כולהון וסוף כי השלים האחרונה נכפר ליה הכא נמי לא שנא דמביא על האחרונה ודמי כולהו כטומאה אריכתא וכמביא קרבן אכולהו דמי ומיכפר:

ור' עקיבא. דקאמר על אחת מהן על איזו שירצה מדמי להון לטבילות דמאן דמיחייב חמש טבילות כיון דטביל חדא זימנא איטהר הכא נמי לא שנא ובהאי קרא קא מיפלגי וכפר עליה הכהן וטהרה:

ר' יוחנן בן נורי סבר וטהרה בחטאת קא מיירי הלכך מדמי להון לחטאות. ור' עקיבא סבר וטהרה בטבילה קא מיירי הילכך מדמי להון לטבילות:

אילו מאן דמחייב[26] חמש אשמות תלויין. להכי מדמו להו לאשמות תלויין דאשמות תלויין הוו ספק כי הני וחלוקין באשמות בעי איתויי אשם תלוי אכל חד וחד הכא נמי בעי אייתויי אכל ספק לידה ולידה:

דף ח:

אלא דכולי עלמא לטבילות מדמי להון ובחוששין לפשיעה קא מיפלגי דר' יוחנן בן נורי. דאמר תאמר על האחרות ותיפטר משום דסבר חוששין לפשיעה דאי אמרת תאמר על אחת מהן ותיפטר שמא יש אשה שתלד לידה אחת ודאית ואינה רוצה להביא קרבן שתאמר והלא אישתקד היו עלי חמש לידות ודאות ולא הבאתי קרבן על ארבע מהן ועכשיו נמי אינה מביאה קרבן על לידה זו ופשעה ואינה מביאה אבל כשנאמר תאמר על האחרונה סברה זה שחייבוני לומר על האחרונה היינו טעם דשם לידה אחת היא והוי משמע כאילו אחרונה כיפרה על כולם אף עכשיו איני נפטרת בלא קרבן:

ור' עקיבא. דאמר על אחת מהן סבר לפשיעה לא חיישינן דכיון דידעה דלא נפטרה אישתקד בלא שום קרבן אף השתא נמי אינה נפטרת ותביא קרבן:

סליק פרקא

ארבעה מחוסרי כפורים. אינן רשאין לוכל בקדשים עד שיביאו כפרתן אע"ג דנטהרו:

ר' אליעזר בן יעקב אומר גר. אע"פ שמל וטבל מחוסר כפורים הוא ואסור לוכל בקדשים עד שיביא קינו ויזרק עליו הדם:

ונזיר טהור ששילם נזירותו מותר הוא לוכל בקדשים שטהור הוא אבל מחוסר כפורים הוא ליין שאסור לשתות יין ולגלח וליטמא למתים עד שיביא כפרתו:

מטמא באונס. אם ראה זיבה מחמת חולי או מחמת אותן דברים שבודקין בהן את הזב:

[26] ע"כ שייך לדף ח' ע"א

מבשרו. מעצמו:
ומטמא בראיות. בג' ראיות:
כבימים. כזבה בימים דכתיב בזב ג' פעמים זובו:
וזבה. בימים ואשה כי תזוב ימים רבים ימים שנים רבים שלשה:
וזבה מטמא באונס. דלא כתיב בה מבשרה והאי דכתיב ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה מבשרה האי בנדה קא מיירי והאי בבשרה ילפינן מינה מלמד שמטמא בפנים כבחוץ:
כשהוא אומר והצרוע הרי כאן שנים. צרוע דלעיל והאי והצרוע הרי שנים אחד לאיש ואחד לאשה:
א"כ מה צורך לומר איש נתקו הכתוב לדין פריעה ופרימה מענין של מטה מן והצרוע סתם דמשמע [נמי אשה] ונתנו לצרוע של מעלה דכתיב ביה איש פורע ופורם דהיינו דכתיב בלשון זכר בגדיו וראשו. לישנא אחרינא א"כ כיון דמצרוע נפיק בין איש ובין אשה ובין קטן א"כ למה כתיב איש לענין של מטה לומר לך כו':
ולא מחוץ לאהלה. שאם היא מצורעת ובעלה אינו מצורע מותר לשמש עמה:
זב וזבה עיקר טומאתן חלוקה. דזב בראיות וזבה בימים אבל מצורע ומצורעת אין טומאתן חלוקה דאידי ואידי שיעור טומאתן בכגריס הוא:
ור' אליעזר סבר גר מייתי קרבן בין לאכשוריה למיעל בקהל ובין לאכשוריה למיכל בקדשים כדאמרינן לקמן בברייתא גר מעוכב לוכל בקדשים וההוא סתמא ר' אליעזר היא:
ונזיר נמי מכדי כיון דצריך קרבן למישרייה ביין אע"ג דחולין אפי' הכי תנייה במתניתין:
ולר' אליעזר דקתני נזיר אע"ג דלא צריך למישריה בקדשים אלא בחולין ניתני נמי נזיר טמא דצריך קרבן למישרייה ביין קסבר ר' אליעזר נזיר טמא כי מייתי קרבן לאו למישרייה ביין קא מייתי ליה אלא שיהא ראוי למיחל עליה נזירות דטהרה כדכתיב והימים הראשונים יפלו ואסור ביין עד שיגמור נזירות דטהרה הלכך לא תני נזיר טמא:
עד שיביא קינו. שתי פרידין:
אם הביא אחת שחרית אוכל בקדשים לערב ויכול להביא האחרת אפי' לאחר זמן:
אם הביא חובתו מן הבהמה. אפי' בהמה אחת לעולה יצא או שתי בהמות עולה ושלמים יצא:
ולא אמרו קן. שתי פרידין אלא להקל עליו אבל אם רצה להביא בהמה יביא:
מה אתם. כשנכנסתם לברית ולמצות עולה ושלמים כדכתיב וישלח את נערי בני ישראל וגו':

לעוף. לקינין איתרבי משום להקל כדאמרינן לקמן:
לעולת בהמה. אחת לא כל שכן:
מיעט קרא כן יעשה והתם לא הוה מנחה:
הוי אומר זו עולת העוף דבעולת בהמה עורה לכהנים ואילו בעוף אפי' מוראה ונוצה אסור בהנאה דהא נבלעין במקומן:

דף ט.

[27] רבי אומר ככם כאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים רבי לית ליה דר' אליעזר בן יעקב דלמיכל בקדשים מייתי קרבן אלא קסבר לא מייתי אלא לאכשורי נפשיה בקהל שלא מצינו בכל התורה כולה אלא ב' פרידין:
והקריבו הכהן אל המזבח שנאמר בנדבת העוף מה ת"ל והלא כבר נאמר והקריב מן התורים:
שומע אני. שלא יפחות משנים דמיעוט תורים שנים:
חובה מיהא לא אשכחן. דאתיא פרידה אחת והני דגר חובה נינהו:
בדמיך. בדם פסח ודם מילה:
טבילה מנלן. דכתיב ויקח משה את הדם ויזרוק על העם היינו הזאה וגמירי דאין הזאה בלא טבילה (דגמירי) דהכי כתיב והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו:
לדורותיכם כתיב דאפילו לדורותיכם בזמן שאין קרבן תקבלו גרים:
צריך שיפריש רובע. דינר לצורך קינו שאם יבנה בהמ"ק יביא לאלתר:
וביטלה מפני התקלה. גזרה שמא יהנה מאותן מעות והיה בא לידי מעילה:
גר תושב. שקבל עליו שלא לעבוד עבודת כוכבים ולא קבל עליו שאר מצות:
כישראל בחולו של מועד. כלומר כיון שיש בו קצת גירות אינו עושה כל מלאכה בשבת אא"כ אין לו מה יאכל או דבר האבד:
כישראל ביום טוב. דאינו עושה מלאכה אחרת אלא מכשירי אוכל נפש בלבד:
באיל האשם. לפני ה' על חטאתו אשר חטא. מלמד מדכתיב ב' פעמים חטאתו חטאתו וכתיב ונסלח לו מחטאתו אשר חטא תרי זימני לעשות שוגג כמזיד לקרבן:
דכתיב ויאמר ה' פתאום. שבעל כרחם היה הדיבור עמהם:
(ופתאום) [ופתיים] עברו ונענשו. האי (פתאום) [פתיים] עביד ליה כמו פתאום מדכתיב ונענשו אלמא דמזיד הוה:

[27] ע"כ שייך לדף ח ע"ב

כתיב [פתי] יאמין לכל דבר. ואינו מבין העיקר אלמא דשוגג הוא ואפי' הכי חייב רחמנא פתאום כמו פתי ולהכי כתבי תרוייהו:
בכלן. דמביאין קרבן עולה ויורד כתיב בהו ונעלם וכאן לא כתיב. והא קרא כי כתיב ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה במזיד כתי'. מדכתיב בקורת תהיה דהיינו מלקות אלמא דמזיד הוא וכתיב וכפר עליו הכהן לעשות מזיד לקרבן שוגג איבעי ליה למימר:
בהעלם אחד. ששגג שלא ידע שהתורה אסרן:
ומאי שנא מחמש העלמות בשפחה אחת דאינו מביא אלא קרבן אחד כדתנן והבא על השפחה ביאות הרבה:
ואל אשה לחלק. הכא נמי האי שפחה דכתב לחלק כתיב דהא מצי למיכתב ואיש אשר ישכב את אשה שכבת זרע:

דף ט:

[28] ונזיר שנטמא טומאות הרבה. מאן תנא ר' יוסי בר' יהודה היא כולה הא שמעתא דנזיר פרשינן בריש פירקין קמא:
הביא ציפרין. כשנרפא מצרעתו ולא הספיק להביא חטאתו עד שחזר ונתנגע וחזר ונרפא והביא ציפרין ונתנגע קודם שהביא חטאתו ואשמו כשחזר ונתרפא צריך להביא ציפרין אחרים וחטאת על כל נגע שלא עלו לו הראשונות עד שיביא חטאתו עמהן:
ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו. עמהן:
והא אמרת אינו מביא אלא קרבן אחד. על נגעים הרבה:
חסורי מחסרא והכי קתני הביא ציפרין כו' אין מביא אלא קרבן אחד. והאי דקאמר לא עלו עד הכי קאמר ולאקבועי בעניות ובעשירות לא מיקבע עד שיבא חטאת כלומר אם היה עני והביא חטאתו בעניות אע"ג דקודם שהביא אשמו וציפרין נתעשר הכל הולך אחר חטאת ויביא הכל בעניות:
או אם היה עשיר והפריש חטאת בהמה והעני ימתין עד שיעשיר ויביא הכל בעשירות:
ר' יהודה אומר עד שיביא אשמו דסבר הכל הולך אחר אשם:
מכפרו. היינו חטאת:
מכשירו בקדשים. היינו אשם:
גורם לו טהרה. ציפרין כדכתיב ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות:

[28] עד כאן שייך לדף ט ע"א

האשה שהפילה ולדות הרבה בתוך מלאות וכדפירש במתניתין הפילה בתוך שמונים כו' מביאה קרבן אחד על כולן:
יכול אף הלידה ועל הזיבה. שאם ילדה בזוב וכדתנן במס' נדה המקשה הרי זו נדה קישתה ג' ימים בתוך י"א שבין נדה לנדה ושפת מעת לעת שלא ראת דם הרי זו זבה ואח"כ ילדה הרי זו יולדת בזוב ומביאה ב' קרבנות אחד על הלידה ואחד על הזיבה נפטרת נמי בקרבן אחד:
ת"ל זאת. כלומר דעל הוולדות מביא קרבן אחד אבל לא על הלידה ועל הזיבה [אלא מעתה] אכלה חלב וילדה אכלה דם וילדה הכי נמי דאין מביאה אלא קרבן אחד אלא כשם שמביאה ב' קרבנות על חלב ועל לידה כך מביאה ב' קרבנות על לידה ועל זיבה:
אלא אימא הכין בעי כיון דמביאין קרבן אחד על וולדות הרבה יכול על הלידה שלפני מלאות ועל הלידה שלאחר מלאות תהא מביא קרבן אחד ת"ל זאת כלומר אותן שבתוך מלאות נפטרין בקרבן אחד אבל על לידה שלאחר מלאות מביאה קרבן אחר. לישנא אחרינא יכול כשהיא ילדה תחלה בזוב ואח"כ ילדה לאחר מלאות נמי בזוב יכול שמביאה ב' קרבנות בלבד על הלידה ועל הזיבה שבתחלה ועל הלידה ועל הזיבה של אחר מלאות נפטרין שם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא ת"ל זאת דעל הלידה הראשונה מביאה ב' קרבנות ועל הלידה של אחר מלאות ב' קרבנות:
האשה שהפילה וולדות הרבה מביאה קרבן אחד כו'. כיצד ילדה נקבה תחילה ולאחר י"ד ימי טומאה נתעברה נקבה והפילה לסוף מ"א שהוא בתוך שמונים של נקבה ראשונה קסברי רבנן וולד שני ביטל את הראשון מ"ט כיון דלא יצאת שעה שראויין להביא קרבן על הראשון ביום פ"א אלא בתוך מלאות הפילה אחר ביטל שני את הראשון ומשני מונה שמונים לקרבן ואם חזרה והפילה וולד שלישי בתוך מלאות של שני כיון דלא הגיע שני לקרבן ביטל שלישי את השני וכן אתה מוצא שיכולה להפיל וולדות הרבה בתוך מלאות של ראשון וסברי רבנן לעולם מן אחרון מונה וכן המפלת בתחלה תאומים נקבות הפילה אחת יום ראשון ואחת יום שני שהשניה נולדה בתוך מלאות של ראשונה וביום שמונים של שניה שהוא פ"א לראשון חזרה והפילה ב' תאומים בב' ימים הרביעי בתוך מלאות של שלישי לרב' דתנן שני מבטל ראשון ור' יהודה אמר לעולם מולד ראשון מונה פ' לקרבן וכל מה שהפילה בתוך שמונים שלו הוי כמאן דליתיה הילכך קאמר מביאה על הראשונה ואינה מביאה על השניה שהפילה בתוך מלאות של ראשון ומביאה על השלישי ואינה מביאה על הרביעי שהוא תוך מלאות של שלישי לא חשיב כלום ולטעמיה דר' יהודה האשה שהפילה וולדות הרבה. בב' ולדות מיירי בלבד:

ולד ראשון גורם. הוי עיקר לידה:
פשיטא דהכי איתא. דבהכי פליגי ומאי קמ"ל כשתמצא:
משום מפלת תאומים איצטריך ליה לאשמועי' דמספקא לן דסד"א במפלת תאומים דבחד זימנא נתעברו וחדא ליד' היא אימא מודה ר' יהודה לרבנן דהכא מוולד שני מנינן קמ"ל כשתמצא דלעולם קסבר ר' יהודה דמוולד ראשון מנינן:

דף י.

[29] בטומאה וטהרה. לענין ימי טומאה וימי טהרה מאי קא חשיב ר' יהודה וולד שני:
דכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב קרבן של ראשון קודם שהפילה שני אלא בתוך מלאות הפילתו:
ומפסקי ימי טומאה דשני ימי טהרה של ראשון וכששלמו ימי טומאה של שני ממלא ימי טהרה דראשון ומוסיף ליה ימי טהרה כנגד אותן ימי טומאה של שני שהיו בימי טהרה דראשון ואחר כך הדר מני ימי טהרה לשני והיינו קולא שהראשון אינו מאבד כלום מימי טהרה אע"פ שהיו ימי טומאה של שני בתוכם:
או דילמא לר' יהודה חומרא הוא דאית ליה. שהוא מחמיר יותר מרבנן דלרבנן אינה מביאה קרבן לעולם אלא על האחרון ולר' יהודה מביאה על הראשון ועל השלישי וכיון שמחמיר גבי קרבן מחמיר נמי לענין טומאה וטהרה דאין פורעין לראשון ימי טהרה כנגד ימי הטומאה דשני אלא ימי טומאה דשני לא מפסקי אלא עולין בחשבון ימי טהרה דראשון דאמרינן לענין טומאה ולד שני כמאן דליתי' דמי:
יולדת שוחטין את פסחה וזורקין דמו בשבילה ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה וקשה לר' לא מישתכח היכא הוי[30] האי וק"ל ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה היכי שוחטין עלה עד כאן טמאה היא לענין קרבן דעדיין לא יצאת שעה שראויה להביא בה קרבן שאינה מביאה קרבן עד יום מ"א או עד יום פ"א:
ואמר רב חסדא הא. מתניתא תניא כלומר הא ברייתא דשוחטין עליה ביום מ' מתרצתא היא והכי הויא כגון דילדה תאומים בב' ימים והאי דקתני ביום ארבעים לזכר ביום מ' לזכר שני דהוא יום מ"א לזכר ראשון ויום פ"א לנקבה ראשונית ור' יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי וכבר הוי יום מ"א הלכך שוחטין עליה דאי אמרת בטומאה סבירא ליה לר' יהודה כו':

[29] ע"כ שייך לדף ט ע"ב.
[30] תיבות אלו הם משוללי הבנה וצ"ע.

לאורתא נמי. ליל פ"א שהוא פסח לא מצי אכלה דאע"ג דלמחר מתיא קרבן לילה מחוסר זמן להקרבה הוא ומחוסרת כפורים היא אלא לאו ש"מ כו':
לעולם. סבירא ליה כמאן דאיתיה דמי [ודקשיא לך] אמאי שוחטין עליה דכי תניא ההיא דשוחטין עליה בפסח הבא בטומאה דרוב צבור טמאי מתים היו ועשוהו בטומאה והואיל ובא בטומאה מצי אכלה מיניה:
ומי אכלה והתנן. לא יאכלו ממנו זבין וזבות נידות ויולדות דאינו נאכל בטומאה אלא לציבור טמאי מתים בלבד:
האי דקתני לא יאכלו הימנו זבין וזבות נדות ויולדות דלא אכלי בימי טומאה בדלא טבילו כשעדין לא טבלו וכי קתני דשוחטין עליה ביום מ' משום דכבר טבלה:
אי הכי. דטבילה גורמת משמיני דילה כשטבלה בו חזיא למשחט עליה ואמאי נקט יום מ' משום דכבר טבלה לזכר לא משמיני ועד מ' לא חזיא למשחט עליה דקסבר טבול יום דזב כזב גמור דמי דלא מצי למישחט עליה עד העריב שמשו הכא נמי טבול יום דיולדת כיולדת דמיא משמיני ועד יום מ' הוי כיומא אריכא והיינו טבול יום ארוך דאמר במס' נדה. ולא חשיב לה הערב שמש עד יום מ' לערב:
אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא למיכל לאורתא דהא מחסרא כפרה:
לאיי ביום מ' חזיא. לאורתא דקסבר מחוסר כפורים (דכזב) [דזב] לא כזב דמי ומצי שחיט עליה אף מחוסר כפורים דיולדת נמי:
ולרבא דאמר. במסכת זבחים מחוסר כפורים דזב כזב דמי היכי מתריץ לה ביום מ' לזכר:
רבא מתריץ לה. שוחטין עליה ביום מ' ליצירת זכר כלומר אם מיום שטבלה ונתעברה והפילה ליום מ' שיש לחוש ליצירת זכר שאם היתה מפלת למחר ליום מ"א ואם היה זכר היתה צורתו ניכרת כר' ישמעאל דאמר דזכר נגמרת ליום מ"א ונקבה לפ"א ועכשיו כיון שהפילה יום אחד קודם גמר הצורה לא חשיב ולד הילכך שוחטין עליה כשהפילה ביום מ' ליצירת זכר או ביום פ' ליצירת נקבה:
סוף סוף. אמאי שוחטין עליה בשהפילה ביום מ' תיפוק לי דאין שוחטין בטומאה משום נדה דכל יולדת נדה היא:
בלידה יבישתא. שלא היה בה דם כלל:
אי הכי דליכא דם פשיטא דשוחטין:
מהו דתימא אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. וראתה דם ואיבדתו:
קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם:
יכול בין רצופין. (כולן) כולן ששים בלא הפסק והוא חומרא דהיינו כגון שילדה נקבה וחזרה והפילה בתוך ימי טהרתה של ראשונה ובאו ימי טומאה של שני בתוך ימי טהרה

של ראשון. אי אמרינן ששים בעינן רצופין עולין ימי טומאה של שני בחשבון הששים ונפחתו בימי טהרה של ראשון:
או יכול ששים בין מפוזרים היינו לקולא כלומר שמפסיקין ימי טומאה של שני ימי טהרה של ראשון וחוזרין ומשלימין ימי טהרה דראשון לאחר ימי טומאה דשני ואינה מפסדת כלום מימי טהרה:
ת"ל יום מה יום כולו רצוף אף ששים כולן רצופין. כלומר דאין משלימין לאחר מיכן:
מי אית להו לרבנן מפוזרין. כלל והא אמרי לעולם דמוולד שני מונה אלמא לרבנן לעולם רצופין הוו דאין בהן שום הפסק:
אלא לאו ר' יהודה היא. דאמר מוולד ראשון מונה ולטעמיה קא יכיל למיבעי אי רצופין אי מפוזרין ומדקא יהיב ששים רצופין בהדדי דקאמר מה יום כולו רצוף ש"מ לחומרא אית ליה דימי טומאה דשני עולין בחשבון ששים דראשון:
לעולם רבנן היא ודקא אמרת מי אית להו מפוזרין כלל הכא במאי עסקינן דילדה זכר ביום פ' של נקבה שימי טהרתה של נקבה מושכין לאחר ימי טהרתה של זכר דימי טהרתה דזכר ל"ג ודנקבה ס"ו מהו דתימא כי אמרו רבנן דביטל שני הראשון הני מילי כשמושכין ימי טהרתה של שני לאחר ימי טהרתה של ראשון אבל הכא דימי טהרה דראשון מושכין לאחר טהרה [של] שני אמרינן דאית בהו דין מפוזרין דמשלימין לאחר ימי טומאה דשני ימי טהרה דראשון:
סוף סוף. מי מצית אמרת הכי הא לעולם שלמין ימי טהרה דקדמאה ועד כען בתראה לא שלמי ובהא היכא דימי טהרה דשני מושכין לאחר ימי טהרה דראשון רבנן לולד שני מנו.
והכא ימי טהרה דשני משכי שפי' מן קדמאי כיצד נתעברה זכר לאחר י"ד ימי טומאה דנקבה והפילה למ"א נשתיירו מן ס"ו ימי טהרה דנקבה כ"ה ימים וימי טהרה דזכר מושכין עד מ' יום ובהא קסברי רבנן דביטל שני הראשון והיכי משכחת מפוזרין לרבנן:
אלא משכחת לה לרבנן כגון ביולדת תאומים אחד נקבה אחד זכר וילדה נקבה קודם ואח"כ נשתהא הזכר במעי אמו עד עשרים יום לימי טהרה של נקבה ונולד ביום עשרין ועדיין לאחר לידת הזכר נשתיירו מ"ז ימי טהרה לנקבה ויום עשרים שהוא של לידה חושב בכלל:
ובעיא למינקט לזכר ז' ימי טומאה דלידה בתוך הנך מ"ז ימי טהרה שנשתיירו לנקבה וכאן מושכין ימי טהרה דנקבה ז' יום לאחר ימי טהרה דזכר והכא לא מצי למימר ביטל שני את הראשון דימי טהרה דראשון מאוחרין:

והכי קאמר יכול היכא דילדה תאומים נקבה מעיקרא וזכר לבסוף. לאחר כ' יום של טהרה אימא תיפסוק טומאה דלידה זכר במיצעי ונימני להו ששים וששה מפוזרין כלומר י"ד ימים לאחר מ' דזכר דשבעה שנשתיירו לנקבה לאחר ימי טהרה דזכר ועוד ז' ימים משלימין לה מפני ז' ימי טומאה דלידה זכר שהפסיקום והיינו מפוזרין (דאינין) [דאינן] מפסיקין ימי טהרה (דאינן אין):

יכול מפוזרין. דמפסקי והא מיירי כגון שילדה תאומים זה ביום ראשון ואחד ביום שני שסוף ימי טומאה דשני נכנס ביום טהרה דראשון וקא בעי אי משלימין אותו יום טהרה דראשון שטימאו השני אי לא וקאמר ת"ל יום דכולן רצופין וש"מ חומרא אית ליה לר' יהודה דרצופין:

דף י:

[31] ועוד ת"ש ששת ימים והא מיירי כגון דילדה נקבה ואח"כ הפילה באותן ששת ימי טהרה שיתרין על ששים ונטמאו אותן ששת ימי טהרה וקא בעי יכול אותן ששת ימים אי בעינן להו רצופין עם ששים ומפסידתן שנטמאו או מפוזרין דמשלימין אותן לאחר ימי טומאה דשני ת"ל ששים מה ששים כולן רצופין דכתיב בהו יום אף ששה נמי:

מני אילימא רבנן כו':

אלו מביאין קרבן עולה ויורד כו' ועל טומאת מקדש וקדשיו. הכא קתני גבי קרבן קא חשיב לטומאה מקדש וקדשיו בחדא אבל בפירקין קמא גבי כרת קא חשיב להו בתרתי דבתרוויהו כתב בהו כרת והכא גבי קדשים[32] אמאי חשיב להו בחדא דהכי אמרינן התם במסכת שבועות הזהיר ועשן על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה דכתיב ונפש כי תגע בכל טמא בטומאת אדם כו' מה כשהזהיר ועשן לא עשן אלא על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב בכל קדש לא תגע וכתב בהו כרת אף חיוב קרבן אלא על

טומאת מקדש וקדשיו:

יולדת ומצורע מביאין בדלות ועשירות דהכי אשכחן בהו. שמיעת קול וכו' מביא אף בדלי דלות. היינו עשירית האיפה דכתיב בהן. מצורע מביא בדלות:

דאידך ברייתא לאו דוקא וההיא ברייתא המוגהת דוקא ואפילו הכי אמר לי ר' מצורע מביא בדלות דמביא ב' פרידין כשהוא עני תחת ב' כבשים. והנך שתי ציפרין חיות טהורות דקא מייתי נמי עשיר הנהו לאו לכפרה אתו אלא לגרום לו טהרה:

[31] ע"כ שייך לדף י' ע"א.

[32] אולי צ"ל גבי קרבן דלא כתיב רק קרבן אחד לשניהם חשיב להו בחדא

יולדת מביאה אחת תחת אחת. בעניותה ומאי היא פרידה דעוף תחת כבש דבעשירותה מביאה כבש לעולה ובן יונה או תור לחטאת. ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת. ומצורע מביא ב' פרידין תחת ב' כבשים שמביא בעשירותו אחד לעולה ואחד לחטאת וכבש אחד בלבד לאשם דמצורע מביא חטאת ועולה ואשם:

שמיעת קול וכו' מביאין שני פרידין תחת כבשה אחת. כדכתיב בהו:

מדאמר רחמנא איל אשם. מעילות בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם ואיל היינו בן שתי שנים מכלל דכבש בן שנה בסלע:

ומדכתיב ביולדת תביא כבש בן שנתו דהיינו בסלע ובעניותה מביאה קינין ותנן בפרקין דלעיל עמדו קנין על שתי נשים בו ביום ברבעתים בחצי דינר היינו של אשה אחת ברובע דינר:

ומדחס רחמנא עליה דדלות למיהוי חד מי"ו דעשירות. דרובע דינר דעמד בו קן אשה אחת (וכל קן דעלמא) זהו י"ו בסלע דסלע הוי ד' דינרין. הכי נמי חס רחמנא עליה דדלי דלות עשירית האיפה למיהוי חד מי"ו בדלות ברובע דינר:

וכמה פרוטי יש ברובע דינר מ"ח. כיצד שש מעה כסף דינר ורובע דינר מעה וחצי ומעה ב' פונדיונין היינו מעה וחצי ג' פונדיונין ופונדיון ב' איסרין היינו רובע דינר ו' איסרין ופרוטה אחד משמונה באיסר נמצא ברובע דינר מ"ח פרוטות חד מי"ו בהן היינו ג' פרוטות דיש בהן ג' פעמים י"ו פרוטות ואמאי קתני מיכן את למד לעשירית האיפה בפרוטה ג' פרוטות הוי:

תנא דקתני עשירית האיפה בפרוטה מיולדת יליף דמתיא בדלות פרידה אחת לעולה תחת כבש של סלע ופרידה אחת היינו חצי קן שקנו בחצי רובע דינר דהיינו חד מתלתין ותרין דסלע דכבש וקן דלות שלם הוי חד מי"ו בעשירות כדאמרן:

אלא מחצי קן יליף מפרידה תחת כבש ודלי דלות כמה הוי חד מי"ו דדלות דפרידה היינו חצי רובע דינר וחצי רובע דינר יש בו כ"ד פרוטות א"כ חד משיתסר היינו פרוטה ופלגא ואמאי קתני עשירית האיפה בפרוטה:

אמר רבינא כולה מילתא. בין דלות בין דלי דלות מיולדת יליף דמביא פרידה אחת [תחת] כבש ולא קתני חד משיתסר כדאמרת אלא חד מתלתין ותרין:

והכי קאמר מדחס רחמנא על דלות למיהוי חד מן ל"ב בסלע. כדאמרן דהיינו כ"ד פרוטות חס נמי על דלי דלות למיהוי חד מן ל"ב בדלות דהיינו חד מי"ו דהיינו י"ב פרוטות ושיתסר מי"ב פרוטות היינו פרוטה נכי ריבעא:

אי הכי. נמצא עשירית האיפה פרוטה נכי ריבעא:
אין הכי נמי ובציר מפרוטה הוי והאי דקתני מיכן לעשירית האיפה בפרוטה דלאו אורח ארעא לאייתויי פחות מפרוטה למקדש:
מה בין שפחה לבין כל העריות כו' לא בעונש שכל העריות או במיתת ב"ד או בכרת וכאן במלקות:
וכל העריות בזכר דמחויב בין זכר בין נקבה והשפחה בנקבה ולא בזכר דאין חיוב בעבד:
וחייב על כל ביאה וביאה. מה שאין כן בשפחה שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה:

דף יא.

[33] תהא בקראי בהקראה כדתנן גדול שבדייינין מקרא בשעת מלקות אם לא תשמור לעשות והפלא ה' את מכותך:
תהא בביקור. באומד היינו מלקות כדתנן אין אומדין אותו כו':
בזמן שהאשה לוקה. שהיא גדולה והוא גדול האיש מביא קרבן:
אין האשה לוקה. שהיא קטנה אין האיש מביא קרבן אע"פ שהוא גדול:
מכדי עד הכא. או חופשה לא ניתן לה באיש קא משתעי אשר ישכב את אשה שכבת זרע נכתוב ברישא כו':
הכי קאמר אם בביקורת תהיה. שהיא גדולה וכדרכה ומתכונת:
והביא הוא את אשמו כשהיא בביקורת:
ואימא הוא. לא לקי דמעטיה קרא בקורת תהיה היא ולא הוא:
והביא את אשמו כתיב. ולא והביאה את אשמה:
לעולם אינו חייב קרבן אלא על שפחה בעולה. שנתבעלה קודם לכן:
חרופה כגון הריפות שנשתנו מתחלתן:
אם תכתוש. שכבר נכתשת היא על ידי בעילה ונשתנית כהריפות:
להוציא נשיהם. נכריות בימי עזרא:
שפחות חרופות בעלו דחייבין עליה איל אשם:
ר' ישמעאל אומר. זו היא שפחה ודאי שאינה פדויה כלל:
כל העריות מפורשות. בתורה היאך חיובן משוייר אין לנו שלא נתפרש בתורה אלא זו בלבד שבחציה שפחה וחציה בת חורין חייב ולא באחרת וראב"ע היינו ר' עקיבא (קא בעי) [כדאמר] בגמרא לקמן:
אי לא נפדתה יכול כולה לא נפדתה כלל ת"ל והפדה:

[33] ע"כ שייך לדף י' ע"ב.

ומאורסה לעבד עברי. דכתיב נחרפת לאיש דחרופה נמי היינו לשון קדושין כדאמר במסכת קידושין[34] חרופתי. (ידיעתי) מאורסת לישראל ליכא למימר דכיון דחציה שפחה אסורה לבן ישראל אבל עבד עברי מותר בין בשפחה כנענית בין בישראלית:

דברה תורה כלשון בני אדם. דלא נפדתה כלל:

בשלמא ר' ישמעאל כו'. בשלמא לר' עקיבא לא איצטריך[35] למימר דלא קמ"ל רבותא דכיון דחציה בת חורין ראויה לינשא לעבד עברי אלא לר' ישמעאל לעבד עברי אמאי דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש. דאינו כנעני אלא עברי:

בעלמא כותך סבירא לי דדברה תורה כלשון בני אדם. כדאמרינן הכרת תכרת ר' אלעזר אמר דברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני דמכדי כו':

אם אינו ענין לדידה האי כי לא חופשה דהא כתיב והפדה לא נפדתה תנהו ענין לדידיה דאינו חופש דהיינו כנעני הוא:

אחד גדול ואחד קטן. או הזכר או הנקבה:

קטן פטור. והבא על שפחה חרופה קטן חייב בתמיהא אמאי:

וכאן בשפחה חרופה גדול נמי פטור כשהיא קטנה מ"ט דהא מיקשינן להדדי כדאמרי' לעיל אם בביקורת תהיה היא והביא הוא את אשמו:

גומר בשפחה מיחייב. דאיכא שכבת זרע בגמר ביאה:

קא מיכוונא (היא) מיחייב בין היא ובין הוא:

מ"ט דשכבת זרע כתיב. והיא אינה מזרעת אלא בכדרכה:

ותו אי בשפחה קא תנית ניעור כישן מאי ניהו לאו היינו ניהו מתכוין כשאין מתכוין. דניעור מתכוין וישן אינו מתכוין:

דף יא:

[36] איסמייא. להא ברייתא הואיל וליכא לתרוצה:

עשו גומר בשלא כדרכה בשפחה כו':

כשאין מתכוין בכדרכה דפטורה כגון שנפל מן הגג ונתקע. והשתא קא בעי לתרוצה לדמוייה נמי לעריות לפטורה. נמצא מתכוין ומערה בשפחה בכוונה אפילו בכדרכה דפטור כשאין מתכוין בעריות דפטור והיינו עשו מתכוין כשאינו מתכוין דקאמר והכי

[34] נראה דצ"ל האומר חרופתי מקודשת.

[35] נראה דצ"ל לא איצטריך קרא להכי דע"כ מיירי בעבד עברי דכיון דחציה בת חורין אינה ראויה להנשא אלא לעבד עברי.

[36] ע"כ שייך לדף יא ע"א

נמי אין מתכוין כדרכה בשפחה פטור ישן כדרכה בשפחה פטור כישן דעריות דפטור כדתנן כל העריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור:
ונמצא ניעור וגומר שלא כדרכה בשפחה דפטור כישן דכל עריות ופטור דעריות לא הוי אלא אין מתכוין כדאמרן וישן אבל מתכוין שלא כדרכה חייב בעריות דלא כתיב בהו אשה שכבת. והשתא מתרצו להו עשו גומר כמערה כולהו מעריות לפטורה:
סליק פירקא
אמרו לו שנים אכלת חלב. כזית מביא חטאת:
עד אומר אכל כו' מביא אשם תלוי. דספק הוא הואיל ומכחיש זה את זה ובהא עדות אשה נאמנת דמרבי לה בספרא מן או דכתיב או הודע אליו מ"מ:
עד אחד אומר אכל והוא אומר לא אכלתי. פטור מקרבן דהא אדם נאמן על עצמו בדבר שצריך כפרה יותר ממאה עדים דהכי אמרינן בגמרא דהכי סבירא להו לרבנן וכ"ש הכא דליכא אלא עד אחד:
אם הביאוהו ב' למיתה. שאם העידהו בדבר שחייב מיתה ממיתין אותו על פיהן ואעפ"י אם מכחישן הוא לא יביאהו לקרבן הקל שהוא קל לגבי מיתה ואע"ג דמכחישן הוא:
אמרו לו. לא אלא פטור הוא שזה שהוא אומר לא אכלתי אינו מכחישן שאם ירצה יאמר לא אכלתי שוגג אלא מזיד ומזיד פטור מקרבן ומתוך שיכול לומר כן כשאמר לא אכלתי פטור:
אבל שתיק מישתק לחד מיחייב קרבן וכ"ש כי שתיק לתרי דמיחייב קרבן והאי ממציעתא מצינן למידק ולא איצטריך למימר רישא:
ואלא דקא מכחיש להו. ברישא ואפי' הכי מביא חטאת ומני ר' מאיר דאמר הכחשה כו':
אבל לרבנן פטור. היינו סיפא:
אין הכי נמי אלא הא קמ"ל רישא כי קא מכחיש להון דדבר זה היינו מחלוקת ר' מאיר ורבנן בסיפא. וק"ל דאפי' בחד קאמר. ובאו ואמרו לה. נישאת שלא ברשות ב"ד שלא הוצרכה לטול רשות מב"ד מפני שניסת על פי שנים עדים מותרת לחזור לו דאינו דומה לנבעלת לרצון דאסורה לבעלה אלא הויא כי נבעלת באונס דמאי הוה לה למידק תו מאחר שאמרו לה ב' עדים מת בעליך:
מכלל דרישא דקתני תצא מזה ומזה כגון דנשאת ברשות שלא היה לה אלא עד אחד והוצרכה ליטול רשות מב"ד לינשא ואמאי אסורה לבעלה דהויא כי נבעלת ברצון לאחר דהוה לה דלא תינשא אלא ע"פ שנים אלמא האי ואמרו לה דרישא עד אחד הוא:
סוף סוף מאי קמ"ל רישא הא מן מצעתא שמעינן מינה:

לעולם דלא קא מכחיש ליה.[37] כדקתני במציעתא פטור:
דת"ר או הודע אליו. היה יכול לומר או הודע לו והיה משמע הודע לו שהודיעוהו אחרים מאי הודע אליו שצריך שתהא הודעה אליו כלומר שצריך שיזכר אליו כשהזכירוהו אבל אם מכחישו פטור:
ואמרינן התם בסיפרא יכול אפי' אין מכחישו אלא שותק כשיאמר לו עד אחד אכל חלב יהא פטור ת"ל או הודע מכל מקום בין בעד אחד בין ע"פ קרוב בין ע"פ אשה ואינו מכחישו חייב:

דף יב.

[38] מ"ט דרבנן. דפטרי:
משום דאדם נאמן על עצמו. בדבר שאינו לא חיוב מיתה ולא חיוב מלקות ולא חיוב ממון אלא חיוב כפרה והוא אומר אינו צריך נאמן יותר ממאה עדים:
או דלמא משום הכי פטרי דאיכא למימר מיגו:
למיפשט מינה אטומאה. אי אמרי ליה נטמאת ונכנסת למקדש וחייב קרבן והוא אומר לא נטמאתי:
אפילו בטומאה נמי אדם נאמן ופטור ולא שנא טומאה חדשה דאמרי ליה נטמאת היום והיום נכנסת למקדש ולא שנא טומאה ישנה דאמרי ליה נטמאת אתמול והיום נכנסת למקדש כי אמר לא נטמאתי פטור דאדם נאמן על עצמו:
ואי אמרת טעמא דרבנן דפטרי משום דאמרינן מיגו הוא כי פטרי ליה כו':
אבל טומאה חדשה מיחייב. דליכא למימר מיגו דאמרי ליה העדים השתא נטמאת ולא טבלת ונכנסת למקדש עכשיו מאי[39] (פשיטא כו'. אמר להו ק"ו עדיף ועיקר אע"ג דאיכא מיגו):
והכי קתני מתוך שאם רצה אמר לו נטמאתי:
בטומאה ישנה קא מיירי דאיכא למימר מיגו כדאמר לעיל מיגו דאי בעי אמר טבלתי ופטור כי אמר נמי לא נטמאתי כו'. הילכך אדם נאמן על עצמו:
אי הכי. מאי קמ"ל הא ברייתא היינו חלב הואיל וסבירא להו דאמרי' מיגו הא מן אמרו לו אכלת חלב מצי ילפינן:

[37] נראה דצ"ל והכי קתני אמרו לו וכו' בד"א דשתיק אבל מכחיש ליה קתני במציעתא פטור.
[38] עד כאן שייך לדף יא ע"ב
[39] נראה דצ"ל ור"מ אמר להו דק"ו עדיף ועיקר כו':

אפי' הכי איצטריך הא ברייתא מהו דתימא אכלתי חלב הוא דקא מתרץ דיבוריה למימר מיגו דמצי אמר לא אכלתי שוגג אלא מזיד כי אמר נמי לא אכלתי פטור:
אבל הוא אמר לא נטמאתי. לא מתרץ דיבוריה למימר לא ניטמאתי שוגג אלא מזיד דאפי' אם נטמא במזיד טמא הוי וכי נכנס בשוגג במקדש חייב לאיי הכא נמי מתרץ דיבורא למימר מיגו דאי בעי אמר טבלתי מאי לא נטמאתי נמי לא עמדתי בטומאה אלא טבלתי:
והתודה. אשר חטא עליה דכתיב בשמיעת קול ובטומאת מקדש וקדשיו:
מודה בדברים. שאין מכחיש העדים חייב:
הא ר' יהודה אמר היינו רבנן דמתניתין דפליגי עליה דר' מאיר:
ומודים חכמים. אחריני ולאו הני דמתניתין:
לר' יהודה. דהיינו רבנן דמתניתין:
בחלבין. באכלת חלב:
ובביאת מקדש. דאדם נאמן על עצמו שאם אמרו לו ב' נטמאת ונכנסת למקדש והוא אומר לא נכנסתי שוגג אלא מזיד דפטור מן הקרבן דאינו מכחיש את העדים דלא נטמא אלא נטמא ונכנס מזיד:
אבל בטומאה. שאם אמרו לו העדים נטמאת והוא אמר לא נטמאתי לא מודו ליה דנאמן:
במאי עסקינן. באי זו טומאה לא מודו ליה:

דף יב:

[40] אי נימא בטומאה ישנה. מאי שנא חלבין וביאת מקדש כדאמרן דמודו ליה דנאמן דאיכא למימר מיגו ולא מכחיש להו דאם רצה יאמר מזיד הייתי:
טומאה ישנה נמי מתרץ דיבוריה. דאיכא למימר מיגו דאם רצה יאמר לא עמדתי כו' אלא ודאי בטומאה חדשה לא מודו ליה דליכא למימר מיגו וש"מ דטעמא דרבנן משום מיגו:
אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה. לא מודו ליה דאם (דחה) בטומאה חדשה אפי' ר' יהודה גופיה לא סבירא ליה דנאמן על עצמו דליכא למימר מיגו וכ"ש חכמים דלא סבירא להו דנאמן:
אלא במאי קאמר אבל בטומאה לא מודו ליה אפי' בטומאה ישנה קאמר אתמול [נטמאת] והיום אכלת קדשים. ובטומאה ישנה כי הא לא מודו ליה דלית בה מיגו כגון דאמרו ליה עדים אכלת קדשים בטומאה דנטמאת דחייב קרבן בשוגג ובמזיד כרת והוא אמר לא

[40] עד כאן שייך לדף יב ע"א

נטמאתי דהכא לא מתרץ דיבוריה למימר מיגו בלא הכחשה וליכא למימר לא עמדתי בטומאה אלא טבלתי:

דמאי אמר להון אי אמר להון טבלתי ואכלתי כי אמר להו הכי איתכחש ליה דיבור קמייתא בטומאת מגע במה שנגע בטומאה. דהא כי אמר לא נטמאתי היינו משמע דלא נטמא כלל וכי הדר ואמר טבלתי מכלל דנטמא נמצא מוכחש דיבורו ראשון שאמר לא נטמאתי ואמאי לא מתרץ דיבוריה הכא כי ההוא דאמרו לו נטמאת בטומאה ישנה והוא אמר לא נטמאתי. דלא דמיא להכא. דהכא איהו לא קא מהדר להו במאי דקא אמרי ליה אינהו דאינהו קא אמרי ליה אכלת קדשים בטומאת הגוף ואיהו לא קא מהדר לא אכלתי אלא קא אמר לא נטמאתי היינו משמע לא נטמאתי [ממש] דהכא לא מתרץ דיבוריה כדאמרן הילכך בטומאה ישנה כי הא לא מודו ליה. ור' יהודה סבר אפי' בהא נאמן דמתרץ דיבוריה למימר לא עמדתי בטומאתי ולעולם טעמא משום מיגו:

ט"א אמרי האי ומודין חכמים היינו רבנן דמתניתין. אבל בטומאה לא מודו ליה:

במאי עסקינן באיזו טומאה לא מודו ליה אי נימא בטומאה ישנה מאי שנא חלבין וביאת מקדש כו':

אלא לאו בטומאה חדשה. לא מודו ליה ור' יהודה סבר אפילו בטומאה חדשה אדם נאמן:

אמר רבינא לעולם בטומאה ישנה. כלומר מאי דוחקיך דבטומאה חדשה מוקמת לה דלא מודו ליה משום דלית ביה מיגו אפי' בטומאה ישנה מצית למימר דלא מודו ליה ומשכחת לה דלית ביה מיגו כי האי גוונא כגון דקא אמרו ליה עדים אכלת קדשים כדאמר לעיל. ואמר לן ר' דלישנא קמא מיסתברא טפי:

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' יהודה. דאדם נאמן על עצמו:

לא אמר. ר' יהודה דאדם נאמן על עצמו [אלא] בינו לבין עצמו ולעצמו כלומר אע"ג דנאמן דלא נטמא אינו רשאי לאכול בקדשים בפרהסיא אלא בצנעא בינו לבין עצמו ולעצמו ולא של אחרים:

ט"א ולעצמו רשאי להאכיל דהוא יודע (של עצמו) [בעצמו] דלא נטמא אבל לא לאחרים דדילמא אתי למימר בכל מקום אדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים:

ומודה ר' מאיר לחכמים. דנאמן על עצמו בשנים שאמרו לו בעלת שפחה כו':

מיגו דאי בעי אמר לא גמרתי ביאתי. דאינו חייב אלא בשכבת זרע וזה אין מבורר לעדים ונמצא שעדותן אין עדות הילכך נאמן הוא לומר לא בעלתי: וכן בנזיר שאמרו לו נטמא למת וחייב אתה קרבן מיגו דאי בעי אמר להו אתם הייתם סבורים שהייתי אותה שעה

נזיר ולא הייתי שכבר נשאלתי על נזירי לפני חכם או תנאי היה בלבי ולא נתקיים התנאי ונמצא שהעדות אינו עדות והלכך נאמן:
וכן כשאמרו לו יודע אתה בעדות לפלוני שראית המעשה שראינו שהייתה שם ואם אי אתה מעיד לו חייב אתה קרבן על שמיעת קול אלה והוא אמר לא ידעתי פטור דאיבעי מצי אמר להון לא נתכוונתי לעדות לא שמתי דעתי להיות זוכר אם לאו הלכך אין עדותן עדות ונאמן הוא:
אכל חלב וחלב. אכל כזית חלב וחזר ואכל כזית בהעלם אחד כיון דשם חלב אחד הוא אינו חייב אלא חטאת אחת אבל אכל כזית חלב וכזית דם ונותר ופיגול בהעלם אחד כיון דמינין הרבה אע"ג דבהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת:
וחומר במין אחד. שמצטרפין שני חצאי זיתים לחייבו:
משני מינין. כזית אחד פטור שאין מצטרפין:
א"ל אביי. היינו טעמא דחייב שתים דהעלמות מחלקין דאיכא שתי העלמות:
כגון שאכלו לכזית בב' תמחויין. תבשילין חצי זית צלי וחצי זית מבושל:
ואליבא דר' יהושע. איצטריך למימר חייב דאמר במתניתין תמחויין מחלקין לחטאות כדתנן אמר יהושע שמעתי באוכל כו':
מהו דתימא. כדאמר ר' יהושע תמחויין מחלקין לא שנא לקולא לא שנא לחומרא דבמתניתין דמחלקין על כל אחד לחייבו מעילה היינו לחומרא והכא הוי קולא כזית אחד בב' תמחויין דאי אמרת דתמחויין מחלקין א"כ לא מצטרפי בהדדי לחייבו קמ"ל מתני' ממין אחד חייב אפי' בב' תמחויין אלמא לחומרא א"ר יהושע תמחויין מחלקין ולא לקולא:
משני מינין פטור פשיטא. דלא מיצטרפי:
אמר ריש לקיש. האי משני מינין מין אחד הוא ואמאי קרי ליה ב' מינין כגון שאכלו בב' תמחויין וקאמר אע"ג דמין אחד הוא כיון שאכלו בב' תמחויין תמחויין מחלקין ולא מצטרפין ופטור דלא שנא לקולא ולא שנא לחומרא קאמר דתמחויין מחלקין:
ומדסיפא מין אחד ושני תמחויין. כדאמרן מכלל דרישא דקתני ממין אחד חייב מין אחד ותמחוי אחד:
פשיטא דחייב. אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו ידיעה בינתים. שנודע לו שאכל חצי זית חלב וחזר ואכל חצי זית בשוגג וקמ"ל אע"ג דהיתה לו ידיעה בינתים דלא אכלן בהעלם אחד חייב:

ואליבא דרבן גמליאל דאמר אין ידיעה לחצי שיעור. דההיא ידיעה דנודע לו בינתים לחצי שיעור לא חשיבא ידיעה לחלק השיעור דלא ליצטרפי לפוטרן אלא לא הויא ידיעה ומצטרפי כדתנן הכותב שתי אותיות בשבת דבהכי חייב בב' העלמות אחת שחרית ואחת ערבית דהיתה לו ידיעה בינתים רבן גמליאל מחייב כו':

כמה ישהא האוכלו לאוכל כזית חלב או כזית דם או כזית נותר. כלומר כמה ימשוך וישהא באכילתן שאעפ"כ נחשבת היא אכילה וחייב:

כאילו אוכלן קליות. כלומר אפי' אם לקח כזית והפריש לפרורין ולקח כל פירור ופירור ואוכלו זה אחר זה כמי שהוא אוכל קליות גרגיר אחר גרגיר אעפ"כ כיון שגמר והשלים הזית הוי אכילה וחייב:

וחכ"א. זהו שיעור אכילה שחייב עד שישהא מתחילת אכילת הזית ועד סופו בכדי אכילת פרס: ר' מאיר לחומרא קאמר. דאע"ג דשוהה יותר מכדי אכילת פרס כיון דמשכיה אכילתו דאינו מפסיק בינתים ואפי' כולו יומא משיך בה הויא אכילה וחייב היינו לחומרא ואמרי לה רבנן כו':

או דילמא לקולא קאמר. כאילו אוכלן קליות זה אחר זה דלא יפסיק בהן ובעי נמי בכדי אכילת פרס אבל איפסיק ביני ביני אע"ג דמתחלה ועד סוף בכל אכילת פרס כיון דאיפסיק ביני ביני פטור:

דף יג.

[41] אי אמרת בשלמא ר' מאיר לחומרא. קאמר דאפי' כל היום תימשך אכילתו חייב היינו דקא מהדרי ליה רבנן עד שישהא כדי אכילת פרס ותו לא:

אלא אי אמרת. דלקולא קאמר כיון דאיפסיק ביני ביני פטור אע"ג דלא שהה יותר מכדי אכילת פרס א"כ וחכמים אומרים אם שהה מיבעי ליה למיתנא דהיינו משמע אם שהה כדי אכילת פרס אע"ג דאיפסיק חייב:

אלא מדקתני וחכ"א עד שישהא ש"מ דלחומרא אמר ר' מאיר ש"מ:

בחלבין ובנבילה. דשיעור כל אחד בכזית עד שישהא באכילתו כדי אכילת פרס ולא יותר:

אבל אכל אוכלין טמאין שנגעו בשרץ או בזב דשיעור אכילתן לפסול גוייתו מתרומה הוי חצי פרס ושתה משקין טמאין דשיעור שתייתן לפסול ברביעית אפי' כל היום כולו בכדי אכילת פרס:

[41] עד כאן שייך לדף יב ע"ב

מאי קאמר. אפילו כל היום כולו והדר אמר בכדי אכילת פרס ותו לא:
הכי קאמר אפי' כל היום כולו. משך באותו חצי פרס של אוכלין טמאין הוו אכילה:
והוא שאכל כל כזית. שיש באותו חצי פרס בכדי אכילת פרס ולא ישהה בו יותר:
מאי לאו דאכליה לחצי פרס. כוליה בכדי אכילת פרס ותיובתיה דרב פפא דמתרץ לדברי רבנאי:
לא דאכל כל זית וזית שיש בו בכדי אכילת פרס:
לא התירו לו לאוכל פחות מכשיעור כו' והתירו לה לעוברה כו' והתירו למגע טמא מת כו' כל הני מפרש לקמן:
אמר מר לא התירו לאוכל כו'. מאי קאמר הכי קאמר אכל פחות מכשיעור חצי שיעור של טומאה לא התירו לו לירד ולטבול כשאוכל אותו חצי שיעור מפני שאם ירד וטבל ועלה ואח"כ אכל חצי שיעור והשלימו לחצי שיעור ראשון מצטרפין אע"פ שטבל וחייב לטבול עכשיו ואם היו מתירין לו לטבול מיד כשאכל חצי שיעור ראשון כיון שטבל ועלה ושוב השלימו אתי למימר אהניא לי טבילה קמייתא שטבלתי בינתים דלא מצטרפי ואינו חייב עכשיו לטבול והוא אינו יודע שכיון שכשעלה השלימו לא עלתה לו טבילה ומצטרפי ואין טבילה אלא באחרונה דההיא טבילה אחרונה שאחר האיסור הויא עיקר:
התירו לעוברה שהריחה ביוה"כ לאכל פחות פחות מכשיעור כותבת מפני הסכנה שלא תפיל:
אפי' טובא. יותר מכשיעור תיכול עד שתשוב נפשה:
אמר רב פפא הכי קתני. פחות פחות מכשיעור תאכל בכל פעם ואפי' טובא דמצוה לשנות שלא תאכל שיעור שלם ביחד:
קתני התירו למגע טמא מת. לאשה שנגעה בטמא מת דהויא ולד ראשון להניק את בנה ובנה טהור דאינו מטמא לא קדש ולא תרומה בנגיעה מ"ט היא לא מטמיא ליה לבנה בנגיעה דאיהי הויא ולד טומאה ואין ולד טומאה מטמא אדם ולא חלב שלה אינו מטמא אותו דאע"ג דמשקה הוא כיון דהיינו מאכל של תינוק אמרינן משקה הבא לאוכל כאוכל דמי כדתנן חולב אדם בי"ט לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה דקדרה עושין בה אוכל ואמרי' משקה הבא לאוכל אוכל הוא וכאוכלא דאיפרת דמי אבל לא לתוך הקערה דקערה היינו כעין כוס ופעמים משימין בה משקין הלכך אין חולב בה דהוי נולד:
וקא בעי בנה אמאי טהור כיון דינק חלב איטמי ליה מחלב דהיינו אוכלין טמאין:
וכי תימא לא איתכשר. האי חלב דכולו בא לאוכל ואין אוכל מטמא אדם אלא על יד הכשר:

ניתכשר בטיפה מלוכלכת שעל פי הדד (שנזרעת) חלב ראשונה שמוצץ הילד אינה נעקרת כולה מן הדד אלא משתייר ממנה על פי הדד ומתוך אותה טיפה יונק התינוק שאר כל החלב וכשפוסק מלינק משתיירת אותה טיפה על פי הדד וליתכשר שאר החלב שהוא אוכל מחמת אותה טיפה מלוכלך שאינה אוכל וליטמא החלב וליטמא התינוק ואמאי בנה טהור:

אמר רב נחמן כגון שינק התינוק בתקיפה אחת. במציצה אחת בכח ולא הניח טיפה מלוכלכת שינק הכל ולא נתכשר החלב באותה טיפה הלכך בנה טהור:

שתי תשובות בדבר חדא דקא חזינן פומיה דינוקא דמלי חלב כשפוסק מלינק אלמא לא אפשר למיהוי בתקיפה אחת שלא ישתייר ממנו טיפה על פי הדד ומאותה [טיפה] מוכשר החלב וטמא החלב והילד:

ועוד מקום חלב מעיין הוא. כלומר דלא חשבינן ליה כמכונס ביה ומפקד פקיד אלא מעיין הוא כאחד מאיבריה ומעיינותיה הוא כדאמר תשעה משקין בזב כו' וכיון דמעיין הוא ליטמא בנה. ומנלן דמעיין הוא דתנן חלב אשה מיטמא בין לרצון דניחא ליה לאשה דאחשביה ובין שלא לרצון אע"ג דלא ניחא ליה לאשה ולא לתינוק ביה וקתני מיטמא אלמא מעיין הוא ואמאי בנה טהור:

היינו טעם. דספק ספיקא היא דספק אם ינק כשיעור רביעית שמטמא או אפילו ינק רביעית ספק אם ינק אותו כשיעור כדי אכילת פרס וספק ביותר הלכך בנה טהור:

האשה. שהיא זבה ונטף חלב מדדיה ונפל לאויר תנור תנור טמא כלומר אוכלין שבתוכו טמא דחלב הוי אוכל ראשון ואוכל ראשון מטמא אוכל שני על ידי הכשר וקשיא לן במאי איתכשר וא"ר יוחנן בטיפה כו' אלמא לאו מעיין הוא וצריך הכשר:

וכי תימא רבא לא סבירא ליה כר' יוחנן. דאוכל הוא וצריך הכשר אלא מעיין הוא:

והתניא נמצאת אומר כו'. וליחה סרוחה. היינו מוסרחת שלו:

דף יג:

[42] מטמאין טומאת משקין ברביעית. דבכל הנך ג' כתיב בהו משקה:

טומאה חמורה. במגע ובהיסט:

ואי אמרת חלב מעיין הוא כו':

אי הכי. כיון דאמרת דלאו מעיין הוא קשיא הא דאמאי מטמא אפילו שלא לרצון:

[42] עד כאן שייך לדף יג ע"א

לעולם לאו מעיין הוא ומי סברת דהאי שלא לרצון דקאמר דאמר דלא ניחא ליה לא מאי שלא לרצון בסתמא ומשום הכי מטמא אפילו בסתם דלא אמר דניחא ליה דקי"ל דבסתם דעתיה קריבה גבי חלב הילכך מטמא אפי' בסתמא אבל אי חזינא דלא ניחא ביה לינוקא לא מיתכשר וטהור:

אבל אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין. באוכלין שהן אב הטומאה קא מיירי דנגעי במת והיכי אשכחן דאוכלין הוו אב הטומאה כדאמר בפ' אור ארבעה עשר ובהנהו חייב כרת כשאכלן ונכנס למקדש[43] אבל באוכלין טמאין בטומאה דרבנן לא הוי חייב כרת אלא לאו בעלמא:

נכנס למקדש ושהה. האי ושהה לא ידעינן אי שהה במקדש קאמר או שהה באכילתן:

ר' אלעזר אמר אם הפסיק בה באותו רביעית שלא שתאן ביחד או אם נתן לתוכו מים כל שהוא ושתאו ונכנס פטור:

למה לי שהייה דקתני. [נכנס למקדש ושהה] דמשמע דאנכנס למקדש קאי ושהה ושם אינו צריך שהייה כלום אלא מכיון שנכנס הרי הוא חייב דאפי' התם במסכת שבועות דקא בעי שהייה שיעור השתחויה הני מילי שניטמא בפנים בהיכל. אבל בשניטמא בחוץ לאלתר כשנכנס חייב:

אמר רב יהודה. האי ושהה דקתני באכילתו קתני:

א"כ מה ת"ל יין. והלא משכר נפקא לומר לך יין מגיתו ויין כל שהוא מוזהרין עליו לאו בעלמא ולא מיתה:

ועל שאר משכרין באזהרה. ויין נמי כדי שכרותו חייב עליו מיתה:

גמרינן שכר שכר מנזיר דכתיב מיין ושכר יזיר מאי ושכר דנזיר ביין מיירי ולא בשאר משכרין:

כמאן. כר' יהודה דהא איהו אמר ועל שאר משכרין באזהרה:

טוביינא דחכימי. מוטב שבחכמים והל' כמותו:

אתא לקמי' דרב אשי. כדי להתיר לו נדרו וביו"ט היה:

א"ל זיל האידנא ותא למחר. שלאחר אכילה בא לפניו:

דרב לא מוקים אמורא עליו. לדרוש ולהורות ביו"ט בצורך הלכתא די"ט שני משום שכרות שלא יטעה ומשום שכרות נמי לא רצה להתיר לו עד למחר:

א"ל רב אחא והאמר רב הלכה כר' אלעזר שאם נתן לתוכו מים כל שהן פטור דאינו משכר:

[43] נראה דצ"ל אבל אכל אוכלין טמאין דאינו אלא טומאה דרבנן לא הוי חייב כרת אלא איסורא בעלמא.

הא ברביעית. (בטעות) בשאינו שותה אלא רביעית ונותן בו מים כל שהוא אינו משכר הא אם יהא יותר מרביעית אע"פ שנתן בו מים כל שהוא אינו מפיג טעמו ומשכר ואני שתיתי יין יותר מרביעית:

ולהבדיל דכתיב בתר יין ושכר אל תשת לימד דשתויי יין אל יורה:

בין הקדש ובין החול. דהיינו דמים וערכין וחרמים והקדשות להורות באיזה ענין שאמר שיהיה קדש שאם אמרו בענין אחר חול:

ולהורות זו הוראה. של איסור והיתר:

את כל החקים אלו המדרש. שאם דורש בהגדה בפירוש מקראות לא יפרש ולא יורה בהן אם הוא שתויי:

אשר דבר זו הלכה. [משנה] שאפילו במשנה שסתומה אל יעסוק בם בשביל להורות:

ביד משה זה התלמוד ששם לא יעסוק כל עיקר שהתלמוד מפרש הכל:

יכול אפי' משנה. לא יעסוק בה אפי' שלא יתכוין להורות:

ת"ל ולהורות. לא אמר אלא בשונה בה ע"מ להורות:

ור' יוסי אמר יכול אפי' תלמוד לא ישנה אפי' שלא יתכוין להורות:

ת"ל ולהורות. אינו אסור אלא ע"מ להורות:

יצא שרץ. ששתויי יין יכול להורות בו שהוא טמא. וכן צפרדע יכול להורות שהוא טהור הנוגע בו:

נימא ר' יוסי בר' יהודה היא. דשרי אפילו תלמוד ולא רבנן:

אפי' תימא רבנן. היינו טעמא דמורין בהן דזיל קרי בי רב הוא דשרץ טמא הוא ולא צפרדע:

הלכה כר' יוסי בר' יהודה. דבתלמוד מותרין לעסוק שתויי יין:

והא רב לא מוקים אמורא מי"ט לחבריה לפרש כלל בתלמוד משום שכרות:

שאני רב דאורויי מורי. שהוא היה רגיל להורות לצבור ואם יפרש האמורא לפניו כלום בתלמוד אי אפשר שלא היה מורה:

ונוקים ולא נורי. כלומר יעמיד אמורא וישמור עצמו שלא יורה. דבר זה לא יתכן דכל היכא דיתיב רב מתקבצין לפניו אנשים הרבה ושואלין אותו באיסור והיתר ולא סגי ליה בלא הורה:

ארבע חטאות. אחד משום טמא שאכל קדש ואחד משום חלב ואחד משום נותר ואחד משום יוה"כ ואשם אחד משום זר שנהנה מן הקדש:

ר' מאיר אומר אם היתה שבת. כשאוכל והוציאו בפיו חייב חטאת משום שבת ואע"ג דאמרינן המוציא בפיו לאחר ידו ובמרפקו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין הני מילי

כי הוציא שאר חפציו בפיו. אבל אוכל כדרכו והוציאו בפיו חייב אמרו לו אינו מן השם דאינו משום שם אכילה אמר דחייב דהוצאה לאו אכילה הוא:

דף יד.

[44] נהי דאיסור חל על איסור. גרידא לית ליה כגון היכא דאמר שבועה שלא אוכל חלב ואכל דאינו חייב אלא משום חלב ולא משום שבועה ואין איסור חל על איסור. וכן נזיר שאמר שבועה שלא אוכל ענבים ואכל אבל במקום איסור מוסיף היכא דנתוספו אחרים על איסורו או באיסור כולל היכא דכולל דברים המותרים עם דברים האסורין כגון נזיר שאמר שלא אוכל תאנים וענבים ואכל תאנים וענבים מיגו דחלה (על) איסור שבועה אתאנים חלה נמי אענבים. והכי נמי כל היכא דאיכא איסור מוסיף או איסור כולל אית ליה איסור חל על איסור. והכא נמי טהור מעיקרא לא אסיר אלא בחלב אבל בקדשים קלים או אם היה כהן בקדשי קדשים מצי אכיל:

הוה ליה טמא מיגו דנאסר בחתיכות טהורות. דקדשים שהיו מותרין לו קודם (דאינו) [דהיינו] כולל [דנאסר לו] דברים המותרים קודם איתוסף נמי עילוי חלב דהיינו איסור טומאה [על] איסור חלב:

אקדשיה לחלב מיגו דאיתוסף ביה איסור הנאה. דחלב קדשים אסור בהנאה לכולי עלמא והיינו איסור מוסיף דמוסיף איסור אחרים על איסורו איתוסף נמי איסור לגבי חלב משום הכי חייל נמי איסור מוקדשים על איסור חלב וטמא:

ועד כאן להדיוט הוא דאסיר. באכילה ובהנאה אבל לגבוה שרי להקטרה:

הוי ליה נותר. הוי ליה איסור מוסיף דניתוסף [איסור] אחר על איסורו איתוסף נמי איסור נותר עליו על איסור חלב:

חל עליה יוה"כ מיגו דאיתסר הוא גבי חולין היינו איסור כולל איתוסף נמי איסור יוה"כ על איסור חלב:

וניתני נמי חייב חמש חטאות ונוקמה. חייב חטאת חמישית וכגון דאכל כזית פיגול מאידך בהמה:

בחדא בהמה קא מיירי מתני' ונותר ופיגול בחדא בהמה לא משכחת לה דפיגול לא הוי אלא בד' עבודות וכיון שחישב עליה בשעת עבודה לפגלה (ולא) ונתפגלה כולה מיד וליתא באכילה ולא אתי לנותר:

אלמה לא. בתמיהא:

[44] עד כאן שייך לדף יג ע"ב

משכחת לה. בחדא בהמה וכגון שהעלה אבר פיגול לגבי מזבח דכיון דהעלה ומשלה בו האור פקע פיגולו ממנו ואם סילקו ושיירו הוה ליה נותר וכי אכלו להאי אבר שפקע פיגולו ונעשה נותר ואכל כזית פיגול משאר איברי פיגול של אותה בהמה ליחייב נמי משום פיגול והוויין תרוויהו בחדא בהמה:

ומנלן דפקע פיגול בהכי כדאמר עולא במס' זבחים קומץ שהוא פיגול והעלהו לגבי מזבח כיון שמשלה בו האור להורידו ושיירו ופקע פיגול ונעשה נותר אפי' הכי באבר אחד קא מיירי מתניתין דחייב עליו ונותר ופיגול בחדא בהמה ובחד אבר לא משכחת לה:

אלמה לא משכחת לה. בחד אבר כגון שהעלה עליה אבר פיגול לגבי מזבח דפלגיה דאבר אנחיה אמזבח ופלגיה דאבר הוה תלוי אבראי דמזבח ואיכא בחד אבר נותר ופיגול לא איפשר למיהוי בחד אבר דלא אפשר לצמצם לאנחיה מפלגיה דאברו במקום דאיכא רובה דאבר תמן שדינן ליה כיון דאזלת בתר רובה:

תיפשוט דבעי רמי בר חמא. בבהמה המקשה הלכו באברים אחר הרוב אי לא. אלא מדלא איפשט ליה מהכא ש"מ דלא אזלינן בתר רוב אבר. ולוקמה בחד אבר כדאמרן וליחייב נמי משום פיגול:

אלא בזית אחד מיירי. תנא דמתניתין וכזית אחד לא משכחת פיגול ונותר דאי אנחיה לפלגיה דזית אמזבח ופלגא אבראי אין הקטרה לפחות מכזית ולא קא פקע פיגול מיניה והוי פיגול אלא לא משכחת לה פיגול ונותר בחד אבר אלא באבר שיש בו שני זיתי חלב ובב' זיתים לא קא מיירי תנא:

ולא הא קתני יוה"כ כו' אמר ר' זירא. הכי משכחת לה דלענין יוה"כ הוי שיעור שלם ולא משכחת ביה פיגול ונותר כגון דאכל כוליא בחלבה שהכוליא כזית וחלבה כזית והיינו חד אבר ובחלבה דכזית הוא לא מצית לאוקומיה פיגול ונותר כדאמרן לעיל דאין היקש לפחות מכזית ואם נפשך לומר ליחייב אכוליא משום פיגול ואחלבה משום נותר לא מצית למימר הכי דטמא שאכל חלב והוא נותר דמן המוקדשין קתני אלמא דבחלב עצמו בעי לאוקמי לכולהו איסורי ופיגול ונותר לא משכחת ביה בחד זית וכזית דכוליא לא אתי אלא לאשלומי כותבת ולא מצי למימר דהוי פיגול כדאמרן:

רב פפא אמר. הכא במאי עסקינן דחייב ד' חטאות בלבד כגון דלא הוה אלא כזית חלב ואכל עמו תמרי עד דמלייה לכותבת ולא מצי לאוקומיה ביה פיגול:

רב אחא בר יעקב כו' ומתרץ לה כגון דאכל. נמי בהדיה דהאי כזית חלב כזית פיגול מבהמה אחריתי ולא משני כהני שינויי דקא משנינן דבחדא בהמה ובחדא אבר ובחדא זית מיירי אלא קא סבר אפי' בב' בהמות מיירי ובב' זיתים:

אי הכי וניתני. חייב שש חטאות ונוקמה נמי כגון דאכל כזית שלישי מדם:
בחדא אכילה מיירי שיכול לבלוע ביחד ושיערו חכמים כו'. הילכך לא תנא דם:
ונתני נמי אם הוציאו. ביוה"כ חייב מ"ט תני אם היה שבת והוציאו:
אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת. כלומר לשבת יש בו איסור לטלטל בחצירות בלא עירוב ויש בו איסור הוצאה מרה"י לרה"ר ואין עירוב והוצאה ליוה"כ. מדלא קתני ואם הוציאו ביוה"כ:
במזומן לו שרגיל להוליכו במדבר. ואפילו בטומאה ואפי' אם הוא טמא המוליכו מדקתני ואפי' בשבת דאיצטריך (עירוב) למישרי בשבת ולא יוה"כ זאת אומרת עירוב כו':
ממאי אימא לך דיש עירוב והוצאה נמי ליוה"כ לכל שאר מילי ושאני שעיר המשתלח (דאמאי) [דמשו"ה] לית ביה איסור עירוב דהכשירו מצותו ביוה"כ בכך להוליכו למדבר אלא דרפרם ברותא היא:
יש בא ביאה אחת כו' הבא על בתו חייב עליה משום בתו ואחותו. היינו כגון שבא על אמו והולידה בת (ממנה) [ממנו] ונשאה אחיו מאביו ומת אחיו שנשאה ונשאה אחי אביו דודו ומת ואח"כ נישאת לאיש אחר והיא נדה ובא עליה אביה חייב שש חטאות משום בתו ואחותו ואשת אחיו כו':

דף יד:

[45] הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו וכלתו. כגון שנשאה בנו שמותר לישא בת אחותו והיא כלתו:
ואחות אשתו. כגון שהיה לבעל בת מאשה אחרת ונשאה חמיו [והוליד ממנה בת] וכשבא זה על בת בתו היתה אחות אשתו ואם נשאה אחיו קודם לכן ומת ואח"כ נשאה אחי אביו ומת ואח"כ היתה אשת איש ונדה ואח"כ בא עליה זה חייב עליה משום בת בתו וכלתו כו':
ר' יוסי אמר אם עבר הזקן ונשאה. לבת בת בנו ואח"כ בא בנו עליה חייב עליה משום אשת אב אע"ג דלא היה לאביו אישות בה אלא נשאה בעבירה הואיל ואינה אסורה לו מדאורייתא דהויא שנייה חייב עליה משום אשת אב:
וכן הבא על בת אשתו. חייב עליה בכל הללו שמות משום בת אשתו וכלתו ואחות אשתו כו' כגון שהיתה לבת אשתו אחות מאם אחרת ונשאה בעל אמה ואשת אחיו כגון שנשאה אחיו אחר מיתת בנו ואח"כ אחי אביו כו' וכן הבא על בת בת אשתו חייב עליה

[45] עד כאן שייך לדף יד ע"א

משום בת בת אשתו ובכל השמות הללו. וה"ה בבא על בת בנה שיש בה כל השמות הללו אלא תנא בת בתו וה"ה לבת בנה:

איסור בת אחת. דכי בא על בתו איסור בתו ואחותו באין כאחד ניסת לאחיו מיגו דאיתוסף איסורא לגבי אחין כולן בשאינה זקוקה לייבום איתוסף נמי לגבי דידיה (דאבוה) [משום אחוה] והיינו איסור מוסיף שניתוספו אחרים על איסורו שאיסורה נמי לאחין כולן. נישאת לאחי אביו היינו נמי איסור מוסיף שנאסרה נמי על אחי אביו. ואשת איש ונדה היינו נמי איסור מוסיף שניתוספו אחרים נמי על איסורו:

מי שריא ליה. לזקן מי אית ליה קדושין בגוה דליחייב בנו עלה משום אשת אב:

אין אמר ר' יוחנן כגון שנפלה לו בייבום. שבת בת בנו היתה נשואה לאחיו של זקן ונפלה לו בייבום:

אי הכי אם נפלה לו בייבום דמן התורה זקוקה לו דאינה מן העריות גופן מאי עבר דקאמר:

אין שעבר על דברי חכמים דנשא שניה. דכלת בנו הויא שניה וכן נמי בת בת בנו אלא תנא כלת בנו וה"ה לבת בת בנו:

וכן אתה מוצא עד סוף כל הדורות דבת בן בנו ובת בת בנו עד סוף כל הדורות כולן הויין שניות:

מי אית ליה לר' יוסי איסור חל על איסור. דקתני אם עבר הזקן ונשאה חייב עליה משום אשת אב. והתנן עבר עבירה כו':

א"ר אבהו מודה ר' יוסי באיסור מוסיף. היכא דנתוספו אחרים על איסורו דהתם איסור חל על איסור. ואי אמרת חמותו ונעשית אשת איש הא איתוסף הכא איסורא לגבי אחר לכולי עלמא וליחייב הכי שתים אין ודאי תרתי מיחייב אבל בתרי קטלי לא מצי קטלי ליה הלכך נידון בזיקה ראשונה והיינו דקאמר התם ביבמות מעלה עליו הכתוב כאילו עשה שתים ועשה אחת למאי נפקא מינה לקוברו בין רשעים גמורים בין נסקלין ונשרפין. אבל הכא גבי חטאות היכא דאיסור מוסיף הוא מודי ר' יוסי דחייב שתים דאיסור חל על איסור:

והכא מאי איסור מוסיף איכא לגביה דהיכא דעבר הזקן ונשאה:

איכא כגון דאית ליה ברא אחריני לסבא מיגו (דאיתי) [דאיתוסף] איסורא לגביה בריה דאסור באשת אביו איתוסף נמי איסורא לגביה האי:

הבא על בת בתו כו' משום חמותו וכלתו. כגון שחמותו נשואה לבנו. ואחות אשתו כגון שהיה נשוי קודם לכן אחות חמותו ואשת אחיו כגון שמת בנו ונשאה אחיו ואח"כ נשאה

אחי אביו ומת ואח"כ נשאה איש אחר והיא נדה וכן הבא על אם חמותו חייב עליה משום אם חמותו וכלתו ואחות אשתו וכל השמות הללו:
וכן הבא על אם חמיו. חייב עליה משום אם חמיו וכלתו ואחות אשתו כו':
ר' יוחנן בן נורי אמר הבא על חמותו חייב עליה משום חמותו ואם חמותו ואם חמיו. כיצד כגון שהיתה לחמותו שתי בנות ובן אחד ונשא הוא הבת האחת ונשא בת אחיה ובת אחותה וכשבא על חמותו הזקנה הרי היא חמותו ואם חמותו ואם חמיו אמרו לו שלשתן שם אחד הן. שם חמות ואינו חייב אלא חטאת אחת:

דף טו.

[46] סומכוס אמר. סופג שמונים אחד משום היא ובתה ואחד משום בתה ואותה דמה לי היא ובתה ומה לי בתה ואותה וחייב שתים ות"ק דאמר ארבעים קסבר שם אחד הן:
משום דגופין מוחלקין דג' בהמות שחט ועבר תרי איסורי אבל הבא על חמותו דאין גופין מוחלקין כרבי אבהו סבירא ליה דאינו חייב אלא אחת דאמר אשה ובתה את בת בנה ואת בת בתה שארה הנה זמה היא הכתוב עשאן לכולן זימה אחת הואיל וכולן יש להן שם בת אשתו. וכ"ש בחמותו דהויא שם אחד וגוף אחד:
מהו חייב אחת על כולן. משום דשם אחות אחת היא:
או חייב על כל אחת ואחת. דהויין גופין מוחלקין:
אמרו לו לא שמענו אבל כו'. ורואים אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמרא:
אי נימא כדקתני. על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו אמאי קא בעי אי חייב אחת על כולן הרי שמות מוחלקין וגופין מוחלקין:
אלא מצי מהדרי ליה מאחותו דסיפא דאיש אשר יקח את אחותו דיתירא הוא לחייב על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו לחייבו על כל שם ושם:
ומשכחת לה כו':
בא עליה על אחת מכל העריות וחזר ובא עליה והואיל והוא גרם להן שהן חייבות קרבן על כל אחת ואחת אף הוא חייב קרבן על כל אחת ואחת:
והתניא הוא בהעלם אחת. שבא על אחת מן העריות חמש ביאות בהעלם אחד והיא בחמשה העלמות שהיתה לה ידיעה בין כל אחת ואחת הוא אינו חייב אלא קרבן אחד והיא חייבת על כל אחת ואחת אלמא אע"ג דהוא גרם לה ה' קרבנות דבא עליה ה' ביאות הוא אינו חייב אלא אחת:

[46] עד כאן שייך לדף יד ע"ב

אלא אימא. משום הכי מודו בה' נשיו נדות הואיל וגופין מוחלקין:
קצר כגרוגרות. בשבת וחזר וקצר כגרוגרות:
מ"ט דר' אליעזר התם בבא עליה וחזר ובא עליה משום דקא עבד תרתין איסורין. דהא אי אפשר לערבן לשתי ביאות בבעילה אחת. אבל בקצירה הואיל ויכול לקצור ב' גרוגרות בבת אחת אימא דאינו חייב אלא אחת:
ר' אליעזר מחייב על וולדי מלאכה במקום אבות מלאכה. בשעשאן לוולדות עם אבות חייב נמי על הוולדות הואיל והוא מעין אב ולא דמי לאב ממש. והיינו דאמרינן בבא קמא לר' אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב היינו הכא. (השוה) [הא] אב ואב כגון שקצר וחזר וקצר פטור ואינו חייב אלא אחת:
הכא במאי עסקינן באי זו תולדה במקום אב קא מחייב בדלית המודלת על גבי תאינה וקצץ האשכול והתאינה בבת אחת דמשום הכי מיחייב דתרי מינין נינהו ובצירה היינו אב ולקיטה דתאינה היינו תולדה. ומ"ט הוי בצירה אב מלאכה הא לא כתיבא בחשבון אבות מלאכות כיון דכתיב בצירה וקצירה בחד קרא את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור אלמא תרווייהו הוויין אבות מלאכות:
דכוותה גבי קצר וקצר דפטר כדקא דייק הא אב ואב בבת אחת פטור כגון שקצר בגרוגרת בבת אחת אבל קצר וחזר וקצר [וחזר] וקצר חייב [על כל אחת ואחת] היינו כדרכה:
אבר המדולדל בבהמה. שפרוש ממנה מקצתו לאוכלו מהן מי מיטמא כאבר הנתלש מן החי אי לא אמרו לו לא שמענו אבל שמענו כו':
[47] וכך היו מוכי שחין. לא אמר במוכי שחין ממש אלא בכל מכה שמדולדל אבר מחמתה:

דף טו:

הולך לו ערב פסחים אצל הרופא וחותכו הרופא לאותו אבר המדולדל עד שמניח בו כחוט השערה דבוק בגוף ותוחבו לאותו אבר המדולדל ונועצו בארץ עם האבר המדולדל ונמשך הימנו בעל האבר והיה נתלש החוט ונשתייר שם האבר והלה שהיה בעל האבר עושה פסחו בטהרה שכבר נפסק ממנו אבר המדולדל. ואפילו קודם שנפסק היה טהור לעשות פסח כדאמר שאבר המדולדל באדם טהור אלא רבותא קמ"ל דאפי' כי חתכו ופסקו בזה הענין טהור הרופא ובעל האבר דלא טמייה אבר לאבר בשעת פרישתו ממנו דמוקמינן בגמרא דבניתזין בכל כחו שעקרו לאותו חוט בכח במהרה דלא שהה כלל שיטמאנו:

[47] עד כאן שייך לדף טו ע"א

ורואין אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמרא מאי ק"ו:
ומה אדם שמטמא מחיים זב ובטמא מת:
המוחק את הכרישה. חציר כגון שהיתה כרישה מליאה מי גשמים ומוחק באצבעו הגשמים שעל הכרישה שיפלו ממנו וכן הסוחט מי גשמים שבשערו ושבכסותו שיצאו חוץ:
המשקין שבתוכו כלומר כל זמן שהמים עליהם המים אינן חשובין משקין להכשיר אם נגעה בהן הטומאה ואינן בכי יותן:
היוצא ממנו מן הכרישה או מן השיער או מן הכסות מאחר שיצאו חשובין משקין להכשיר והרי הן בכי יותן:
וכרישה עצמה. שנגעה בה הטומאה בעוד שהמים עליה אע"פ שלא הוכשרה בשעת נגיעה הוכשרה בשעה שפרשו ממנה המים דהא אמרינן היוצא ממנו הרי הן בכי יותן:
והתנן הולך לו כו':
אע"פ שסחטו בגדיהן ויש בהן מים הרבה כל כך שהמים יורדין מצד העליון של בגד לצד התחתון של בגד אעפ"כ טהורין הן המים ולא נטמאו מחמת הזב וטמא מת לפי שאין חשובין משקין לא להכשיר ולא לקבל טומאה אלא לאחר שיצאו מכולן מכל הבגד:
יצאו מכולן הרי אלו מכשירין. וטהורין אלו המים שלא טימאום הבגדים לפי שאין נחשבין משקין אלא לאחר יציאתן:
ואמר רב יוסף. אמאי טהורים המים ליטמו מחמת הבגדים בשעת פרישה. לפי שבשעת פרישתן מהן התיזם מהן בכל כחן ולא נשתרו כלל בבגדים ולא טימאום:
ורואים אנו שהדברים ק"ו. מפרש בגמ' ומה מזבח אחד שאין גופין מוחלקין כו':
א"ל ר' עקיבא אם הלכה למשה מסיני היא שחייב על כל אחת ואחת נקבל:
ואם לדין. כלומר אבל אם אינה הלכה אלא מק"ו אתה רוצה לדון יש תשובה על אותו דין דלא:
אם אמרת במעילה. דין הוא שיהא חייב בה על כל אחת ואחת הואיל והחמיר במעילה שעשה בה את המאכיל כאוכל המהנה כנהנה היינו כדאמר במעילה השליח שעשה שליחותו בעל הבית מעל אע"פ דבעה"ב לא אכלו ולא נהנה חייב הוא מעילה כמו שלוחו שאכל ונהנה:
צירף את המעילה לזמן מרובה. אכל קודש שוה פרוטה אחת אפי' בין עשרה ימים מצטרף לפרוטה וחייב מעילה:
תאמר בנותר. שאין בו אחד מכל אלו דאין חייב על נותר אלא בכזית בכדי אכילת פרס הילכך אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת כבמעילה:

מאי קא קשיא ליה לר' שמעון. דאמר לא כך שאלן:
הכי קא קשיא ליה. איהו קא בעי למילף שוחט בחוץ מאוכל דחייב מעילה על כל אחת ואח'. וקא קשיא ליה מה לאוכל דין שהוא חייב על כל אחת ואחת שכן נהנה אבל שוחט אינו נהנה:
אלא האוכל שאלו האוכל נותר מה' זבחים כו':
ועל לא הודע שלהן. היינו אם ספק לו אם אכל חמש חתיכות נותר בה' תמחוין בה' העלמות צריך להביא חטאת על כל אחת ואחת משום דלדברי הכל ידיעות מחלקות וכן נמי [אם ספק לו אם אכל] אשם תלוי על כל אחת ואחת:
מה' זבחים אפי' בהעלם אחד מביא חטאת על כל אחת ואחת ועל לא הודע כו':
כללו של דבר כו' אבל אכל כו'. האי אבל אכל ה' חתיכות מזבח אחד בחמשה תמחוין לפני זריקת דמים חייב על כל אחת ואחת משום מעילה דברי הכל היא. והא דקאמר לפני זריקת דמים משום דלאחר זריקה אין בו מעילה שכבר יש בו שעת היתר לכהנים:

דף טז.

[48] ואילו על ספיקן. של מעילות על ספק אם אכל בה' תמחויין לפני זריקת דמים מביא אשם תלוי [לא] קתני:
מני הא. סיפא אי נימא ר' עקיבא היא ניתני נמי סיפא כו':
אלא לאו ר' יהושע היא. רישא דברייתא וסיפא וקתני בחמש העלמות מביא ה' חטאות הא ה' חתיכות מזבח אחד בחמש תמחוין בהעלם אחד אינו מביא אלא חטאת אחת:
אלמא קיבלה ר' יהושע להא תשובה מר' עקיבא דאינו מביא אלא חטאת אחת:
לישנא אחרינא. מדקתני רישא חמש חתיכות מזבח אחד בהעלם אחד בה' תמחוין אינו חייב אלא אחת אלמא דלא יליף נותר ממעילה ש"מ קיבלה מיניה:
אלא אדרבה מסיפא. מצית יליף דלא קיבלה מיניה דקתני [מה'] זבחים חייב על כל אחת ואחת דגופין מוחלקין וה"ה דתמחוין מחלקין אפילו בזבח אחד אלמא יליף נותר ממעילה ש"מ לא קיבלה מיניה:
אלא מאי אית לך למימר תנאי היא. הא דר' יהושע דאיכא תנא דקסבר דקיבלה מיניה וההוא תנא היינו דר' יוסי בר' יהודה ור' שמעון דמתניתין ואיכא תנא דסבר דלא קיבלה מיניה והיינו ת"ק:

[48] ע"כ שייך לדף טו ע"ב

ואפי' תימא נמי כולה ר' עקיבא. לא אמר כולה דוקא דהא קא אבל אכל ה' חתיכות כו'. לא מיתוקמא כר' עקיבא כדאמרן אלא להכי קאמר כולה דבין רישא דברייתא ובין ר' יוסי בר' יהודה הוי כר' עקיבא ומחמשה זבחים מביאין על כל אחת ואחת הא מזבח אחד בחמשה תמחוין אינו מביא אלא אחת היינו נמי כר' עקיבא:

והאי תנא נמי דאבל אכל נמי ר' עקיבא אלא דסבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: סבר לה כוותיה בחדא בהעלמות דנותר מזבח אחד בחמש תמחוין דאינו מביא אלא אחת:

ופליג עליה. במעילה וספק מעילות דלא תנא ועל ספיקן מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת:

היכי דמי ה' תמחוין דכי אכלן בה' תמחוין דחייב:

אמר שמואל כאותה ששנינו ה' דברים בעולה מצטרפין הבשר החלב והיין והסולת והשמן. היין והסולת והשמן היינו נסכין ומנחה שקריבין עם העולה ומדאיצטריך למימר דמצטרפין לכזית לחיוב ש"מ דכל אחד תמחוי בפני עצמו מאכל בפני עצמן הן דאי אכל מכל חד כזית דחייב חמשה דאי לא הוויין ה' תמחויין לא איצטריך למימר דמצטרפין דפשיטא דמצטרפין:

חזקיה אמר. אפי' תימא בעולה עצמה בלא יין וסולת ושמן משכחת בה' תמחוין כגון שאכל מה' אברים של עולה חשיב ה' תמחוין:

ריש לקיש אמר אפילו באבר אחד. משכחת לה ה' תמחוין בכתף דיש בו ה' עצמות אחד פס רגל היד והשני עצם השוק שעליו והשלישי העצם הזרוע שניתן לכהנים והרביעי היא העצם שקורין עגול הוא שעל גביו והחמישי הוא כף הכתף:

כגון שאכל אפילו חד אבר בה' מיני קדירה. כגון מקצת אחד עם כרישין ומקצת אחד עם כרוב ומקצת אחד עם לפתות ומקצת עם תרדין ומקצתן עם קטנית:

בה' מיני טעמים. כגון צלי ומבושל ושלוק ומתובל ומטוגן:

העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת. היינו כגון אב ותולדותיו או שעשה תולדות של אב מלאכה אחת היינו מעין מלאכה אחת:

ומה נדה שאין בה כו'. כלומר מה אם הנדה שאין בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה היינו שאין בה עניינין הרבה של אבות מלאכות לחייבו חטאות הרבה ואין לה תולדות אין בה אלא חיוב ביאה בלבד ואעפ"כ חייב על כל ביאה וביאה שבת שיש בה תוצאות הרבה לחטאות כגון ל"ט אבות מלאכות ותולדות דאין מספר:

תאמר בשבת שאין בה אלא אזהרה אחת שהוא מוזהר על השבת בלבד ואין השבת מוזהר עליו:
(אמר לו הבא על הקטנות נדות יוכיח שאין בה אלא אזהרה אחת. שהוא מוזהר עליהן והן אין דעדיין ק' בלבד ואין השבת מוזהרת עליו):
א"ל הבא על הקטנות נדות יוכיח שאין בהן אלא אזהרה אחת שהן מוזהרין עליהן והן אין מוזהרות עליו דעדיין קטנות הן ואינן בנות אזהרות ואעפ"כ חייב על כל אחת ואחת:
אע"פ שאין בהן עכשיו אזהרה יש בה לאחר זמן. כשהן גדולות יש בהן ב' אזהרות תאמר בשבת כו':
הבא על הבהמה יוכיח. שאין בה אלא אזהרה אחת בלבד שהוא מוזהר על הבהמה והבהמה אינה מוזהרת ואעפ"כ חייב עליה על כל ביאה וביאה אף אני אביא שבת:
אמרתי לו בהמה כשבת כלומר בהמה דאין לו בה אלא באזהרה אחת מיבעיא לי נמי כמו שבת אי חייב אחת על ביאות הרבה או על כל אחת ואחת:
מאי קא מיבעיא ליה לר' עקיבא אי שבתות הרבה כחילוק גופין של נדה דמיין לחייבו על כל שבת ושבת כמו הבא על נדות הרבה שחייב על כל נדה ונדה:
א"כ ניבעי מיניה העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה דומיא דנדה דמלאכה אחת היא:
אי וולדי מלאכות כמלאכות דמיין. לחייב עליהן כאבות מלאכות ואי לא קא בעי מיניה משום הכי קאמר מעין מלאכה א"כ ניבעי מיניה העושה מלאכות הרבה תולדות מעין מלאכה אחת בשבת אחת ואמאי קאמר בשבתות הרבה:
תרתי בעא מיניה והכא מתרצי לבעיא דידיה העושה (מעין) מלאכה אחת בשבתות הרבה היינו אי כגופין דמיין או העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אפילו בשבת אחת בהעלם אחת. היינו אי וולדי מלאכות כמלאכות דמיין:
[49] ופשט ליה דשבתות כי גופין דמיין. מנדה מה אם בנדה אחת חייב על כל ביאה וביאה כ"ש על ביאות של נדות הרבה דגופין מוחלקין דחייב על כל אחת ואחת. אף שבתות נמי כי גופין דמיין:
ופשט ליה דוולדי מלאכות כמלאכות דמיין. מדקאמר ומה נדה שאין בה תוצאות הרבה הא אי הוו בה תוצאות הרבה הוה חייב על כל מין ומין אף בשבת דיש בה תולדות ליחייב על תולדה כעל אב:

[49] ע"כ שייך לדף טז ע"א

דף טז:

ושבת הידא קא מיבעיא ליה. כלומר אי בשגגת שבת וזדון מלאכות או בזדון שבת ושגגת מלאכה. אי שגגת שבת וזדון מלאכות דאינו חייב על כל מלאכות של כל שבת ושבת אלא אחת הואיל וזדון מלאכות:

ופשיטא ליה דימים של חול שבינתים שבין של כל שבת ושבת הויין ידיעה לחלק לחטאות. אע"ג דבהעלם אחד הן:

אבל זדון שבת ושגגת מלאכות. היינו בהעלם אחת:

ובעי מיניה אי שבתות כגופין דמיין. לחלק לחייבו על כל שבת ושבת ועל כל אב מלאכה ומלאכה הואיל והעלם מלאכות בידו אי לא:

או דלמא זדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה לר' עקיבא דשבתות כגופין דמיין הואיל דאיכא חילוק חטאות ומלאכות דבשגגת מלאכות חייב על כל מלאכה ומלאכה ה"ה הכי איכא חילוק שבתות וכגופין דמיין וחייב על כל שבת ושבת:

ושגגת שבת וזדון מלאכות כיון דאינו חייב אלא אחת על כל המלאכות הוא דבעי מיניה דימים של בינתים כיון דשגג שבתות הרבה בהעלם אחת מי הוויין ימים שבינתים שבין שבת לשבת ידיעה לחלק אי לא אמר רבא מסתברא דשגגת שבת כו':

אמר[50] רבא מנא אמינא לה. דזדון שבת ושגגת מלאכות בעא מיניה אי כגופין דמיין ופשט ליה דכגופין דמיין דחייב על כל שבת ולא קביל מיניה ר' עקיבא. ופשט ליה נמי דוולדי מלאכות כמלאכות דמיין דחייב על כל אחת ואחת ולא קביל מיניה:

דתנן כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת. כגון תינוק שנשבה לבין הגוים דלא ידע בשבת בעולם:

אינו חייב אלא חטאת א' לכשיודע לו דהא העלם זה וזה בידו:

היודע עיקר שבת. שיודע שנצטוה על השבת אבל אינו יודע שהיום שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. שלא היה יודע שהוא שבת אבל היה יודע שאלו מלאכות אסורין בשבת דהיינו שגגת שבת וזדון מלאכות חייב על כל שבת ושבת בלבד ולא על כל מלאכה משום דפשיטא ליה דשגגת שבתות ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק. והיודע שהוא שבת היום דהוה זדון שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה בהעלם אחת בשגגת מלאכות חייב על כל אב מלאכה ומלאכה:

ואילו חייב על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא קתני:

[50] לפנינו בגמ' הגי' רבה ועי' בתוס' ד"ה אמר רבה ולפי גרסת רבינו רבא ניחא.

מני הא מתניתין דכלל גדול. וכי תימא ר' אליעזר היא דאמר במתניתין חייב על כל אחת ואחת:
אימא סיפא דמתניתין דכלל גדול. העושה מלאכה הרבה מעין מלאכה אחת דהיינו תולדה ואב אינו חייב אלא חטאת אחת:
ואי ר' אליעזר היא הא ר' אליעזר מחייב על וולדי מלאכות כמלאכות. כדאמר לעיל אלא פשיטא ר' עקיבא היא. הא מתניתין:
וש"מ שגגת שבת וזדון מלאכות פשיטא ליה. לר' עקיבא דימים של בינתים הוייא ידיעה לחלק ולהכי פסיק ותנא והיודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת:
וזדון שבת ושגגת מלאכה הוא דבעא מיניה אי כגופין דמיין לחייב על כל שבת ושבת:
ופשט ליה. כדחזינן במתניתין דאמר ליה דחייב על כל אחת ואחת ולא קביל מיניה מדחזינן דלא פסקא במתני' דכלל גדול דהא ואילו חייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת לחייבו על כל שבת ושבת לא קתני אלמא דלא קביל מיניה דשבתות כגופין דמיין ובעא מיניה וולדי מלאכות אי כמלאכות דמיין ופשטא דכי מלאכות דמיין. כדאמרינן לעיל ותרוייהו לא קביל א"ל אביי לרבא אימא איפכא אימא דזדון שבת ושגגת מלאכות פשיטא ליה לר' עקיבא דשבת לאו כגופין דמיין. הואיל ולא תנא דחייב על כל אב מלאכה ומלאכה של כל שבת ושבת:
ושגגת שבת וזדון מלאכה הוא דבעא מיניה דימים שבינתים מי הוויין ידיעה לחלק אי לא ופשט ליה. מנדה דשגגת נדה וזדון ביאות ימים שבעה דנדה הויא ידיעה לחלק כדאמר לקמן בסיפא דשמעתין:
וקיבלה מיניה. ר' עקיבא ולהכי פסקה במתניתין דכלל גדול דהיודע עיקר שבת דהיינו שגגת שבת וזדון מלאכה ואמר דחייב על כל שבת ושבת:
ופשט ליה דולדי מלאכה כו'. ולא קביל מיניה כדקאמ' בסיפא במתניתין הבהמה כשבת אלמא לא קביל:
רב חסדא אמר זדון שבת ושגגת מלאכה אפי' ר' עקיבא סבירא ליה דכגופין דמיין. ואי קשיא לך והא ואילו על כל אב מלאכה של כל שבת ושבת לא תנא הא לא קשיא דכיון דתנא בזדון שבת ושגגת מלאכות דחייב על כל אב מלאכה ומלאכה ה"ה נמי דחייב על כל שבת ושבת ולעולם סבירא ליה דכי גופין דמיין וכי בעא מיניה שגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתי' מי הוויין ידיעה לחלק ופשט' ליה דהויין וקביל מיניה ופסקה במתניתיה:

אמר רב חסדא מנא אמינא ליה. דאפילו ר' עקיבא סבירא ליה דכי גופין דמיין:
מדתניא הכותב ב' אותיות בהעלם אחת חייב בב' העלמות. דהויא ידיעה בינתים:
רבן גמליאל מחייב. כדפרשינן לעיל בפירקין דרבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור אע"ג דהוי ידיעה בינתים לא מפסקא ידיעה לשיעורא ומצטרפי וחייב:
וחכמים פוטרין. דקסברי יש ידיעה לחצי שיעור ולא מצטרף שיעורא. קא סלקא דעתא רבן גמליאל כר' עקיבא סבירא ליה דשבתות כגופין דמיין:
בשלמא לדידי דאמינא זדון שבת כוליה. מיתרצי מילתא דרבן גמליאל אדרבן גמליאל דהא תניא פטור בזדון שבת ושגגת מלאכות דשבת כי גופין דמיין וכיון דכגופין דמיין ולא עשה אלא חצי שיעור כתיבה בשבת זו וחצי בשבת אחר הילכך לא מיצטרפי ופטור[51]:

דף יז.

והא דתניא חייב בשגגת שבת וזדון מלאכות. דימים שבינתיים הויא ידיעה לחלק וקסבר הכא לא הויא ידיעה לחלק דאין ידיעה לחצי שיעור אלא מצטרפין וחייב:
אלא לרבא דאמר סבירא ליה לר' עקיבא דשבת כגוף אחד הן. דהכי קאמר רבא לעיל ופשט ליה דכי גופין דמיין ולא קביל מיניה אלא סבר כגוף אחד הן:
בשלמא הא דתניא חייב משכחת לה בין בזדון שבת ושגגת מלאכות. דהיינו טעמא דחייב דשבתות כגוף אחד הן ובין בשגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתיים הוויין ידיעה והכא חייב דאין ידיעה לחצי שיעור ומצטרפין:
אלא הא דתניא פטור במאי מוקמת לה לא בהדא ולא בהדא. לאו בזדון שבת ושגגת מלאכות ולאו בשגגת שבת וזדון מלאכות:
אמר לך רבא. מהכא לא מצית יליף דאמינא רבן גמליאל דפטור כר' אליעזר סבירא ליה דאמר במתניתין שבתות כגופין דמיין הילכך לא מצטרפי שבתות. ולא סבירא ליה כר' עקיבא:
והא מדקתני הכא ומודי רבן גמליאל [מכלל] דפליגי באוחרניתא. רבן גמליאל וחכמים:
אי אמרת בשלמא. האי ומודה רבן גמליאל לחכמים דהיינו חכמים היינו רבי עקיבא דרבן גמליאל כר' עקיבא סבירא ליה:
היינו דפליגי. באוחרניתא בשגגת שבת וזדון מלאכות דימים שבינתים הויין ידיעה לחלק:
דרבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור. וחייב:

[51] ע"כ שייך לדף טז ע"ב

ור' עקיבא סבר כו':
ומודה רבן גמליאל לר' עקיבא בזדון שבת כו'. אלא אי אמרת רבן גמליאל כר' אליעזר סבירא ליה. דר' אליעזר היינו חכמים דקאמר ומודה להו רבן גמליאל מכלל דפליגי באוחרניתא במאי פליגי:
אי בשגגת שבת וזדון מלאכה. דימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק ורבן גמליאל דמחייב דקא סבר אין ידיעה לחצי שיעור בהא אפי' ר' אליעזר כרבן גמליאל סבירא ליה דאין ידיעה לחצי שיעור:
דתניא הכותב ב' אותיות כו'. ר' אליעזר מחייב ואלא באחד על האריג פליג ר' אליעזר (נמי). היינו נמי חצי שיעור בהא נמי חייובי מחייב ר' אליעזר:
דתנן ר' אליעזר אומר האורג כו'. אלא ודאי כר' עקיבא סבירא ליה. אמר רבא לעולם כר' אליעזר סבירא ליה ומכלל דפליגי בהדא:
דתנן הוציא חצי גרוגרות וחזר והוציא חצי גרוגרות בהעלם אחד חייב. דמצטרפין:
בב' העלמות. פטור:
ר' יוסי אומר בהעלם אחד אם לרשות אחת הוציאן חייב. דמצטרפין לשתי רשויות אין מצטרפין ופטור דרבן גמליאל מחמיר כתנא קמא והכי קסבר בהעלם אחד חייב אע"ג דהוציאן לשתי רשויות. ור' אליעזר סבר לה כר' יוסי דאם הוציאן לשתי רשויות אע"ג דבהעלם אחד פטור. ובהדא פליגי. בהידין מסתברא כרבא אי כרב חסדא:
אמר לו ר' אליעזר חייב על כל אחת ואחת מק"ו ומה נדה כו':
בשלמא לרב חסדא דאמר שגגת שבת וזדון מלאכה. דליכא חילוק מלאכות ובעא מיניה דימים שבינתים מי הוויין ידיעה לחלק אי לא:
היינו דקאמר ליה ומה נדה. דהתם בנדה נמי ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק כדמפרש לקמן:
אלא לרבא כו'. דאי כגופין דמיין אי לא בעא מיניה וקא אמר ליה ומה נדה היינו גוף אחד א"כ ומה נדות איבעי ליה למיתנא דנדות הוו גופין מוחלקין:
אמר לך רבא תני ומה נידות. שמואל תני נדה וסבירא ליה כרב חסדא:
ולרב חסדא. נדה מאי ימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק אית ליה. אמר רבא כגון שבא עליה וטבלה כו'. דבטבילות הוויין כימים שבנתים לחלק על כל ביאה וביאה:
בשלמא לרבא. דאמר שבת אי כגופין דמיין אי לא בעיא מיניה היינו דקתני הבא על הקטנות דהיינו גופין מוחלקין:
אלא לרב חסדא. דאמר דימים שבינתים הוויין ידיעה לחלק בעא מיניה:

אמאי קאמר הבא על הקטנות. ליתני הבא על הקטנה חמש ביאות דאית בה ימים שבינתים לחלק כדאמרן:
אין הכי מצי מיתנא ומאי קטנות כל קטנות דעלמא דאם בא על אחת מהן ביאות הרבה חייב על כל אחת ואחת:
מתניתא דלא כהדין תנא דתניא אמר ר' שמעון כו':
תאמר בנדה. שאין בה תוצאות הרבה ענינין הרבה לא אבות ולא תולדות אלא חיוב ביאה בלבד לא אם אמרת בקטנות נדות שהן גופין מוחלקין תאמר בנדה שהיא גוף אחד:
א"ל הבא על הבהמה יוכיח. א"ל בהמה הואיל והיא גוף אחד מיבעיא לי כמו נדה אם אינו חייב אלא אחת או על כל אחת ואחת:
סליק פירקא
ספק אכל חלב כו':

דף יז:

[52] מביא אשם תלוי על כל ספק מאלו. ולכשיודע לו דודאי אכל יביא חטאת. כך על לא הודע שלהם שלא נודע לו שודאי אכל אלא נודע לו שספק חלב אכל אינו מביא אלא אשם תלוי אחד:
אם היתה ידיעה בינתים. בין זית לזית כשם שהוא מביא על ידיעה ודאית חטאת על כל אחד כך על ידיעה ספק מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת:
כשם שאם אכל חלב ודם ונותר ופיגול בהעלם אחד. שלא היתה בו ידיעה אלא לבסוף חייב על כל אחת ואחת חטאת מפני שהן שמות מוחלקין:
כך על לא הודע שלהם. שנודע לו שספק חלב ודם ונותר אכל מביא אשם תלוי על כל אחד:
חתיכה אחת שנינו. ברישא דמתניתין:
וחייא בר רב אמר חתיכה אחת מב' חתיכות. א' של חלב וא' של שומן שנינו דלא ידע אי זו אכל:
במאי פליגי. מכדי בין למר בין למר חייב באשם תלוי במאי פליגי:
רב אסי סבר יש אם למסורת מצות כתיב. ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשנה היינו חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן שמצוה שלא לאוכלה:

[52] ע"כ שייך לדף יז ע"א

יש אם למקרא מצות קרינן. היינו ב' חתיכות של ספק שמצווה שלא לאוכלן:
לא תיזלו בתר איפכא. להפך אחר קושיות יכול לשנויי לכו כו':
עד שישגוג בב' מצות. בב' חתיכות דקסבר יש אם למקרא ומצות קרינן:
כוי. דלא הכריעו בו חכמים אם מין חיה אם מין בהמה חייבין על חלבו אשם תלוי והא כוי חתיכה אחת היא:
אמר ליה ר' אלעזר. אית ליה אם למסורת מצות כתיב:
ספק בן תשעה לראשון. כגון הבא על יבמתו בתוך ג' חדשים שמת אחיו ואשתו ילדה לסוף ו' חדשים והרי הוא ספק אם בן תשעה הוא ושל ראשון או בן שבעה ושל אחרון יוציא דשמא הוולד בן של ראשון הוא ולא היתה זקוקה לו וקא עבר עלה משום אשת אח והולד כשר ממה נפשך אם בן ראשון הוא הרי הוא כשר ואם בן אחרון הוא הרי הוא כשר:
וחייבין. שניהם אשם תלוי שזה וזו לא ידעו שהיא מעוברת והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייב באשם תלוי:
הא נמי ר' אלעזר היא דסבירא ליה דיש אם למסורת:
נמצא על שלו טמאין וחייבין קרבן. דאמרינן בנות ישראל משמשות בב' עדים אחר בעילה בודקות עצמן אם טהורות הן אחד לו ואחד לה. בעד אחד מקנחת בעלה לראות אם יש בעד כלום דם ובעד אחת מקנחת את עצמה. אם נמצא על עד שלו דם טמאין דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה. וטמאין כל הטהרות שנגעו אחר מיכן וחייבין בקרבן חטאת על הנדה דשוגגין היו וכן אם נמצא דם על עד שלה:
איותיוס. פירש לאלתר אחר בעילה טמאין נמי וחייבין בקרבן דבידוע דבשעת בעילה היתה נדה:
נמצא על עד שלה לאחר זמן. שבא עליה כגון שלא בדקה עצמה לאלתר לאחר בעילה אלא לאחר זמן ומצאה דם טמאין מספק דספק אם בשעת בעילה היתה נדה וספק שמא לאחר מיכן ראתה הילכך טמאין מספק וכל הטהרות שנגעו למפרע משעת ביאה תולין לא אוכלין ולא שורפין:
ופטורין מן הקרבן מחטאת:
ותני עלה וחייבין באשם תלוי. והא אשה זו דחתיכה אחת היא וקתני דחייבין באשם תלוי:
חתיכה אחת ספק של חלב וספק של שומן ואכלה פטור. לגמרי מ"ט דרב קסבר ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן משום הכי חייב באשם תלוי דב' חתיכות איפשר

לברר איסורן אם נגע ואכל בעיקר האיסור דבודקין האחרת שנשיירה מי שהוא בקי יכול לראות אם זו היא של שומן ודאי אותה שאכל חלב היא הילכך קודם שלא בדקוה חייבין אשם תלוי ואחר שבדקוה ונודע לו דודאי חלב הוא חייב חטאת אבל חתיכה אחת ספק חלב ספק שומן ואכלה מאחר שאכלה אי איפשר לברר איסור אם חלב היתה אם שומן הילכך אין מביא אשם תלוי דאין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שאיפשר להתברר לאחר זמן איכא דאמרי ב' חתיכות איפשר לברר איסורא להכי חייב דהיה לו לברר איזו אכל אבל חתיכה מה יכול לברר בה הילכך פטור:

מאי איכא בין טעמיה דרבה לטעמיה דר' זירא. תרוויהו בעו חתיכה אחת מב' חתיכות. איכא בינייהו כזית ומחצה. כגון ב' חתיכות באחת יש בה כזית ובאחת יש בה חצי זית ואין ידוע אי זו של חלב ואכל אותה של זית:

לרבה איכא מצות. דמכל מקום הא איכא בינייהו ב' חתיכות:

לר' זירא אי איפשר לברר איסורו. דאותו חצי זית שנשתייר לא מינכר אי חלב הוא או שומן דדבר מועט הוא הילכך פטור. לישנא אחרינא לרבה ליכא מצוות דמצוות משמע ב' חתיכות שלימות וליכא ופטור. לר' זירא חייב דחצי זית נמי איפשר לברר איסורו אם הוא שומן או חלב מי שהוא בקי ע"י הדחק לידע מה היה הזית שלם הילכך כב' חתיכות דמי וחייב:

איתיביה ר' ירמיה לר' זירא דהא כו'. וספק בן תשעה ונדה שנמצא על שלה לאחר זמן דכל הני אי איפשר לברר איסורן וחייבין אשם תלוי וקא פשט ליה אכולהו[53] הא מני ר' אלעזר היא. ולאו דברי הכל:

דף יח.

מ"ט דרב קסבר ב' חתיכות. איקבע איסורא דודאי אחת מהן חלב הילכך חייב חתיכה אחת לא איקבע איסורא דספק שומן היא:

מאי איכא בין איקבע איסור לאיפשר לברר איסורן. ובין רבא דבעי מצוות:

לרבא ליכא מצוות בעידנא דאכל ישראל את השנייה דהא ראשונה ליתה דאכלה נכרי:

וכן נמי לר' זירא פטור. דהא כי אכל ישראל את השנייה לא נישתייר שם ואי אפשר לברר איסורא מה אכל:

ולרב נחמן חייב דהא איקבע איסורא. דהא היו ב' חתיכות מעיקרא ואחת מהן היתה של איסור:

[53] ע"כ שייך לדף יז ע"ב

איתיביה רבא לרב נחמן. והא כוי וספק בן ט' וספק נדה לא הוי כל אחת ב' חתיכות ולא מצית למימר איקבע איסורא וחייבין באשם תלוי:
השוחט אשם תלוי בחוץ. אשם תלוי ספק הוא אם הוא קודש או חולין שאם אכל חלב הוי אשם קודש ואם שומן אכל הוי חולין. ר' מאיר מחייב להביא אשם תלוי דספק קודש שחט בחוץ אלמא דר' מאיר לא בעי קביעותא דמחייב אפי' בחתיכה אחת:
וחכמים פוטרים. דבעו קביעותא:
ואמאי א"ל דהא ר' מאיר היא לימא ליה נמי ר' אלעזר היא. אין הכי נמי מצי אמר אלא הא קמ"ל דר' מאיר קאי בשיטת ר' אלעזר. דלא בעי קביעותא לאיסורא:
באנו למחלוקת ר' אלעזר וחכמים דפליגי במתניתין דפירקין בתרא לר' אלעזר דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום מביא קרבן אשם תלוי נמי על זו. ולחכמים דאמרי אין מביאין אשם תלוי אלא על דבר שזדונו[54] כרת ושגגתו חטאת הא כיון דאין זדונה כרת דספק שומן היא אין מביאין עליה אשם תלוי לר' אליעזר מאי איריא כי אכלה דמביא אפילו כי לא אכלה נמי מצי מביא דהא תנן ר' אליעזר כו':
אמר רב אשי. האי דקתני ואכלה ר' אליעזר דבבא בן בוטא היא:
דתנן אלא אמר לו המתן. שלא תביא אשם תלוי:
עד שתכנס לבית ספק. עד שתעשה דבר שיש בו ספק חיוב חטאת היינו כגון אכל חתיכת ספק חלב ספק שומן או כיוצא בה והרי אמרו לו היינו ר' אליעזר הילכך קאמר ואכלה דהיינו בית ספק חיוב חטאת והאי דבבא בן בוטא בפירקא בתרא הוא. אמרו עליו על בבא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום חוץ מאחר יוה"כ יום אחד דיוה"כ מכפר במקום אשם תלוי ואותו יום שאחר יוה"כ יודע הוא בעצמו שאתמול חטא והיום עדין לא חטא. אמר המעון הזה אילו היו מניחין לי הייתי מביא אפי' ביום שאחר יום הכפורים אלא אמר לי המתן כו' כדאמרן:
בא ישראל ואכל את הראשון. חייב דבשעה שאכל היו ב' חתיכות:
ור' מחייב. דקסבר איקבע איסורא:
אכל את הראשונה בשוגג ואת השנייה במזיד חייב. אשם תלוי על הראשונה שבשעת שגגה ב' חתיכות היו:
את הראשונה במזיד ואת השניה בשוגג פטור. דבשעת שגגה לא היה אלא חתיכה אחת:
ור' מאיר מחייב. מ"מ דמעיקרא היו ב' חתיכות ואיקבע איסורא:

[54] דברי רבינו אלו אינו מובן דלכאורה פשוט דהטעם לרבנן משום דבעינן מצות או דבעינן דיהי' איקבע איסורא אבל הטעם שכתב רבינו משום דלא הוי זדונו כרת דא"כ בחתיכה משתי חתיכות נמי וע"כ דהכונה הוא דבעינן שיאכל דבר שעל וודאו איכא כרת והדבר צ"ע.

והשני לא מן הדין. חייב דהא בשעת אכילתן לא היו ב' חתיכות:
אלא שאם אתה אומר פטור השני קבעתה הראשון בחטאת. (שהיו א') [שהוא ודאי] כיון דהשני פטור ש"מ הוא אכל חתיכת השומן וחברו אכל חתיכה של חלב וחייב חטאת ואינו כן שאין יודע איזו אכל. ומני הא סיפא:
אי ר' מן הדין ומן הדין הוא. דשני ליחייב דהא אית ליה איקבע איסורא מעיקרא:
ואי רבנן. שני אמאי חייב:
משום דלא איקבע ראשון בחטאת נימא לשני דפטור אייתי חולין לעזרה. דאשם תלוי דידיה נמי הוי חולין דהא איהו פטור מקרבן:
אמר רב אשי. האי דקא מייתי שני אשם תלוי דאפילו שלא מן הדין:

דף יח:

[55] ר' אליעזר היא דאמר מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום. הואיל (וכך) דבין כך ובין כך מצי מייתי אמרינן ליה לשני אייתי אשם תלוי ואתני. אי אכל ראשון שומן הוא אכל חלב וניהוי ליה האי אשם לכפרה ואי לא נהוי נדבה:
ר' אומר אומר אני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת. כשאכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שספק חלב אכל וחזר ואכל ספק חלב ונודע לו שודאי חלב אכל כיון דבאחרונה היתה ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת ואחת וכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת:
כאן שנה ר' ידיעות ספק מחלקות לחטאות. אע"ג דידיעות ראשונות ידיעת ספק הוו כיון דאחרונה ידיעה ודאי הויא הנהו ראשונה דספק מחלקות נמי לחטאות ולהכי קאמר כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת:
ורבא אמר ידיעת ספק אין מחלקת לחטאות כלל. אלא הכי קאמר הכי קתני כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי בעלמא בין כל אחת ואחת מביא חטאת על כל אחת ואחת כך אם היתה לו ידיעת ספק מש"ה מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת אבל לא חטאות:
ואת לא תסברא דידיעת ספק מחלקת לחטאות. אלא סבירא לך דידיעת ספק אינה מחלקת לחטאות וחטאת אחת מביא על ידיעה אחרונה ודאית א"כ אמאי מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והתניא כללו כו':
אלא מעתה אכל כזית חלב לפני יוה"כ כזית אחר לאחר יוה"כ בהעלם אחד:

[55] עד כאן שייך לדף י"ח ע"א

ויוה"כ במקום אשם תלוי. כדתנן בפירקין בתרא חייבי אשמות תלויין אחר יוה"כ פטורין וכיון דבמקום אשם תלוי קאי האי יוה"כ הוי כידיעת ספק הכי נמי כיון דאמרת דידיעת ספק מחלקת הכי נמי דמביא ב' חטאות אמאי:

הא בהעלם אחד אכילינון. ובהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת:

א"ל אביי מאן לימא לן דכי מכפר יוה"כ. במקום אשם תלוי אע"ג דלא מתיידע ליה לבעלים דאכל דלמא הוא דמתיידע ליה דספק אכל הוא דמכפר והכא לא אתיידע ליה:

א"ל תרארא. עצל:

הודע ולא הודע תנן. בפרקין קמא דשבועות שאר חייבי מיתות וכריתות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר אע"ג דלא מיתיידע ליה:

מה אילו אכל כזית חלב שחרית ביוה"כ וכזית חלב במנחה הכי נמי דמחייב ב' חטאות. (דמייתו) דמקצת יום שבינתים דיוה"כ דמכפר עליה במקום אשם תלוי וליהוי כספק ידיעה בנתים וליחייב ב' חטאות וק"ל דלא דבהעלם אחד הוו:

אמר ליה אביי ומנלן דיוה"כ דכל שעה ושעה מכפר דאפילו מקצת יום כלומר דליהוי ידיעת ספק דילמא לא מכפר עד דאיכא כולי יומא בלא חטא:

א"ל רבא תרארא. הרי שבאת כו' דאפי' מקצת יום מכפר ולדבריך ליחייב ב' חטאות וכן נמי בין אכילה לשתיה אי איפשר דלא הוה שהות פורתא וכיפר עליה ההיא פורתא דיוה"כ במקום אשם תלוי קאי וקתני אין חייב כו':

אמרי כי אמר ר' זירא. ידיעת ספק מחלקת לחטאות לר' כדקאמר כאן שנה ר' והא דקתני אינו חייב אלא חטאת אחת רבנן הוא דלית להו ידיעת ספק מחלקת לחטאות:

והא מדסיפא ר' היא דקתני שתה ציר או מורייס פטור. דאינו עשוי לשתיה אלא לטיבול ואינו משיב את הנפש הא שתה חומץ חייב דמשיב את הנפש אלמא רישא נמי ר':

אמרי לא סיפא ר' ורישא רבנן. ולא קשיא:

אכל היום. מהקדש אכל למחר מהקדש או נהנה מהקדש היום ונהנה למחר או אכל היום ונהנה למחר או למפרע ואפי' מיכן ועד ג' שנים שלא השלים לשוה פרוטה עד ג' שנים:

מנין שמצטרפין זה עם זה. לפרוטה ולמעילה ת"ל תמעול מעל ריבה:

ואמאי. מצטרפין לחייבו קרבן מעילה הא הוה יוה"כ בנתיים וכיפר עליה יוה"כ במקום אשם תלוי וליהוי כספק ידיעה ונימא דספק ידיעה מחלקת ולא מצטרף איסורא ולא ליחייב קרבן מעילה:

אמרי משום הכי מצטרף דלא מכפר עליה יוה"כ דכי מכפר על איסורא על ממונא לא מכפר. ואכל היום ואכל למחר ממונא הוי דמחויב קרן וחומש ואשם ואממונא לא מכפר:

ואב"א כי מכפר יוה"כ אכולה שיעורא כגון אכל כזית חלב לפני יוה"כ והכא פחות מחצי פרוטה ופחות מחצי זית אכל לפני יוה"כ הילכך לא מכפר:
וכן אמר ריש לקיש. כר' זירא ור' יוחנן כרבא:
בשלמא לר' יוחנן. דמוקים לה דהוה ליה ידיעות ודאי בין כל אחת ואחת:
היינו דקא תלי. ליה ר' ברייתא לאשם בחטאות דכשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כשיש ידיעה ודאי בינתיים כך מביא אשם תלוי על כל אחת כשיש ספק ידיעה בינתיים:
אלא לריש לקיש. דאמר דשנה ר' דידיעת ספק מחלקת לחטאות כדאמרן כשהי' ידיעת ספק בינתיים וידיעה ודאי בסוף חטאת באשם איבעי ליה למיתלא דבספק ידיעות פשיטא לן דמביא אשם תלוי על כל אחת ואחת והכי איבעי ליה למימר כשם שמביא אשם תלוי על כל ספק ידיעה כך מביא חטאת על כל ספק ידיעה כיון דידיעת ודאי היה בסוף הואיל וסבירא ליה דידיעת ספק מחלקת לחטאות קשיא:
הלך בראשון ולא נכנס למקדש והלך בשני ואח"כ נכנס למקדש חייב קרבן על כל הטומאה דממה נפשך טמא הוא דבשתיהם הלך:
וכן הלך בראשון ונכנס. למקדש והלך בשני ונכנס חייב נמי ממה נפשך ובטומאת מקדש וקדשיו בעינן ידיעה בתחילה ובסוף והעלם בינתיים דכתיב בהו ונעלם ונעלם והוא ידע:
הלך בראשון ונכנס למקדש ואח"כ הוזה. ביום ג' ושנה בשביעי וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב שהרי נכנס ב' פעמים וממה נפשך או בפעם ראשון או בפעם שני טמא היה:

דף יט.

[56] ור' שמעון פוטר. שאין שם ידיעה ודאי שאינו יודע באיזו כניסה היה טמא:
ר' שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר' שמעון ואפי' בקמייתא. בחדא כניסה אמאי ממה נפשך ידיעה ודאי של טומאה היא כשנכנס:
אמר רבה הכא במאי עסקינן כגון שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון. ואחר כך נכנס למקדש דהכא מקצת ידיעה היא ולא כולה שכיון שהלך בראשון לא ידע שהוא טמא ודאי וכי הלך שוב בשני ושכח שהלך בראשון ולא ידע שהוא טמא ודאי:
דת"ק סבר מקצת ידיעה ככולה ידיעה דמיא וחייב ור' שמעון סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ככולה ידיעה ופטור:
אמר מר הלך כול' ואמאי חייב הא לא הויא ידיעה. ודאי:

[56] עד כאן שייך לדף י"ח ע"ב

אמר ריש לקיש הא מני ר' ישמעאל היא. דאמר בפ' קמא דשבועות דלא בעי ידיעה בתחלה והילכך אפי' אם לא הוה ידיעה כלל חייב:

ור' יוחנן אמר אפילו תימא רבנן. דבעו ידיעה בתחילה ובסוף [מ"מ] הוי חייב דקסבר כאן לענין טומאה עשו ספק ידיעה כידיעה ודאי הילכך חייב:

קס"ד כאן עשו וה"ה לכל התורה כולה א"כ קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא דריש לקיש אדריש לקיש. קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן דהכא אמר ר' יוחנן ספק ידיעה כידיעה ודאי הוא והתם בספק חלב [אמר] דספק ידיעה אינה כידיעה ודאי ואינו חייב חטאת כעל ידיעה ודאי אלא אשם כעל ידיעה ספק:

וקשיא דריש לקיש אדריש לקיש דכיון דאמר ריש לקיש דר' סבר דידיעת ספק מחלקת לחטאות אמאי מוקים הא דשבילין דחייב כר' ישמעאל לוקמה כרבי:

בשלמא דר' יוחנן אדר' יוחנן לא קשיא. כאן גבי קדש הוא דעשו ספק ידיעה בתחלה כודאי ידיעה דידיעה תחלה דקודש ומקדש לא אשכחן בהדיא אלא מכללא אתו כדאמר ונעלם מכלל שידע הלכך כיון דלא כתיבא ידיעה בהדיא משום הכי אפילו בידיעת ספק נמי סגיא וחייב אבל בכל התורה דבהדיא כתיב ידיעה או הודע אליו משום הכי בעינן אי אית ביה ידיעה ודאי חייב אי לא לא:

אלא לר"ל קשיא אדמוקים להך כר' ישמעאל לוקמה כרבי:

הכי נמי דמצי מוקים לה כרבי:

אלא הא קמ"ל דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה. ומאי קמ"ל מתניתין היא בשבועות דר' ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה:

דתנן ונעלם ממנו ונעלם ממנו ב' פעמים אחד לחייב על העלם טומאה ואחד לחייב על העלם מקדש וקדשיו. דהא מאן דבעי ידיעה בתחלה מונעלם ממנו דכתיב תרי זמני נפקא ליה כדאמר לעיל ונעלם והוא ידע ונעלם:

איצטריך לאשמועינן דמהו דתימא כי לית ליה לר' ישמעאל ידיעה בתחלה מקראי כדאמרינן דקא מפיק להו להעלם מקדש וטומאה אבל מגמרא מסברא אית ליה קמ"ל ר"ל דלית ליה:

שבת ויוה"כ. כגון שחל יום הכפורים באחד בשבת ועשה מלאכה בין השמשות במ"ש או על העושה מלאכה ואין ידוע מעין אי זו אב של מלאכה עשה או מעין אי זו תולדה של אב מלאכה עשה:

מה נפשך וכו'. היינו טעמא דר' אליעזר דמחייב חטאת ממה נפשך:

ור' יהושע פוטר. משום דכתיב אשר חטא בה עד שיודע במה חטא:

פרט למתעסק. שמתעסק בהן לצורך דבר אחר ובא לידי איסור שלא בכוונה:

דף יט:

[57] ומתעסק במאי אי בחלבים ובעריות. כגון כסבור רוק הוא ובלעו והיה חלב. ובעריות כגון שנפל מן הגג ונתקע. האי חייב הוא שכן נהנה. אלא פרט למתעסק בשבת בדבר היתר ובא לידי איסור שלא מדעתו דפטור. דמלאכת מחשבת אסרה תורה. דכל מלאכות ילפינן ממשכן ובמשכן כתיב מלאכת מחשבת. פרט למתעסק בדבר אחר. והיכי דמי מתעסק דשבת פטור. לרבא ואביי דפליגי במסכת שבת:

לרבא. כגון שנתכוון לחתוך שום מאכל תלוש וחתך מחובר שלא נעשה מחשבתו:

תנא בברייתא. אמר להן ר' יוסי לחכמים דיקדקתם אחרי והשבתוני תשובה נצחת:

הכי אמרו ליה. והכי אהדרו לדבריך שאתה אומר מקצת מלאכה עשה היום ומקצת למחר ופטור דלא עשה מלאכה שלימה ביום אחד הגביהה בין השמשות מהו כגון שהיה עומד ברשות היחיד בין השמשות והגביה חפץ ברשות הרבים דמשעה דאגבהיה חייב לטעמיה דמאן דאמר דלא בעי עקירה צורך הנחה אלא אגבהיה הויא אב מלאכה גמורה והגבהה אפשר להיות כהרף עין וליכא למימר מקצתה היתה היום ומקצתה למחר והלכך אמר להון דקדקתם אחרי והשבתונו. ואיכא דאמרי הגבהה בין השמשות במכה בקורנוס על הסדן בההיא הגבהה אהדרוה דהויא מאבות מלאכות ואין בה שהות:

ונימא להו ההיא הגבהה נמי הות מקצת היום כגון דהגבהה הוה היום והכאה בסדן למחר הא קא סבר ר' יוסי בין השמשות כהרף עין:

הכי נמי קאמר להו. ודקדקתם אחרי דקאמר דאין בדבריכם כלום:

ולר' יוסי גמר מלאכה לר' אליעזר. הא שמענא דמיחייב דקאמר ואחד על האריג חייב דהיינו גמר מלאכה והכא נמי בהגבהה דבין השמשות ליחייב על גמר מלאכה דגמר מלאכה הויא ביום אחד ואמאי פטר ר' יוסי:

אמר רב יוסף ר' יוסי אליבא דר' אליעזר הכי מתני ר' אליעזר אומר ושנים על האריג חייב דבגמר מלאכה הוי בשיעור מלאכה גמורה כדקאמר טעמא במסכת שבת חד חוט סתר תרי לא סתרי וכיון דבגמר מלאכה בעי שיעור מלאכה הילכך פטר שאני אמר מקצת עשה היום ומקצת למחר:

נפש כי תחטא ולא ידע. אם חטא אם לאו כגון ספק חלב ספק שומן:

פרט לזה שידע שחטא. ודאי אבל אינו יודע מעין אי זו מלאכה:

[57] עד כאן שייך לעמוד הקודם

א"ל ר' שמעון. אדרבה זהו עיקר עצמו שמביא אשם תלוי שנ' ועשתה ולא ידע שודאי עשה אבל לא ידע מה עשה והביא את אשמו:

אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל. דפשיטא לך דמביא אשם תלוי אינו פשיטא אלא צא ושאל אם מביא אשם תלוי אם לא שהרי לא ידע שודאי עשה:

מאי הוי עלה. בהא דקאמר צא ושאל עליו בספק אכל ספק לא אכל ומאי קסבר ביה ר' שמעון:

ת"ש דתניא חטא ואינו יודע מה חטא. באיזה מין מלאכה אי ספק חטא ספק לא חטא היינו ספק אכל ספק לא אכל מביא אשם תלוי:

מאן שמעת ליה דאמר חטא כו':

לא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב. כגון היו לפניו שני גפנים או ב' תאנים ונתכוון ללקוט את זו ולקט את האחרת שהוא חייב הואיל ושם אחד הוא גפן וגפן או תאינה ותאינה:

על מה נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות. כגון אם נתכוון לבצור וקצר או לבצור ענבים ולקט תאנים שר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר:

ר' יהודה אומר לא מיבעיא בדבר שהוא משום שם אחד דמחייב ר' אליעזר אלא אפי' ללקט תאנים ולקט ענבים כו'. דהיינו דבר שהוא משום ב' שמות אפילו הכי ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר. ותמיה אני אם יפטר ביה ר' יהושע שהרי בין כך ובין כך מלאכה עשה:

א"ל ר' שמעון שזורי[58] אין בודאי פטור בזה שאין כך כדבריך למה נאמר אשר חטא בה דהיינו משמע עד שחטא בה באותה מלאכה שנתכוון וזה עשה אותה שלא נתכוון אמר לו ר' יהודה אשר חטא בה ההוא פרט למתעסק בהיתירא ועלתה בידו איסורא לרבא כדאית ליה ולאביי כדאית ליה אתא אבל (ביה) [במתעסק באיסורא] תמיה אני אם יפטר בה ר' יהושע:

ועד כאן לא קא פטר ר' יהושע אלא משום דקסבר טעה בדבר מצוה כסבור [דעושה] מצוה כגון זה כסבור שמצותו היום ואינה עד למחר הואיל וטועה בדבר מצוה פטור אבל מתעסק בדבר דלאו מצוה ובא לידי איסורא בשבת אפי' ר' יהושע מחייב. ותיובתא לשמואל דאמר מתעסק בשבת לדברי הכל פטור:

[58] מדברי רבינו נראה שהיה גורס במשנה א"ל ר"ש שזורי א"כ למה נאמר וכו' ור' יהודה השיב לו פרט למתעסק.

א"ל מהכא לא מצית דייק דהכא מ"ט מחייב ר' אליעזר גבי תינוקות הואיל ומקלקל בחבורה בעלמא בשבת דחייב לדברי הכל הכא נמי גבי מילה מתעסק בחבורה דלאו דמצוה נמי חייב אבל בשאר כל מילי דשבת מתעסק פטור לדברי הכל:
והא הכא דמתעסק הוא בשבת במין זה וליקט מין אחר ומחייב ר' אליעזר ואפי' ר' יהושע נמי לא פטר אלא ממינא למינא כי נתעסק במין ועלה בידו מין אחר אבל בחד מינא כגון דמתעסק בגפן זו ולקט אחרת אפי' ר' יהושע מחייב שמין אותה מלאכה שנתכוון עשה אלמא דמתעסק בשבת חייב:
א"ל שמואל הכא במאי עסקינן דמחייב ר' אליעזר כגון שאבד מלקט מלבו. כלומר שאבד ונשתכח מלבו מה שנתכוון ללקוט תחלה כגון שנתכוון מתחלה ללקוט ענבים ושכח וכסבור תאנים בעא ללקוט וכשבקש ללקוט תאנים הלכה ידו בלא דעתו על הענבים ולקטן:
דר' אליעזר סבר הרי נעשית כוונתו. מה שנתכוון תחלה וחייב:
ור' יהושע סבר הרי לא נעשתה בקשתו ומחשבתו. שבשעה שליקט לא נעשתה בקשתו ומחשבתו שהוא ביקש תאינים וליקט ענבים אבל בעלמא אפי' במין אחד בשלא ליקט אותו עצמו שחשב עליו [אלא] של גפן אחר פטור לדברי הכל וכ"ש בב' מינין:

דף כ.

[59] אלא לאו מתעסק איכא בינייהו דר' יהודה סבר מתעסק. בכי האי גוונא בב' מינין חייב לדברי הכל ומשום הכי קאמר תמיה אני אם יפטור ר' יהושע בזה אלא אי זה מתעסק פטור אי כדרבא אי כדאביי:
ור' שמעון שזורי סבר. במתעסק כי האי גוונא בב' מינין פטר ר' יהושע אלמא במתעסק בשבת פליגי וקשיא לשמואל דאמר דמתעסק דשבת דברי הכל פטור:
לא מתעסק דברי הכל פטור והכא בהאי פליגי דר' שמעון שזורי סבר נשתכח מלקט מלבו במשם אחד. כגון ב' גפנים ונתכוין ללקט אחת ושכח אותה שהיה בדעתו ללקוט וכסבור שהאחרת רצה ללקוט וכשיבקש ללקוט אותה שהיה סבור הלכה ידו על הראשונה שמקודם נתכוון דברי הכל חייב הואיל ומין אחד ונעשה כוונתו:
כי פליגי בב' שמות. בב' מינין דר' אליעזר סבר בשכח מלקט מלבו בב' מינין חייב שהרי נעשה כוונתו. ור' יהושע פוטר דסבר לא נעשה בקשתו ומחשבתו. ור' יהודה סבר לא

[59] עד כאן שייך לעמוד הקודם.

שנא במשם אחד ולא שנא בדבר שהוא משום ב' שמות פליגי דר' יהושע פוטר נמי אפי' במשם אחד והכי מתרץ למתניתין:
ר' שמעון שזורי אומר לא נחלקו כו'. על מה נחלקו על שכח מלקט מלבו מב' מינין דר' אליעזר כו'. ורבי יהודה סבר ר' אליעזר דמחייב במשם אחד ואפי' אם נתכוון ללקט תאנים כו' דהיינו שני שמות אפי' הכי מחייב. ור' יהושע דפליג דפטר בב' שמות הכי נמי פליג במשם אחד דפטר וקאמר ר' יהודה אעפ"כ דאמינא דפליג בתרויהו תמיה אני אם יפטור בה ר' יהושע בשכח מלקט מלבו בב' מינין וכ"ש בשם אחד דפטר דתמיה אני א"ל ר' (יהושע) [שמעון] אל תתמה דהיינו טעמא דפטר ר' יהושע משום דכתב אשר חטא בה פרט למתעסק והאי הוי במתעסק דשכח מלקט מלבו בב' מינין דלא נעשה בקשתו ומחשבתו. אבל מתעסק דשבת בעלמא דברי הכל פטור:
רבא אמר ליקדם איכא בינייהו. דר' שמעון שזורי סבר על דבר שהוא משום ב' שמות אם נתכוין ללקט אחר קודם והקדים וליקט חברו קודם ר' אליעזר מחייב ור' יהושע פוטר ואמ"ר יהודה תמיה אני אם יפטר ר' יהושע במקדים דר' יהודה סבר דבמקדים מחייב ר' יהושע הואיל ודעתו ללקוט שניהם מה לי אם הקדים זה או זה. ואמר לו ר' יהושע לטעמיך א"כ אשר חטא בה למה נאמר אלא פרט למתעסק והקדים האחרון דפטור. אבל מתעסק דשבת דעלמא פטור לדברי הכל:
והתניא. סיועא דאשכחן ברייתא דדייקת בהקדמת האחרון:
דתניא היו לפניו ב' נרות דולקות. או ב' כבות ונתכוין אותן שדולקות לכבות את זו קודם בשבת וכבה את זו האחרת קודם או נתכוין על הכבות להדליק זו קודם והדליק האחרת קודם חייב הואיל ושם אחד הן הדלקה לא איכפת לן אלא אי זו שיקדים חייב וכן כבייה דשם אחד הוא אי זו שיקדים חייב. אבל היו ב' אחת דולקת ואחת כבה דהיינו ב' שמות ונתכוין להדליק קודם וקדם וכיבה בלא דעתו והדליק באותה כבייה בנשימה אחת חברתה כגון שבאותה נפיחה שמכבה זו הלכה השלהבת והדליקה חברתה חייב דההיא הדלקה לא הויא מאוחרת מכבייה כיון דבנשימה אחת הוו ואיתעבידא מחשבתיה. אבל בשתי נשימות שכיבה זו קודם בנפיחה אחת והדליק האחרת בנפיחה שנייה דהשתא כיון דבשתי נשימה הוי ההדלקה מאוחרת הלכך פטור. ובנשימה אחת חייב פשיטא כו':
קמ"ל. כיון דבנשימה אחת כיבה והדליק. נהי דאקדומי לא מקדמא ההדלקה אחורי נמי לא מאחרא. אלא בחדא [נשימה] כיבה והדליקה והלכך חייב:
החותה גחלים בשבת. שלוקחן ממקום זה במחתה ומניחן במקום אחר חייב שתים:
אחד מפני שהוא מכבה את העליונות. גחלים כשמשימן על גבי הארץ:

ומבעיר את התחתונות. אותן שהיו קודם תחתונות ועוממות נעשו עכשיו עליונות ולוחשות והיינו מבעיר:
כגון שנתכוון לכבות את העליונות. שהן פחמין גדולות וחשובות לצורך נפחין וכן משימן לארץ שיכבו ולהבעיר את התחתונות שהיו קודם שיהו עכשו עליונות ומתכוון שיתבער כולן לאפר הואיל והן גחלים דקים ואינו חושש להו דת"ק דלא מחייב אלא חד סבר מקלקל בהבערה מפסיד שמבעיר הגחלים לאפר הוי פטור:
ור' אלעזר בר' צדוק. סבר מקלקל בהבערה חייב וכן אמר ר' יוחנן בנפח שנינו דאמר כר' חנינא ור' אלעזר במתכוין לכבות את העליונות דהיינו לצורך נפח. אמר ר' ירמיה עד כאן עד שתרגם ר' יוחנן דבנפח שנו לא נתגלה טעמא של הלכה זו מ"ט מיחייב ר' אלעזר שתים:
אביי בר אבין ור' חנינא דאמרי תרווייהו כגון שנתכוון לכבות ולהבעיר. חייב שתים ות"ק דלא מחייב אלא חדא סבר לה כר' יוסי דאמר הבערה ללאו יצאת ולא לחטאת:

דף כ:

ור' אליעזר בר' צדוק סבר לה כר' נתן דאמר לחלק יצאת. וחייב עליה חטאת. ואית דאמרי ע"כ לא נתגלה טעמא של הלכה זו עד שפירשוה אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין:
רבא אמר להקדים איכא בינייהו. בין ר' שמעון לר' אליעזר בר' צדוק כגון שנתכוון להקדים לכבות תחלה וכיבה והבעיר בבת אחת דר' שמעון בן אלעזר סבר כיון דלא איתעבידא מחשבתיה דלא כיבה תחלה פטור מן הכיבוי וחייב על הבערה ור' אליעזר בר' צדוק סבר דחייב שתים דנהי נמי דכיבוי אקדומי לא מקדים אחורי נמי לא מאחר:
כגון שנתכוון לכבות וכיבו והובערו מאיליהן. ת"ק סבר לה כר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין פטור. כדתנן ר' שמעון אומר גורר אדם מטה וכו':
ור' אלעזר סבר לה כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. כדקאמר גבי בכור אפילו מת אין מקיזין לו את הדם משום דקסבר אפילו דבר שאין מתכוין אסור:
הא דתניא חייב קסבר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה. שדרכו של גחלים אינו אלא לצלות בשר וזה אע"פ שחתאן לצורך חימום ולא לצורך צלייה והובערו חייב ואידך תנא סבר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ועוד שמעצמו הובערו:
סליק פירקין
דם נחירה. דרסה או עיקור:
ודם היקז של בהמה שהנשמה יוצאה בו. היינו דם קילוח חייב כרת עליו פרט לאותו דם ששותת תחלה ובסוף:

דם (הבכור) [הטחול]. שפירש ממנו ודם הלב שפירש ממנו דם ביצים של בהמה אין חייבין עליהן כרת אלא לאו בעלמא ודם דגים וחגבים ושרצים אין חייבין עליהן וכו'. כדמפרש בגמרא:

אף דם מהלכי שתים. כמו אדם ודם ביצים דברייתא מיירי בביצים דעוף דמוזרות ומעורות בדם:

מה עוף ובהמה מיוחד שיש בהן טומאה קלה. היינו טומאת אוכלין בכביצה וטומאה חמורה שמטמאין אדם במשא דכתב בהו והנושא את נבלתם:

ויש בהן איסורא קודם שחיטה. אכילה. והיתר לאחר שחיטה:

אוציא דם מהלכי שתים שאין בהן טומאה קלה דאדם אין מטמא טומאת אוכלין:

דף כא.

ושרצים אין בהן טומאה חמורה. דלא מטמו במשא דלא כתיב בהו והנושא את נבלתם:

אוציא דם ביצים של עוף שאינו מין בשר. דגים וחגבים שכולן היתר שאינן טעונין שחיטה:

לעוף ולבהמה. קא דייק מ"ט כתבינהו לתרווייהו לילף מחד. מעוף. אם [עוף הוה] אמינא מה עוף שאין בו כלאים שאין נוצתו אסורה לא עם צמר ולא עם פשתים דמו אסור אף בהמה שאין בצמרה איסור כלאים כגון עז ופרה דמה אסור ולא כבשים להכי כתיב ולבהמה לאסור דם דכל בהמה:

ואי כתיב בהמה בלבד הוה אמינא מה בהמה שאינה באסור (אם) דלא תקח האם על הבנים דמה אסור אף עוף נמי דאינו באיסור אם על בן כגון מזומן או עוף טמא למעוטי דם דעוף טהור ואינו מזומן ת"ל לעוף:

ואימא כל דם כלל כו' אין בכלל אלא מה שבפרט עוף ובהמה (נמי) אין מידי אחרינא לא. ולמעוטי דם דחיה. לא כתיב כל נפש אשר תאכל כל דם חזר וכלל כלל ופרט וכלל הוא ואי אתה דן אלא כעין הפרט והיינו כדאמר לעיל מה עוף ובהמה מיוחדין כו':

והא לא דמי כו'. מה בכך הא אשכחן תנא דבי ר' ישמעאל דדריש ריבויי ומיעוטי באלו טרפות [דף ס"ו].[60] וכללי ופרטי במרובה [דף ס"ד א] ואע"ג דלא דמו אהדדי (והני) [והכא] נמי דרשינן כלל ופרט וכלל ואע"ג דלא דמו ואירבי דם דחיה וכוי:

ואף כל לרבות דמו של כוי. לרבות דם דחיה לא צריך לרבוייה דבהדיא כתיב בה איסור דם דכתב איש כי יצוד ציד חיה כו' כתיב בתריה דם כל בשר לא תאכלו. ואי קסבר

[60] גי' רבינו היה דדריש רבויי ומיעוטא וכללי ופרטי כה"ג וכנ' הנ"א בשיטה מקובצת כאן באות ב.

כוי ספק חיה ספק בהמה הוא איצטריך קרא לרבויי למיסר ספיקא פשיטא דאסור דמו ממה נפשך:

אלא קסבר כוי בריה הוא בפני עצמו. ואיצטריך קרא לרבויי ולמיסר דמו:

מכי כל אוכל חלב קרי ביה[61] כי כל אוכל חלב כל דאפי' דכוי. נבלתו מנלן. דאסור באכילה מכל דלא תאכלו כל נבלה:

החותך מן האדם. מן החי בשר לשום אכילה:

צריך מחשבה. אם חשבו לאכילה מטמא טומאת אוכלין בכביצה ואין צריך הכשר אלא אפי' בלא הכשר מיטמא דק"ל כל שסופו ליטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר:

תיעשה חתיכה שלו מחשבה. דכיון דחתכיה אחשביה:

אמר ריש לקיש. שלא חתכו סתם לשום אדם אלא לשום כלב דמחשבה (דכלב) לצורך כלב לאו מחשבה היא:

ולא והתנן כלל אמרו בטהרות. כל המיוחד לאוכל אדם טמא טומאת אוכלין עד שיפסל מאכילת כלב אלמא דאכילה דכלב חשובה. ההוא דקאמרינן עד שיפסל מאכילת כלב ההוא לאסוקי מטומאה משערינן בכלב הואיל ומעיקרא הוה חזי לאדם:

הכא לאחותי ליה טומאת אוכלין עסקינן בחותך מן האדם מן החי אי חזי לאדם דחישב עליו לאכילת אדם חזי לכלב ואי לא חזי לאדם דלא חשבו לאוכל אדם אלא לכלב לא חזי לכלב דלא אחתינן ליה לטומאת אוכל משום כלב:

מכל מקום קתני צריך מחשבה. ומחשבה לצורך טומאה קלה היא לטמא טומאת אוכלין:

הני מילי דקתני צריך מחשבה מחיים דלא מטמא טומאה חמורה אבל בחותך ממנו לאחר מיתה הואיל וטמא הוא טומאה חמורה אין בו טומאה קלה[62] ובלשון אחר מיתה מיירי ברייתא יצא דם מהלכי שתים דכוותה גבי בהמה בלאחר מיתה מיירי ואפי' הכי יש בה טומאה קלה במאי אית בה טומאה קלה אי בשר מטמא טומאה חמורה בכזית במשא ואי דם מטמא נמי טומאה חמורה:

וב"ה מטמאין. בשיש בו רביעית הואיל ויכול ליקרש ולעמוד על כזית כדקאמר בפ' המנחות:

אלא לא נצרכא. דבהמה לאחר מיתה יש בה טומאת אוכלין כדתנן נבילת בהמה טמאה בכל מקום הואיל ואינה ראויה לאכילה לכולי עלמא לישראל ולעובדי כוכבים וכן נבלת עוף ואפי' טהור והחלב והשומן בכפרים שאינן עשירים ואין אוכלין עופות ולא שומן

[61] נראה דצ"ל קרי ביה כי אוכל כל חלב כל דאפי' דכוי כצ"ל ואמנם אינו מובן דמאי צריך לזה דהא י"ל דהתלמודא מפיק מקרא דכל חלב דכתיב בפ' ויקרא ג' דשם הא כתיב כל אחלב גופיה וצ"ע.

[62] נראה דצ"ל ופריך אי לאחר מיתה מיירי ברייתא וכו'.

לפי שמצניעין אותו לנר או למלאכה צריך מחשבה לטמא טומאת אוכלין הואיל ואין ראוי לאכילה לכל ואין צריך הכשר כדאמרן כל שסופו ליטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר:
וא"ל רב לר' חייא מחשבה למאי אי לטומאה קלה הא היא גופה מטמאה טומאה חמורה בכזית:
וא"ל להכי צריך מחשבה כגון דאיכא פחות מכזית נבלה. דלא מטמא טומאה חמורה וצרפיה לשאר אוכלין לפחות מכביצה ולהכי צריך מחשבה דלית ביה שיעור טומאה חמורה:
אי הכי ניבעי הכשר. אבל הכא דאיכא בגויהו פחות מכזית נבלה כיון דאילו מצרף ליה לכזית משאר גוף הנבלה לא בעי הכשר שהרי מטמאה טומאה חמורה השתא נמי אע"ג דפחות מכזית [הוא] לא בעי הכשר אבל בעי מחשבה:

דף כא:

[63] לאפוקי מת אדם אע"ג דממלי. ליה לפחות מכזית דידיה ומשלימו מכביצה אוכלין לא מטמא טומאת אוכלין אע"ג דמחשב ליה למיכליה משום דבטלה דעתו אצל כל אדם דאין רגילין לאכול אדם מת ולהכי קאמר יצא דם מהלכי שתים כו':
רב חנניא אמר אפי' תימא דהוי. בהא נבלה בהמה טמאה כזית ואי אמרת הא היא גופה טמאה היא בטומאה חמורה בכזית במגע:
הכא במאי עסקינן כגון שחיפהו בבצק. סביב סביב שאין יכול ליגע בו והשלימו לכביצה באותו בצק ואי אמרת אי הכי כיון דאינו מטמא במגע הכשר נמי ליבעי בשאר אוכלין:
הני מילי דבעי הכשר באוכל אחריני דלא מטמו כו'. במשא מיהא מטמא דלא מצי טעין הילכך לא צריך הכשר לאפוקי כזית מת דאע"ג דחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה ואפילו במגע דאמרינן בוקעת ועולה הלכך יצא דם מהלכי שתים שאין בהם טומאה קלה:
והתנן בב"ק וחיה ועוף כיוצא בהן. דבהמה לחרישה ולהרבעה ולפריקה כו':
אלא אמר אביי שצמרו. דעוף אין חייבין עליו משום כלאים אם צירפו עם פשתים:
דם הטחול דם הלב דם הכליות דם אבר שפירש מהם:
חדא דהיינו רישא דאי מ"מ לאו מחייב היינו רישא ליערבינהו בהדדי וליתנינהו דם אברים ודם מהלכי שתים ודם שקצים ורמשים אסור ואין חייבין עליו. ועוד ההוא תנא

[63] עד כאן שייך לעמוד הקודם

דרישא דפירקין מן לאו נמי קא ממעיט ליה דקתני אוציא דם שרצים מלאו דלא תאכלו שאין בהן טומאה חמורה:
אלא אמר ר' זירא לא קשיא התרו בו. כשאכל דם שרץ משום איסור שרץ עצמו לוקה עליו בכזית אבל התרו בו משום דם דשרץ אינו לוקה כדקתני ברייתא. ועוד שהרי דמו חלוק מבשרו:
שכינסו שקיבצו במתכוין כזית או יותר מכזית אסור:
דכוותה גבי דם מהלכי שתים. דבהא ברייתא גופה קתני בתוספתא ודם מהלכי שתים נמי אסור ואי אמרת הוא נמי בשלא כינסו מי אסיר:
והתניא דם שעל גבי הככר. שפירש משיניו של אדם גוררו ואוכל הככר ודם של בין השינים שלא פרש מוצצו ובולעו ואינו חושש שאין בו איסור דלא כינסו:
אלא. האי דגים דברייתא בשכינסו קא מיירי ולא קשיא כי קתני מתניתא מותר אפילו לכתחלה דאית ביה בדם קשקשים דניכר דשל דגים הוא ולא אתי לאיחלופי:

דף כב.

ודין הוא. שיהא עובר בלאו:
ומה בהמה טמאה בחייה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה כדאמרינן בפירקין קמא דבכורות גמל גמל ב' פעמים חד לאיסור עצמו וחד לאיסור חלבו:
מהלכי שתים שהחמרת במגען. כשהן טמאין זבין וטמאי מתים אינו דין שתחמיר בחלבן ת"ל אך את זה לא תאכלו את הגמל וכו' זה טמא הוא וחלבו אבל מהלכי שתים (שהיתה) [חלבן] טהורה:
אוציא את החלב. של מהלכי שתים שטהור הואיל ואין שוה בכל שאין לזכרים חלב ולא אוציא דם מהלכי שתים ששוה בכל בזכרים ובנקבות שיהא להם דם ויהא אסור ת"ל טמא הוא לכם הוא טמא הגמל וחלבו ודמו ואין חלב ודם מהלכי שתים טמא אלא טהור:
אמר רב ששת אפי' מצות פרוש אין בו. אלא כל זמן שהוא[64] ראוי לתינוק שעדיין יונק ולא פירש לגמרי מותר אפי' לגדול מותר למוצצו עם הדד בעודו בדד שלא פירש:
לא קרעו. לאחר בשולו אין עובר עליו הואיל ואין בו כזית דם:
כי קתני אין חייבין עליו אלא בלא תעשה בדם דיליה. שמובלע בבשר הלב עצמו ופירש ממנו:

[64] נראה דצ"ל כל זמן שהוא בתוך הדד ראוי לתינוק כל זמן שיונק ולא פירש מלינק עד ד' וה' שנים ואם פירש מן הדד אף לגדול מותר.

כי קאמר רב דחייב עליו כרת קאמר בדם דאתי ליה מעלמא. שמתקבץ בתוך חללו של לב שאינו מדם שלו:

דם דיליה דקאמרת היינו דם אברים ואמאי תנא תו דם אברים ולטעמיך כו':

משריף. שואב הלב מדם הבהמה ואותו דם הוי בכרת:

ר' יוחנן אמר כל זמן שמקלח. ההוא הוי דם הנפש:

ריש לקיש [אמר] מטיפה המשחרת ואילך. כלומר הכל קרי דם הנפש חוץ מטפה המשחרת בלבד דקסברי חמשה דברים יש בדם הקזה שהנשמה יוצא בו הראשון הוי טיפה אדומה ואינו מקלח אלא שותת והשני אחר כך יוצאת טיפה שחורה ושותתת והג' ואחר כך יוצא דם ומקלח. ואחר כך שחור ושותת ואחר כך דם אדום ושותת ר' יוחנן סבר לא הוי דם הנפש אלא ההוא דמקלח. וריש לקיש סבר הכל הוי דם הנפש חוץ מטיפה המשחרת בין בתחילה בין בסוף:

מאי לאו אפי' ראשון ואחרון. הכל דשותת קרי דם התמצית ואע"ג דהוי אדום ותיובתא דריש לקיש דאמר הכל הוי דם הנפש חוץ מטיפה המשחרת ואמאי קא ממעט ברייתא יצא דם התמצית שהוא שותת:

בדם המשחיר קאמר. אבל דם ראשון ואחרון דאדם אע"פ שהוא שותת הוי דם הנפש:

ר' אלעזר בר' שמעון אמר מטיפה המשחרת ואילך. סבר לה כריש לקיש דהכל הוי דם הנפש חוץ מטיפה המשחרת ואילך:

דם חללים ישתה. אותו דם שהוא סמוך לחלל למיתה קרי משקה ומכשיר אותו דם אחרון ששותת (הקילוח) דהוי סמוך [לקילוח] (חייב דלית ביה אלא דם קילוח) פרט לדם קילוח שאינו מכשיר וכ"ש דם ראשון ששותת:

על ראשון כוס [ראשון] אם אכלו דברי הכל חייב. דלית ביה אלא דם קילוח דכיון דלכתחילה יש לו זינוק ארוך הרחיק הכוס מן הגוף וקיבל מן הקילוח בלבד ולא נפלה בו טיפה שחורה הראשון ששותת על כוס אחרון מי מיחייב אי לא דאמרינן בכוס אחרון כשהיה מתמעט הקילוח היה מקרב הכוס אצל הגוף עד שיקרבו בסמוך ממש ונפלה בו מטיפה אחרונה שמשחרת ושותת ולא יהא חייב. א"ל הא פלוגתא כו':

ריש לקיש אמר חייב ב' חטאות. בב' העלמות על כוס אחרון נמי ואע"ג דיש בו מטיפה אחרונה המשחרת כיון (תו) דרוביה הוי קילוח חייב:

ר' יוחנן אמר אינו חייב. אלא חטאת אחת על כוס ראשון אבל כוס שני כיון דיש בו מטיפה משחרת אינו חייב:

דם חולין שאינו מכפר ודם התמצית שאין הנפש יוצא בו שכבר יצאתה. מניין שחייב ת"ל כל דם:

ר' עקיבא מחייב על ספק מעילה אשם תלוי. כגון חתיכה אחת ספק חולין ספק קודש או שתי חתיכות אחת של חולין ואחת של קודש ואין ידוע איזה אכל חייב להביא אשם תלוי אע"ג דאין מביא על הודע שלו חטאת אלא אשם:

וחכמים פוטרין. מאשם תלוי דקסברי דאין מביא אשם תלוי אלא על דבר שחייב על זדונו כרת לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונה אלא או מיתה או לאו (וחכמים פוטרין) אלא לכשיודע לו מביא קרן וחומש ואשם ודאי:

ור' עקיבא סבר לה כר' טרפון דאיבעי מייתי בתחלה מעילה וחומשה היינו קרן וחומש ויביא עמה אשם בשתי סלעים ומתני ויאמר אם בודאי כו'. ותו לא צריך מידי. אבל (בהמה) [בזה] מודה ר' עקיבא לחכמים שאינו מביא את מעילתו עד שיודע לו כלומר שאם לא רצה להביא את מעילתו קרן וחומש ולא אשם תלוי קודם שנודע לו[65] כרבנן דפטרי קודם מ"מ לכשיודע לו מביא מעילתו קרן וחומש ויביא עמה [אשם] דבלא קרן וחומש לא מצי מייתי אשם ודאי דכתיב מלבד איל הכפורים וגו' ובאשם ודאי (מרבנן) [אייריגן]. א"ל ר"ט לר' עקיבא דמחייב על ספק מעילות אשם תלוי בלא תנאי:

וקאמר ר' טרפון מה לזה מביא ב' אשמות. כלומר בתחלה אשם תלוי והדר כשיודע לו אשם ודאי אלא מביא מעילה וחומשה ויביא אשם אחד בב' סלעים (אחד) ויתנה כו'. ומ"ט מצי מתנה לפי שממין שהוא מביא על הודע היינו אשם ודאי נמי מביא על לא הודע אשם תלוי ושם אשם אחד הוא:

א"ל ר' עקיבא הואיל ואתה מיקל עליו להביא אשם אחד ולהתנות נראין דבריך דהוי קולא במעילה מעוטה כגון שלא מעל אלא בשוה פרוטה של קדש או בב' פרוטות שיביא מעילה ואו' ויביא אשם אחד ויתנה אלא שהרי שבאתה לידו שאירע לו שמעל בשוה מאה מנה אם יביא מעילה וחומש ואשם אחד ויתנה הרי זו חומרא גדולה שמביא ממון זה מספק:

לא יפה לו שיביא אשם תלוי תחילה ויחזור ויביא אשם ודאי וכשיודע לו כדאמינא או שמא לא יודע לו לעולם ונמצא נפטר באשם זה בלבד ואל יביא עכשיו ספק מעילה במאה מנה כדאמרת ומדאמר ליה נראין דבריך במעילה מעוטה (הא נראין דבריך) [נראין הדברים] שמודה ר' עקיבא לר' טרפון במעילה מעוטה דיביא מעילה וחומש ואשם אחד ויתנה:

[65] נראה דצ"ל קודם שנודע לו אינו מביא כרבנן וכו'.

דף כב:

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת וגו'. דכתיב בפרשת אשם תלוי לחייב על ספק מעילה אשם תלוי בא דברי ר' עקיבא כדמפרש טעם דוי"ו מוסיף על ענין ראשון דלמעלה מפרשה זו כתיבה פרשת מעילות דמביא אשם ודאי וילמד עליון מתחתון מה בפרשת תחתון אשם תלוי אף עליון נמי מביא על ספיקו אשם תלוי:

דאם כן. דאין למדין עליון מתחתון צפון שחיטה בצפון בבן בקר לא משכחת לה דאם עולה קרבנו מן הבקר היינו עליון ולא כתיב ביה צפון ובאם מן הצאן עולה קרבנו כתיב ביה צפונה וילמד עליון מתחתון:

דגמרי מצות מצות מחטאת חלב כתיב גבי חלב בעשותה אחת ממצות וכתיב באשם תלוי בעשותה אחת מכל מצות מה להלן בחלב דהיינו דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כו'. ור' עקיבא מחייב על ספק מעילות אשם תלוי סבר להכי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי ילפינן מה להלן גבי חלב בקבועה דחטאתו קבועה ומביאה על ספיקה אשם תלוי אף כל שקרבנו בקבועה מביא על ספיקן אשם תלוי לאפוקי היכא דבעולה ויורד הוא דאין ודאי קבוע אין מביא על ספיקו אשם תלוי:

ורבנן סברי אין גזירה שוה למחצה. אלא כי היכי דילפת גזרה שוה דמה להלן בקבועה אף כאן בקבועה יליף נמי מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כל שחייבין הילכך פטרי:

וילמד עליון מתחתון כדאמרן:

ורבנן סברי לא תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים. מה שבעליון באשם ודאי מביא אשם בכסף שקלים אף תחתון אשם תלוי צריך אשם בכסף שקלים:

ור' עקיבא סבר אין היקש למחצה. אלא כי היכי דילפי אשם בכסף שקלים לילפו נמי עליון מתחתון:

אלא טעמא דרבנן דפטרי דקא סברי אתא מצות מצות. כדמפרשי ליה רבנן ואפקיה מהקישא דלא ילפינן עליון מתחתון ולהכי כתב רחמנא ואם נפש דוי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון דמה עליון בכסף שקלים אף תחתון בכסף שקלים. הניחא. לר' עקיבא למאן דדריש זאת תורת מצי יליף מזאת תורת אלא למאן דלא יליף מזאת תורת כדאמר בפרק קמא דמנחות מאי איכא למימר יליף בערכך בערכך מאשם מעילות מה ערכך דאשם מעילות כסף שקלים אף ערכך דאשם תלוי נמי כסף שקלים ואשם גזילות נמי כתיב ביה בערכך לאשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערכך כתיב ביה

באיל וכתיב באשם מעילות באיל אבל אשם נזיר ומצורע כיון דאינו קבוע ועוד כתב בהו כבש ולא איל לא בעי למיהוי בכסף שקלים:
לישנא אחרינא כו' לא דכולי עלמא היקש עדיף דאין משיבין על ההיקש. ואמרי לך רבנן היינו היקש דתחתון היקש לעליון לכסף שקלים [דלא] נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקשא דתחתון הוקש לעליון לכסף שקלים ור' עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקש (דתחתון היקש) לילמד עליון מתחתון:
אם ספק מעלתי המעות יהו נדבה והאשם תלוי:
ואם ספק מאי קאמר. הא ודאי בספק מיירי ר' עקיבא ורבנן ור' טרפון דבספק [מייתי] אשם תלוי:
אמר רבא תני הכי אם בספקו עומד לעולם שלא יודע לעולם יהא אשם תלוי ויפטר:
קס"ד דסוף סוף בין לר' טרפון בין לר' עקיבא כי מתיידע ליה דודאי מעל בעי מייתי אשם ודאי ומאי קמ"ל ר' טרפון ור' עקיבא:
אמר רבא הא קמ"ל דמדברי שניהם נלמד. דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה[66] שם לא נודע לו תחילת המעשה אלא סוף המעשה מביא נמי אשם ודאי מדקא אמרי אם בודאי מעלתי זו מעילתי וזה אשמי ודאי שאם יודע לי שאיפטר בזה ואף על גב דבתחלת הבאתו לא היתה לו בו ידיעה ודאי אלמא דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה:
האשה שהביאה חטאת העוף. ספק שאינה יודעת אם נפל הפילה או רוח הפילה אם עד שלא נמלקה נודע שודאי ילדה תעשה חטאת זו ודאי ותעלה לה אף על גב דמתחלה הביאה בספק מ"מ תיעשה ודאי הואיל וממין שהיא מביאה על לא הודע ספק חטאת מביאה על (לא) הודע חטאתה דהא נמי[67] משאר זבח:
ואין ידוע איזו מהן אכל פטור היינו אליבא דרבנן דפטרי בספק מעילות:
אכל את השניה מביא אשם ודאי. דממה נפשך אכל קודש:
ר' שמעון אומר שניהם מביאין. אשם ודאי אחד ומתנין כל אחד אומר אם חברי אכל את הקדש יהא חלקי של אשם נתון לו ויתכפר בכולן:

דף כג.

ר' יוסי אומר אין שניהם מביאין אשם אחד. ודאי שאין שנים מתכפרין בקרבן אחד ודאי: חתיכת של חולין וחתיכת של חלב כו'. מביא אשם תלוי דלדברי הכל על ספק חטאת מביא אשם תלוי אכל אחד את הראשונה כו':

[66] אולי צ"ל שגם אם לא נודע המעשה בתחילה כשמביא האשם אלא לבסוף ג"כ יוצא מדקא אמרי וכו':
[67] צ"ל מייתה חטאת העוף ולא זבח.

ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחד. ומתנין ויאמר כל אחד אם חברי אכל חלב יבטל חלק חטאתי אצלו ויתכפר בכולו ר' יוסי אומר כו':

א"ל רבא לרב נחמן לר' יוסי חטאת בשותפות הוא דלא מייתי תרוויהו הא אשם תלוי מייתי שניהם. דזה מביא אשם תלוי אחד וזה מביא אשם תלוי אחד היינו תנא קמא וכי תימא חתיכה אחת מב' חתיכות איכא בינייהו דהכא חתיכה אחת משתי חתיכות היא דבעידנא דאכל אחר את השניה לא היה שם אלא חתיכה אחת משתי חתיכות ואפילו הכי קאמר ת"ק זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ור' יוסי סבר [כיון] כשאכל האחד את השניה לא היו לפניו ב' חתיכות אלא חתיכה אחת הילכך ראשון מייתי אשם תלוי אחד ולא שני:

והתניא ר' יוסי אומר זה מביא אשם תלוי אחד וזה מביא אשם תלוי. אלמא דבחתיכה אחת סבירא ליה איקבע איסורא והוי כב' חתיכות א"כ ר' יוסי היינו תנא קמא א"ל אין הכי נמי והא קמ"ל מאן ת"ק ר' יוסי היא:

חתיכת של חלב וחתיכת של קודש. ואין ידוע איזו אכל מביא אשם תלוי אחד. והא סתמא ר' עקיבא היא דבין בספק חלב ובין בספק מעילה מחייב אשם תלוי:

ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד ומתנין ויאמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני קודש יהא חלקי של חטאת שלו וחברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו':

חתיכה של חלב חולין וחתיכה של חלב קודש. מביא ב' חטאות דודאי חלב אכל:

ר' עקיבא אומר אף אשם תלוי. כדקסבר מביא על ספק מעילה אשם תלוי:

מביא ב' חטאות. משום חלב ואשם ודאי אחד על הקודש:

אכל אחד את הראשונה ובא אחר כו'. ר' עקיבא אומר (אף) זה [וזה מביאין] אשם תלוי:

ר' יוסי אומר אין שנים מביאין אשם ודאי אחד:

מביא חטאת משום חלב ואשם תלוי משום ספק נותר של קודש:

אכל את השניה מביא ג' חטאות. דשגגת נותר ודאי (טמא) [הוא] מייתי חטאת ולא אשם ודאי:

ושניהם מביאי' חטאת אחת. על הנותר בשותפות ומתנו:

ר' יוסי אומר כל חטאת וכו'. וה"ה היכא דחייבין אשם ודאי אין שנים מביאין אותה:

א"ל רבא לרב נחמן. ההוא דמייתי ג' חטאות לייתי נמי אשם ודאי דנותר דקודש. א"ל דלית ביה שוה פרוטה בנותר ולית ביה מעילה והא מעיקרא בההיא בבא בחתיכה של חלב וחתיכה של קודש דאית ביה שוה פרוטה עסקינן דקתני בה אשם ודאי אף הכא נמי:

[68] הא דנותר היא ואסירא לכולי עלמא ולא שויא פרוטה:
א"ל ההוא בגסה. שאכל אכילה גסה שיש בה ש"פ:
הכא בדקה. שאכל אכילה מועטת שאין בה שוה פרוטה:
[פירוש אחר] ההיא בגסה בכזית חלב בבהמה גסה דחשיב חלבה והכא בבהמה דקה דלא חשיב ולית בה ש"פ. ולא קשיא ההיא יש אוכל אכילה דמביא אשם אחד משום (נותר) [מעילה] בימות הגשמים מיירי ולא היה מוסרח והכא בימות החמה דמסריח ולא שוה פרוטה:
ומי אמר ר' שמעון איסור חל על איסור. דקאמר ושניהם מביאין חטאת אחת משום נותר אלמא דאיסור נותר חל על איסור חלב:
האוכל נבלה ביום הכפורים פטור. מיוה"כ דאין איסור חל על איסור:
אמר רב ששת. אמאי מחייב ר' שמעון חטאת משום נותר כגון דאכל כוליא בחלבא [דבחלב] איכא כזית ובכוליא כזית דאכזית דכוליא חייב משום נותר ולא אחלב ולא הוי איסור חל על איסור:
וכוליא וחלבה נמי האי קאי עלה באיסור עולין דמחוייב להקטירם:
וכי תימא. דנותר איסור חמור הוא דחייב על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת וחייל על איסור קל דעולין. אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי איסור חל על איסור:

דף כג:

דתניא והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו לרבות את האימורין אע"ג דלאו נינהו דאימורין קאי עליהו באיסור עולין וחלב באיסור כרת ואתי איסור טומאה וחייל עלייהו:
דהא ר' דסבירא ליה במסכת קידושין דאיסור חל על איסור הני מילי כו'. איסור כרת חמור הוא שנכרת הוא וזרעו מה שאין כן מיתה בידי שמים:
ומעילה איסור מיתה וחייל על איסור כרת. למאי נפקא מינה כדאמרינן התם לקוברו בין רשעים גמורים:
דאיכא דאמר בקדשים איסור חל על איסור הא דתנא ר' כל חלב לה' לרבות כו':
מאי עביד ליה מוקים ליה בולדי קדשים וקסברי וולדי קדשים בהוייתן. כשנולדין הן קדושין דתרויהו איסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי אתו דעד שהן במעי אימן שליל

[68] לפני רבינו היה הגירסא בגמ' כן הא דנותר היא וכן הגיה בשיטה מקובצת כאן באות ח'.

אין חלבו אסור וכשנולד אסור חלבו ויש בו משום מעילה ולא הוי איסור חל על איסור אלא בהדדי אתו:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם תלוי. על ספק חיוב חטאת ואח"כ נודע לו שלא חטא. כגון שהיו לפניו ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזו אכל והפריש אשם תלוי ואח"כ נודע לו שלא חטא כגון שהוכרה חתיכה זו שנשתיירה שהיא של חלב אם עד שלא נשחט האשם נודע יצא וירעה בעדר עם שאר בהמה של חולין כלומר כיון דלא הוצרך לו הוי חולין:

וחכ"א כיון שהופרש לא חולין ולא קודש אלא ירעה כו'. אם משנשחט נודע לו הדם ישפך לאמה והבשר יצא לבית השרפה כדין חולין שנשחטו בעזרה:

נזרק הדם ואח"כ נודע לו הבשר יאכל בתורת קדשים הואיל ונזרק הדם:

ר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. כלומר כשהפרישו לא הפרישו על דעת [שלא] יהא צריך לו אלא כסבור היה שצריך לו וכיון שנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא נתגלה הדבר למפרע שלא היה צריך לו בשעת הפרשתו הילכך הוי חולין ויצא בעדר:

ורבנן סברי כשהפרישו תחלה מתוך שלבו נוקפו. שהיה מתפחד שמא חטא וגמר והקדישו לאלתר הילכך כשנודע לו שלא חטא הואיל והיה מוקדש אפילו מספק (הילכך) ירעה עד שיסתאב:

בנודע לו שחטא להודיעך כחו דר' מאיר דאע"ג דידע דחטא. וסד"א איגלאי מילתא למפרע דצריך ליה ולהוי קדוש קמ"ל דלא דכיון דבעידנא דאפרשיה לא היה צריך ליה דלא ידע דודאי דחטא הילכך לא הוי מקדיש לאלתר לגמרי אלא השתא כיון דנודע לו שחטא קודם שנשחט האשם יביא חטאת והאשם יצא לחולין וירעה בעדר ופליגי אפי' בנודע לו שלא חטא להודיעך כוחן דרבנן דאע"ג דנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא וסד"א איגלאי מילתא למפרע דלא אקדשיה אפי' הכי קסברי רבנן דקדיש דכיון דלבו נוקפו גמר והקדישו והילכך ירעה עד שיסתאב:

דף כד.

ונתכפר באחת מהן. ואח"כ נודע לו שלא חטא מודה ר' מאיר דשני ירעה עד שיסתאב דעד כאן לא פליג ר' מאיר (באשם תלוי אחד) עליהו דרבנן דירעה בעדר אלא [באשם תלוי אחד] משום (דקסבר) דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו אלא קסבר כיון דלא צריך ליה

לא מקדיש ליה אבל היכא דמפריש ב' אשמות לאחריות מודי ר' מאיר דגלי דעתיה דלבו נוקפו דמיכדי חד כו':
באשם תלוי שהוזמו עדיו. כגון שבאו ב' עדים ואמרו לו אכלת ספק חלב והפריש אשם תלוי וקודם שנשחט באו ב' אחרים והזימום ואמרו להם היאך אתם מעידין באיש פלוני שאכל ספק חלב והלא אותו יום עמנו הייתם במקום פלוני ומודין חכמים דיצא וירעה בעדר מ"ט כו':
דסבר דילמא אתו. עדים אחריני ומזימין להני ולא גמר והקדישו:
שור הנסקל אינו כן. מתניתין היא אלא אם עד שלא נסקל באו עדים יצא וירעה בעדר:
היכי דמי אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג. זה שור את הנפש ואתו בי תרי ואמרי לא הרג דקא מכחשי להו מאי חזית כו':
אלא לאו בעדי הזמה. דקא מזמי הני בתראי להני בתראי והלא במקום פלוני עמנו הייתם והכא מודו דיצא וירעה בעדר דכוותה גבי אשם תלוי מיירי נמי בעדי הזמה ומאי אינו כן דהכא פליגי ובשור הנסקל לא פליגי וקשיא לרב יהודה אמר רב דאמר דמודו חכמים לרבי מאיר באשם תלוי שהוזמו עדיו והכא דייקינן דפליגי:
א"ל אביי לא קשיא דלמא שור הנסקל. דקא מודו דיצא וירעה בעדר:
כגון שבא הרוג. שהיו אומרי' שהרגו השור בא ברגל הילכך צייתינן לבתראי אע"ג דלא מזמינן להו ודכוותיה גבי אשם לא מיירי בהזמה אלא בהכחשה וכגון שהוכרה חתיכה שנשתיירה דחלב היא ובהכי פליגי דר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא אקדשיה ורבנן סברי מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים והוזמו לא פליגי אלא מודים חכמים לר' מאיר דיצא וירעה בעדר:
ובפלוגתא דרב ורבה פליגי הני תנאי דר' אלעזר סבירא ליה כרב יהודה אמר רב ור' יוחנן כרבה:
ור' יוחנן נדמייה לאשם תלוי למנחת קנאות. דיצא לחולין:
לא דמי מנחת קנאות לאו לכפרה אתי אלא (לגרר) [לברר] עון להכשיר הדבר שיהו המים בודקין אותה להכי מייתי מנחה אבל אשם תלוי דלכפרה אתי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו הילכך קסבר ירעה עד שיסתאב וימכר כו':
שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו. דמשעה שהעידוהו תחילה שנרבע או הרג את הנפש הפקירוהו בעליו וכי הוזמו כל המחזיק בו זכה בו:
מיסתברא טעמיה דר' יוחנן. דאפקריה וכל המחזיק בו זכה בו כגון דאמרו לו נרבע שורו באיניש דעלמא אבל אמרו לו כו':

וטרח ומייתי עדים. ומזים להן:
מאי שנא. מעיר הנדחת שנכסי צדיקים שבתוכה אבד ומפקרי להו אע"ג דידעי בנפשייהו דלא חטאו וקתני הוזמו עדיה כל המחזיק בהן זכה בהן. שאני עיר הנדחת דרבים נינהו כו':
הנותן מתנה לחברו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה. דמשעה שנתן זה מתנה הוציאה מרשותו וכי אמר הלה אי אפשי בה הויא הפקר:
מקבל מתנה שאמר מאחר שבאת מתנה לידו ואמר מתנה זו תבטל. כלומר שאינו רוצה שתהא מקויימת או אמר מבוטלת שלא יהא בה ממש לא אמר כלום ואין אחר יכול להחזיק בה ואינה חוזרת נמי לבעליה שמאחר המתנה עשוייה כתיקון וקבלה לא אמר כלום ולא נסתלק ממנה. אבל בשעת שבאת לידו אמר אי אפשי בה או בטילה היא דבריו קיימין שהרי עוקר הוא המתנה מתחלתה ולא זכה המחזיק בה:

דף כד:

מאי לאו דבריו קיימין. דלא הויא שלו אלא הדרא למרה וקשיא לריש לקיש דאמר כל המחזיק בה זכה בה. לא דבריו קיימין כו':
האומר לחברו. למי שעורר על שדהו שהלה מוחזק בה דשל אבותיו היתה ואמר לו זה שמוחזק בה דין ודברים אין לי על שדה זו או אמר לו אין לי עסק בה או ידי מסולקות ממנה:
לא אמר כלום. לא קנאה זה העורר ולא אחר[69] כל המחזיק בה וקשיא לריש לקיש:
שאני התם. משום הכי לא אמר כלום הואיל דשל אבותיו [של המערער] היתה אמרינן כי סליק נפשיה כו' אבל במקבל מתנה שאמר אי אפשי בה דבריו קיימין וכל המחזיק בה זכה בה:
אם היה רבו שני כהן. זה שכתבו לו הרי אלו עבדיו אוכלין בתרומה:
כבר זכו בהן יורשין. של ראשון ולא אחר המחזיק בהן:
בשלמא לרשב"ג. דאמר כבר זכו בהן יורשין דראשון דקסבר כי יהיב איניש מתנה כו' ומטעמא דרבן שמעון לא מצית לאקשויי לריש לקיש אלא מטעמא דת"ק דאמר הרי אלו אוכלין בתרומה אמאי [אי] איתא לדריש לקיש דמכיון שאמר שני אי איפשי בהן כל המחזיק בהן זכה בהן אמאי אלו אוכלין בתרומה הא הוו להו עבדים זרים דכל הרוצה יכול להחזיק בהן:

[69] נראה דצ"ל ולא אחר מי שירצה כאן להחזיק בה וכו'.

קסבר. ריש לקיש הכא שאני דקסבר המפקיר עבדו דאמר אי איפשי בו יצא לחירות ואין אדם יכול להחזיק בו דהוי משוחרר[70] א"כ אמאי אוכל בתרומה דעדיין צריך גט חירות מרבו וקסבר מעוכב לגט שחרור דעדיין לא קיבל אוכל בתרומה:

ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא הוא דבעו ספק חטא כדתנן במתניתין אלא אומרים לו כו':

אשם ודאי כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. דכשהפרישו סבור שודאי חטא ועכשיו שנודע לו שודאי לא חטא לא הוה צריך ליה ולא אקדשיה הלכך הוי חולין בעזרה ויקבר אבל אשם תלוי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש אפילו מספק הילכך יצא לבית השרפה כשאר כל פסולי קדשים ואפילו רבי מאיר דפליג ברישא בנודע לו קודם שנשחט דירעה בעדר הכא בנודע לו לאחר שנשחט כיון דנשחט מודה להו לרבנן דמתוך שלבו נוקפו (ולא) גמר ומקדיש ויוצא לבית השרפה:

רב אשי אמר אפילו תימא דבנשחט ואח"כ נודע לו לית ליה לר' מאיר לבו נוקפו ולא גמר ומקדיש ואי אמרת (לא) [אמאי] פליג בסיפא ואמאי יצא לבית השרפה משום דמיתחזי כי זבח פסול הואיל דכי נזרק הדם שכבר כיפר והבשר קיים ואח"כ נודע לו דהבשר יאכל לכהנים דהוי זבח כשר השתא כי נודע לו קודם זריקה דלא הוי זבח כשר יצא הבשר לשרפה כשאר זבח פסול. דאי אמרת יקבר מאן דחזי סבר כיון דנקבר הוא כדין חולין אמר ש"מ כי נודע לו לאחר זריקה נמי הוי זבח פסול ולא מצי כהנים אכלי ליה. אבל כי חזו דנודע לו קודם זריקה בשרפה כדין קודש פסול אמרי כי נודע לו לאחר זריקה הואיל וכבר כיפר הוי זבח כשר ויאכל[72] אמאי הבשר יאכל.[71] הא הויא ליה ידיעה קודם אכילה וחטאת בעי אייתויי ולא אשם תלוי:

אמר רבא אמר קרא. גבי אשם תלוי והוא לא ידע ונסלח לו והאי לא הויא ליה ידיעה: עדיין בשעת סליחה. היינו בשעת זריקה דזריקה מכפרת הואיל דבשעת כפרה הוה ספיקא משום הכי הבשר יאכל:

אימור דאמר רבי שמעון במידי דעומד ליזרק אבל האי כיון דנודע לו קודם זריקה אין עומד ליזרק דהא צריך לאייתויי חטאת:

קסבר ר' יוסי כלי שרת מקדש את הפסולין בתחילה ליקרב. אף כאן שקיבל דם בכוס של כלי שרת מקדש את הפסולין אע"ג דנודע לו ליקרב הלכך יאכל:

[70] נראה דצ"ל והא דאוכל בתרומה היינו משום דעדיין וכו'.

[71] משמע דמפרש דנודע לו דמתני' היינו שנודע לו שחטא בוודאי ומדברי כל המפרשים לא משמע כן וצ"ע.

[72] והיינו דבאשם ודאי תנן דיקבר בנודע לאחר שחיטה משום דהתם גם בנודע לאחר זריקה אין הבשר נאכל וליכא גזירה דאכילה ועי' בתוס' ד"ה רב אשי דכתבו לחלק בדרך אחר.

אשם ודאי אינו כן כו'. אינו דין כאשם ודאי אלא אם עד שלא נסקל נודע לו שלא הרג יצא וירעה בעדר אם משנסקל מותר בהנאה עגלה ערופה אינה כן כשור הנסקל שאם משנערפה נמצא ההורג תקבר במקומה ואסורה בהנאה שעל ספק באת מתחלה העגלה וכשנערפה מספק אע"ג דנודע לו לאחר מכאן כבר כיפר הספק משנערפה והלכה לה ויש לה דין עגלה ערופה ותקבר ואסור בהנאה:

עגלה ערופה אימתי נאסרת בהנאה רב המנונא אמר מחיים. משעת ירידתה לנחל איתן:

דף כה.

השוחט פרת חטאת כו' ר' שמעון פוטר משום אותו ואת בנו. דר' שמעון סבר שחיטה שאינה ראויה לאכילה לא שמה שחיטה ופטור ורבנן סברי שמה שחיטה וחייב משום אותו ואת בנו:

אלא אי אמרת לאחר עריפה. אסור בהנאה ולא קודם:

אמאי פטר ר' שמעון. כי שחטה קודם עריפה והא שחיטה ראויה היא דאכתי אינה אסורה בהנאה:

וכי תימא סבר ר' שמעון עגלה בשחיטה כשרה. דשחיטת עגלה במקום עריפה היא דשחיטתה אוסרתה בהנאה כמו עריפה:

והתנן הכשר בפרה כו'. אישתיק. רבה:

לבתר דנפק. רב המנונא:

אמר רבה מ"ט לא אמרי ליה דר' שמעון. סבר עגלה בשחיטה כשירה ושחיטתה היא אוסרתה בעריפה ולא הויא שחיטה ראויה:

ורב המנונא סבר. א"כ לא נשתמיט וכו'. אלא לאו ש"מ מחיים אסור בהנאה ובהכי פליגי כדאמינא:

אמר רבא מנא אמינא לה. דלאחר עריפה אסור בהנאה:

מדתנן עגלה וכו' אלא אם עד שלא נערפה נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר ואי אמרת מחיים אסורה משעת ירידתה אמאי תצא כו'. תני אם עד שלא נראית לעריפה כלומר אם קודם ירידתה לנחל איתן שנראית לעריפה נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר. הא מאחר שירדה שנראית לעריפה אפי' מחיים אסורה:

ואי ס"ד מחיים אסורה היכי אמר כיפרה ספיקה הא עדיין כשנמצא ההורג עדיין לא כיפר דאכתי לא נערפה ואמאי תקבר. אמר לך רב המנונא תנאי היא ואנא דאמרי כהאי תנא דבי ר' ישמעאל:

נאמר מכשיר ומכפר בפנים. היינו אשם מצורע שמכשירו ליכל בקודש ומכפר היינו חטאת מצורע ועשייתם בפנים הויא בעזרה:
ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ. היינו צפור שחוטה דמצורע שמכשירו ליכנס למחנה ומכפר בחוץ היינו עגלה ערופה מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשו בו מכשיר כמכפר דזה וזה אסורין בהנאה מחיים משעה שהקדישן אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשו בו מכשיר כמכפר דשניהם אסורי' בהנאה מחיים. ואיכא דאמרי מכשיר בחוץ היינו צפור משולחת דמצורע דאסורה בהנאה מחיים עד שעת שילוחה אבל לאחר שילוחה מותר בהנאה דלא אמרה תורה שלח לתקלה:
חוץ מאחר יוה"כ יום אחד. לפי שאותו יום עדיין לא בא לידי ספק איסור:
אמר המעון כו'. וחכמים אומרים אין מביא אשם תלוי על שאר ספק איסור אלא על ספק דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת:
אי ס"ד חובה היא. ומכפרת כפרה גמורה כשאר חובות א"כ כי מיתיידע ליה אמאי מייתי חטאת הא כפרה עליה אשם תלוי:
ורבנן אמרי עולה ושלמים כו' אבל חטאת ואשם חובה נינהו ואשם תלוי נמי חובה ואי אמרת א"כ אמאי מייתי חטאת בתריה כשיודע לו לא [קשיא] אשם תלוי לא הוי חובה לכפר כפרה גמורה אלא להכי הוי חובה דהיינו טעמא דמייתי ליה מקמי דניתידע ליה להגן עליו מן היסורין ולהכי חייבוה דהתורה חסה על גופן של ישראל שלא יענשו ביסורין ולהכי חייב לאייתויי כדי להגן עליו ביני ביני ולכשיודע לו יביא חטאת לכפר עליו:
א"ל רב אחא בריה דרב' לרב אשי דלמא לרבנן. נמי דילפי מעולה ושלמים לימרו הכי אשם תלוי כעולה ושלמים עולה ושלמים לאו אתו כו':
א"ל אמרי לך רבנן עולה ושלמים. אע"ג דאתו נמי בחובה שלמים כגון שלמי עצרת [ועולה כגון] עולת ראייה עיקר כי כתיבי בתורה תחלה בנדבה כתיבי דכתב אם עולה קרבנו מן הבקר ואם זבח שלמים קרבנו אשם תלוי עיקר שלו בחובה כתיב ולא בנדבה:

דף כה:

אשם תלוי נמי בא על הנבלה. אם אכל ספק נבלה אע"ג דאין בה אלא איסור לאו בעלמא:
והאנן תנן אין מביא כו'. ולא מיתוקמא כרבנן ואי כר' אליעזר קאמרת הא ר' אליעזר סבר דאפילו בנדבה נמי אתי כ"ש אנבילה:

א"ל חנניא מ"ט לא מתנית. מ"ט לא למדת קמי מר קמי מר רבה והיית יודע כמו אני דזימנין סגיאין תניתה קמיה אשם תלוי בא על הנבילה ואמר לי הא מני ר' אליעזר דאמרו לו לבבא בן בוטא המתן עד שתכנס לספק כלומר דאפילו בספק כל דהו דאפי' באיסור לאו כגון נבילה מביא אשם תלוי:

מ"ט דאמרו לו. דלא הניחו לו להביא עד שיכנס לספק דאמר קרא גבי אשם תלוי אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם:

ילפי מצות מצות מחטאת חלב. כתיב באשם תלוי מצות וכתיב בחטאת (חלב) מצות דכתיב ביה ונודעה החטאת אשר חטאו עליה וכתיב בעריות לצרור לגלות ערותה עליה בחייה מאי האי עליה דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן נמי:

ואשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה. אלא לכשיודע לו מביא חטאת ודלא כר' אליעזר דאמרו לו דהא אמר אשם תלוי בא על הנבלה ובנבלה מכפר הוא כפרה גמורה דהא לכשנודע לו אין מביא כלום דאין חייבין עליה לא חטאת ולא אשם ודאי:

רבינא אמר הכי קאמר חמש אשמות. אין אחר כלומר יוה"כ אין מכפר כפרתן דלכי מיתיידע ליה אחר יוה"כ בעי מייתי אשם ודאי אשם תלוי מי שמחוייב אשם תלוי יוה"כ מכפר כפרתו דלכי מתיידע ליה לאחר יוה"כ דהוה מחוייב אשם תלוי לא מייתי כדתנן כו':

מה פשעים דלאו בני קרבן נינהו. דפשעין אלו המרדין וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי אף חטאת דלאו בני קרבן נינהו כגון עשה ולא תעשה שאין בהן חיוב כרת אבל חטאין דבני קרבן נינהו לא מכפר יוה"כ:

דלא מכפר. שעיר הנעשה בפנים על עבירת מצות ידועה כגון טומאת מקדש וקדשיו שצריכין ידיעה בתחלה ובסוף והעלם בינתיים אלא מכפר על שיש בהן ידיעה בתחלה ולא בסוף כדאמר במסכת שבועות:

אבל שעיר המשתלח דמכפר על עבירות מצוה ידועה אימא לך כו'. אלא מהכא והתודה עליו דהא כתיב בשעיר המשתלח ומעטיה קרא כלומר דהקיש חטאים לפשעים למימרא דעל חטאים דבני קרבן לא מכפר יום הכיפורים:

ממאי דהאי פשעים. דהנך זדונות דלאו בני קרבן נינהו דילמא הנך דבני קרבן נינהו כדתנן ארבעה כו' ואהני מכפר אף לכל חטאתם נמי דבני קרבן נינהו מכפר:

איתמר נמי כי אתא רבין. דאביי גופיה מודי ליה דקשיא ליה הא:

וא"ל רבין. האי ואת כל פשעיהם ברוב פשעים קא מיירי דלאו בני קרבן נינהו ולא בהני ד':

א"ל אביי מידי רוב קאמר. פשעים סתם כתיב ומשמע נמי הני ד':
אלא אמר אביי מרישיה דקרא כו'. ומייתר האי ואת כל פשעיהם לאקושי ואין משיבין על ההקיש:
קדמייתא נמי חייבי חטאות ואשמות ודאין דחייבין להביא אחר יוה"כ:

דף כו.

למפשטיה לא מדרב דימי. משום קשיא דאביי ולא מדאביי דשינויי דחיקי הוו אלא מהאי קרא נמי לפני ה' תטהרו חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר ומינה אבל היכא דאיכא דידע ביה לא מכפר:
סד"א התם חייבי חטאות ואשמות ממונא דהקדש הוא לא מכפר אבל הכא חייבי מלקיות דגופא הוא ולא ממון אימא לא ליחייב אחר יוה"כ קמ"ל דחייב:
והאנן תנן. הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה יוה"כ מכפר ואע"ג דלא תעשה חייב מלקות הוא ויוה"כ מכפר:
לא קשיא הא דאתרו ביה הוי בר מלקות ולא מכפר עליה יוה"כ הא דלא אתרו ביה לא הוי בר מלקות ומכפר עליה יוה"כ:
אלא מעתה כיון דאמרת חטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר[73] ספק יולדת הפילה או שעבר עליה יוה"כ שספק או רוח לא תיתי שוב:
אמר רבי הושעיא לכל חטאתיכם כלומר מכל חטאתיכם כתיב (כלומר) ההוא קרבן דבא על ספק חטא מכפר ולא לכל טומאתם בקרבן דספק יולדת דעל ספק טומאה אתי לא מכפר:
ולרשב"י דאמר יולדת נמי חוטאת היא. שנשבעת שאינה נזקקת שוב [לבעלה] וההוא חטא מייתי קרבן מאי איכא למימר ליכפר עלה יוה"כ:
לא יולדת כי מייתי קרבן לאישתרויי נפשה באכילת קדשים הוא ולא לכפרה על חטא אלא הנהו ימי טומאה וימי טהרה דמשמרת מכפר על ההוא חטא דרשב"י:
חייבת להביא אחר יוה"כ. מפני שקרבנה מכשרתה לאכול בקדשים ולאו על חטא קא מייתי ליה הילכך לא מכפר עליה יוה"כ:
אלא מעתה. מצורע ספק כגון מוחלט בספק שכשהחליטו כהן לא ידע אי נגע גמור הוא:
והאמר ר' שמואל בר נחמני על ז' דברים של חטא נגעים באין. כלומר דקרבן נמי מייתי על ההוא חטא:

[73] צ"ל ספק יולדת שעבר עליה יוה"כ כגון ספק וולד הפילה וספק רוח הפילה לא תיתי שוב.

לא מצורע כי קא מייתי קרבן לאו לכפרה על חטא מייתי ליה אלא לאישתרויי באכילת קדשים ונגעיה הוא על חטאיה:
אלא מעתה ספק נזיר. כגון נזיר שספק אם ניטמא למת:
ולר' אלעזר הקפר דאמר נזיר חוטא הוא. שציער עצמו מן היין כלומר דעל חטא נמי מייתי קרבן מאי איכא למימר:
לא נזיר כי קא מייתי קרבן לאו כפרה מייתי דניוול גילוח שערו מכפר על חטאו וקרבן מייתי למישרייה בקדשים:
ספק סוטה שאין לה שום עד שנסתרה:
אמר אביי. משום הכי לא מכפר דבועל מכיר שחטא עמה וסוטה מכרת לא קאמר משום דאיהי הוי חתיכה דאיסורא איכא דאמר אידי ואידי מכירין וחדא מנייהו נקט והילכך לא מכפר:
רבא אמר משום הכי לא מכפר עלה יוה"כ דסוטה כי מתיא. קרבן לאו לכפרה קא מתיא ליה אלא לברר עליה עון שאם נטמאת שיבדקוה המים:
אלא מעתה עגלה ערופה. שהיו צריכין להביא לפני יוה"כ ועבר עליה יוה"כ לא מייתי כלל. אמר אביי להכי לא מכפר ההורג מכיר שהוא יודע שהרג:
רבא אמר. משום הכי לא מכפר עליה יוה"כ דעגלה לא מכפרא על הורג דאמר קרא ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו:
רב פפא אמר. מהכא מצית יליף דלא מכפר יוה"כ במקום עגלה דכתיב כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' מאי אשר פדית כלומר ראויה זו כפרה של עגלה שתכפר על יוצאי מצרים על כל ספק שפיכות דמים שנעשו משיצאו ישראל ממצרים ומדקאמר שמכפר על יוצאי מצרים מכלל דכל יוה"כ שהיו בינתים לא כיפר במקום עגלה:
השתא דאמרת כו'. אימא כי מיתיידע ליה בתר יוה"כ לא נייתי חטאת דיוה"כ כיפר עליו לגמרי. ההוא לא מצית אמרת מדרבי רחמנא ידיעה גבי יחיד וגבי נשיא וגבי צבור ש"מ להכי כתב אכל חד וחד דלכי מיתיידע ליה בתר יוה"כ מייתי קרבן. מהכא לא מצית יליף דכולהו צריכי דאי כתב קרא ידיעה גבי יחיד בלבד כולהו מיחיד לא מצו ילפי דאיכא למיפרך מה ליחיד אמאי איצטריך ליה ידיעה משום דאית ביה קולא כולי האי שכל קרבנו נקבה מה שאין כן בנשיא ובצבור דמייתי זכר ולא מצי יליף מיחיד ולהכי איצטריך להו ידיעה לכל חד:
ואי אמרת לכתוב ידיעה גבי נשיא ולגמרו יחיד וצבור מנשיא יחיד מנשיא לא אתי:

דאיכא למיפרך מה לנשיא. אמאי איצטריך למכתב ביה ידיעה הואיל ויש בו קולא שאינו בשמיעת הקול שהמלך לא דן ולא מעיד ולא מעידין לו תאמר ביחיד שישנו בשמיעת הקול להכי לא מצי יליף מנשיא ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה דיחיד וציבור נמי לא מצי ילפי מנשיא משום דאית ביה קולא בנשיא שכן יש בקרבנו נקבה בע"ז דסמיך ליה ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת שנתה וי"ו מוסיף על ענין ראשון אנשיא אבל בצבור לית בהן הא קולא הילכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב להו ידיעה. נכתוב גבי צבור ידיעה ולא ביחיד ונשיא ונגמרו מיניה:

איכא למיפרך מה לצבור. אמאי כתב בהו ידיעה הואיל ואית בהו קולא כל כך דאין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה. היינו בהוראת ב"ד ובשגגת מעשה כדכתיב ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל היינו ב"ד אבל נשיא ויחיד חייבין בשגגת מעשה ע"פ עצמן הלכך לא מצו ילפי מיניה ואיצטריך למיכתב בהו ידיעה ואכתי מיצרך צריכין הני ג' ידיעות ולא מייתרא חדא. אכתי מייתרא ומחדא ידיעה לא אתו כדאמרן אלא תיתי חדא ידיעה מתרתין מה לנשיא וצבור שכן יש בהן קולא שאינו בשמיעת הקול דנפש כי תחטא ושמעה קול אלה למעוטי צבור ונשיא נמי לא דן ולא מעיד:

תאמר ביחיד כו'. הילכך לא מצי יחיד יליף מיניהו ואיצטריך ליה ידיעה לגופיה לחוד מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבנן נקבה כדאמר תאמר בצבור. הילכך לא מצי צבור יליף מינייהו ואיצטריך ליה ידיעה לחוד:

לא נכתוב ידיעה גבי נשיא ותיתי מידיעה דיחיד וצבור דמאי פרכת. והכא ליכא למימר מה ליחיד וצבור[74] דלית בהו קולא דשוו תרוויהון אהדדי אלא מאי פרכת פרכא כל דהו כדאמרינן בפ' כל הבשר אלא אמר ר"ל חדא מחדא קולא וחומרא פרכינן כל דהו לא פרכינן חדא מתרתי פרכינן אפילו כל דהו והכא נמי מאי פרכת כל דהו אי אמרת דמשום הכי לא מצי יליף מנייהו ואצטריך ליה ידיעה לחודיה דנשיא אינו בשמיעת הקול ואית ליה האי קולא:

צבור יוכיח. דאית ליה נמי האי קולא דאינו בשמיעת הקול ולילף מצבור ואי פרכת דמשום הכי לא מצי יליף מצבור משום דקיל מנייהו דיש בקרבנו נקבה יחיד יוכיח דכל קרבנו נקבה ואי אמרת מה ליחיד שכן ישנו בשמיעת קול מה שאין כן בנשיא צבור יוכיח וחזר הדין הצד השוה שבהן ביחיד וצבור שיש בהן ידיעה אף נשיא נמי צריך ידיעה ולמה ליה דכתיב ידיעה בנשיא אם אינו ענין לגופיה כו':

[74] נראה דצ"ל מה ליחיד וציבור דקיל דהא לית בהו קולא וכו'.

דף כו:

[75] תאמר בנשיא שעשוי להשתנות. שיכול להדחות מנשיאותו ולהיות הדיוט הילכך לא מצי יליף מהני ואיצטריך למיכתב ליה ידיעה לחוד ולא מייתר:
אלא אמר אביי מהכא. מצית ילפת דכתיב בכולהו מצות ומצו ילפי מהדדי מה חד צריך ידיעה אף כולהו נמי למה לי למיהדר כו':
אימא כו'. משום דיוה"כ לאו על הדין ספק חטא גרידא קא אתי לכפר אבל אשם תלוי דעל הדין ספק חטא גרידא קא אתי אימא לך דמכפר לגמרי דלכי מתיידע ליה בתר הכי לא איצטריך לאייתויי חטאת:
אמר קרא או הודע אליו מכל מקום מייתי חטאת. אע"ג דאייתי קודם לכן אשם תלוי [שאם מת וכו'] כלומר שאם מת לאחר שהביא אשם תלוי קודם שהודע לו מת בלא עון דכיפר עליו אשם תלוי:
מתקיף לה רבא. בלא אשם תלוי מיתה ממרקת עון אלא אפילו מחיים מכפר עליו להכי להגן עליו מן היסורין שאין יסורין באין עליו ביני ביני מאחר שהביא אשם תלוי ועד שיודע לו שיביא חטאתו[76] האשה שיש עליה חטאת העוף ספק כגון ספק אם נפל הפילה או רוח הפילה ועבר עליו יוה"כ כו' מפני שהחטאת שמביאה מכשרתה ליכל בזבחים ולא משום חטא קא מתיא:
אם משנמלקה. מספק אח"כ נודע לה שודאי נפל הפילה הרי זו תקבר הואיל ונמלקה כשעדיין ספק לה דספק חטאת אינה נאכלת משום דאית בה תרי איסורין דספק חולין בעזרה הוא וספק נבלה היא משום הכי תקבר:
אמר רב וכיפרה. כלומר שאעפ"כ עלה לה בחובתה הואיל ונודע לה אי הכי כיון דכיפרה בו אמאי תקבר תאכל לכהנים לא משום הכי לא תאכל לפי שאינה משתמרת שכיון שהפרישה תחילה על הספק שלא היתה ראויה לאכילה היסיח דעתו ממנו ולא שמרה ונפסלה בהיסח הדעת. אימת קאמר דלא נשתמרה אי מעיקרא משעה שהפרישה ועד שמלקה מאי פסלות יכול למיהוי בה הא חיה הוות ומחיים לית בה פסלות ואי לבסוף מאחר שנמלקה הא מנטר לה כהן דכהנים זריזין הן ואמאי אינה נאכלת. דמתניתין בנודע לה שלא ילדה מיירי ואסור לאכול משום נבלה וחולין הויא ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תיקבר מדרבנן וכי איתמר דרב וכיפרה אהדא איתמר האשה שהביאה כו':

[75] עד כאן שייך לעמוד הקודם
[76] שייך למתניתין

שממין שמביאין על הספק על לא הודע חטאת העוף מביאין על הודע. הילכך כשנודע לה קודם שנמלקה תעשה ודאי ותיאכל לכהנים אם משנמלקה נודע לה שילדה:
אמר רב אפילו הכי מזה דמה ומצה דמה. לשם ודאי דהיינו עיקר כפרה ומותר באכילה:
ר' יוחנן אמר אסורין באכילה גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק. שלא נודע לה כלל נאכלת ואית בה תרי איסורי כדאמרן:
או תימכר לחברתה. אשה שודאי ילדה. אם משנמלקה נודע לה שילדה מזה דמה ומיצה וכיפר ואסור באכילה משום גזרה ומותר בהנאה אע"ג דאמרינן אין פדיון לעוף הכא כיון דלא קדשה לגמרי דחציה איתעבידא בספק וחציה ודאי הילכך לא קדשה כל כך ויש לה פדיון ומותר בהנאה אבל מיצה דמה נמי מספק ואח"כ נודע דכולה איתעביד בספק אסור באכילה ובהנאה לפי שעל ספק הפריש תחלה וכבר נעשת כולה בספיקה וכיפרה ספיקה והלכה לה ונעשת מצותה לשם מה שהפרישה ואסור בהנאה:
המפריש ב' סלעים לאשמו. כגון לאשם (מצורע) [מעילות] ולקח בהן ב' אילים כו':
לקח בהן ב' אילים לחולין. שמעל שחילל במעות וקנה מהן שני אילים לשם חולין:
היפה ב' סלעים יקרב לאשמו. לאשם מעילתו בשביל שמעל במעות של הקדש והשני איל שוה עשרה זוז דהיינו ב' סלעים וב' חומשין דהיינו קרן וחומש יקרב למעילתו לשום דמי אותו אשם שהיה מחוייב שמעל בדמיו. אבל קנה באותן שני סלעים בסלע איל לצורך אשם שהיה מחוייב ובסלע האחד מעל בו וקנה ממנו איל אחד לחולין אם היה אותו שקנה לשום אשם שוה ב' סלעים יקרב לאשמו שמחוייב והשני איל אם הוא שוה נמי ב' סלעים יקרב למעילתו לאשם מעילות ויביא עמו סלע וחומשה דהיינו קרן וחומש מביתו ויתנהו לגזבר. הכא בסיפא דלא מעל אלא בחצי הקדש ונשאר בהקדש כדי קניית אשם חובתו הילכך יביא השני לאשם מעילות וישלם סלע וחומשו מביתו אבל ברישא שמעל בכל ההקדש הילכך השוה ב' סלעים לאשם מעילות והשני למעילתו לקרן וחומש כדאמרן:
קס"ד והשני למעילתו דבאשם מעילה קאמר:
אילימא איל אשם כלומר לשום אשם מעילתו:
למימר דחומש בהדי איל מעילות מייתי ליה. דהכא מובלע החומש עם דמי האיל:
והכתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם וחמישיתו יוסף עליו אלמא דחומש בהדי גזילו בהדי קרן מייתי ליה. והדר אשם מעילות ואת אשמו יביא לה':
ועוד קתני סיפא. והשני של חולין יקרב למעילתו לשום אשם מעילות:

ויביא עמה סלע וחומשה מביתו אלמא דחומש בהדי גזלו בהדי קרן מייתו לה. וקשיא רישא לסיפא ולקרא אלא מאי והשני למעילתו דקתני רישא כלומר דהשני יביא במקום קרן וחומש כמה דאיתהני מהקדש דישנו ב' סלעים שהפרישן לאשם ומעל בהן:
ולקח מהן ב' אילים לחולין דיפה ב' סלעים מקריב ליה איל אשם. מעילה ויפה עשרה זוז דהיינו קרן וחומש מייתי למאי דאיתהני מהקדש כו' כדפרשינן במתניתין:
במאי אוקמתא כו'. אימא סיפא כו'. רישא קרי ליה למעילתו גזילו כדאמרן:

דף כז.

[77] וסיפא קרי למעילתו איל אשם:
רישא דהוי איל שני דזבן קרן וחומש דשוי עשרה זוז כדי מעילתו קרי ליה לגזילו מעילתו:
וסיפא דלא הוי איל שני דזבן קרן וחומש דלא שוי אלא תמניא זוזי קרי ליה למעילתו איל אשם ויביא עמה סלע וחומש מביתו:
בכינוס חומשין מהו שיתכפר. כלומר אם מעל וחזר ומעל וחזר עד שעלו החומשין לב' סלעים ואם רצה להתכפר באותן ב' סלעים מהו שיתכפר בהן:
אם תמצא לומר. לפרש הבעיא דלקמן דאדם מתכפר בשבח הקדש כגון שקנהו בסלע והשביחו והעמידו עד ב' סלעים ויכול להתכפר בו היינו טעמא משום דקא טרח ביה שהוציאו והכניסו עד שהשביחו אבל הכא בהא בהמה שקנה בב' סלעים מכינוס חומשין דלא טרח בה לא מכפר בה:
או דילמא דאם תמצא לומר. לפרש הבעיא דלקמן דאין אדם מתכפר בשבח הקדש היינו טעמא:
משום דלא אפרשיה. לשבח מכיסיה אלא ממילא שבח וברשותא דהקדש שבח אבל בדין שבח דכינוס חומשין דאפרשיה מכיסיה אימא מתכפר:
מאי לאו כי לקח ב' אילים בב' סלעים כל חד זבן בד' זוזי ושבח ליה ושוה תמניא וש"מ דאדם מתכפר בשבח הקדש:
לא הכא במאי עסקינן דאוזיל רועה גביה. שמכר לו רועה ב' אילים שוים ד' סלעים בב' סלעים והאי שבח אינו דהקדש אלא דבעל הבית לפי שעשה לו הנאות לרועה מקודם לפיכך (נתנם) [מכרם] לו בזול ודמי כאילו אפרשיה בעה"ב להאי שבח מכיסו:
לא פיטמו שאני דקא חסר ביה תמניא כלומר שבין הקנייה ובין ההוצאה עומד לו עד שמונה זוז דהיינו ב' סלעים:

[77] ע"כ שייך לעמוד הקודם.

סיפא דזבן איל בארבעה. והוציא עליו בתלת ואשבחיה זוזא ושוי תמניא כדקתני והרי הוא בשתים[78] ש"מ דאדם (מת שהקדש) [מתכפר בשבח הקדש]:
אי הכי אימא סיפא. דהא ברייתא הרי הוא בשתים כשר וישלם סלע מביתו להקדש אמאי ישלם סלע שלם הא חסר ליה בהא איל ז' זוזי:
מאי ישלם סלע תשלום דסלע. כלומר אותו זוז שמיני ישלם להקדש. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש:
ואי סבירא ליה דאין אדם מתכפר בשבח הקדש. כלומר דמשום הכי יהיב תשלום סלע:
וכי יהיב תשלום סלע מאי הוי מ"מ באיל גופיה לא חסר תמניא ואנן בן ב' סלעים בעינן וליכא אלא לעולם קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש:
אי הכי אפי' תשלום סלע לא יתן. אין דלא בעי אלא משום גזרה שמא יאמרו כו' השתא איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי מאי הוי עלה:
ת"ש לא יצא. אלמא דאין אדם מתכפר בשבח הקדש:
לא שנו. דאין טעונין לחם אלא לאחר כפרה אחרי שנתכפר בתודה עצמה ובלחמה. אבל לפני כפרה ששניהם עומדות טעון לחם דמתכפר באיזה שירצה:
אלמא קסבר אדם מתכפר בשבח הקדש. וולד היינו שבח:
בעלי חיים נדחין שאין בהו מום ולא פסול כההוא דאמר לקמן בהמה של ב' שותפין הקדיש חציה שלו וההוא הקדש לא פשטה בכולה בהמה אלא בחציה ולא קדשה אלא לדמים וכי חזר ולקח חציה והקדישה קדושה לדמים ואינה קריבה ועושה תמורה דאפילו קדושת דמים עושה תמורה כדתנן בתמורה ומן בעלי מומין על התמורה:
ותמורה כיוצא בו. דאינה קדושה ליקרב אלא לדמים:
ש"מ בעלי חיים. תמימין כגון אלו נדחין מהקרבה:
וש"מ קדושת דמים מדחה. מהקרבה:
וש"מ יש דחוי. שאין דחוי לגמרי אלא לדמים:
הוזלו טלאים בעולם. דכל המוטב שבעולם נמכר פחות מב' סלעים:
מפני מה לא נתנה תורה קצבה. שיעור דמי קרבן של ד' מחוסרי כפורים שמעוכבין לאכול בקדשים מפני שאם היה נותן בהן קצבה שמא יוזלו הטלאים ולא יעמדו על אותה קצבה ואין להם תקנה ליכל בקדשים שלא ימצאו קרבן לאותו שיעור:

[78] נראה דצ"ל ולעולם אימא לך דאין אדם מתכפר בשבח הקדש.

מצורע לא קחשיב בהדי מחוסרי כפרה משום דקרבנו דמייתי לא קא שרי ליה באכילת קדשים אלא צפורין. ומדלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה ש"מ הא בהנך דיהב בהו קצבה בעינן דיהא שוי אותה קצבה אלמא דאמרינן [דכסף שקלים בעינן וליכא]:

אימא לא לימדנו הלכה זו לשום תלמיד:

והא ר' חייא בר אבא הוה מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה דר' יוחנן. אי אפשר דלא למדה לו ר' יוחנן:

אימא לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש. עד השתא:

אלא מעתה חטאת חלב. דלא לאישתרויי בקדשים אתי אלא לכפר (לא) ליהוי (הוי) ליה קצבה. ואשם נזיר טמא נמי דלבטלה אתי ולא אתי לאישתרויי באכילת קדשים דהזאת שלישי ושביעי שלו מכשירתו לאכול בקדשים וחטאת שלו מכפרת עליו ואשם לבטלה אתי על חנם ליהוי ליה קצבה הואיל דלאו לאישתרויי בקדשים אתי אלא לבטלה דאמר ר' יוחנן כו'. קשיא:

דף כז:

[79] המפריש חטאתו על חטאו ומת [לא יביאנו בנו תחתיו]. אע"פ שעשה בנו אותו חטא עצמו כגון שזה אכל חלב ומת ובנו אכל חלב לא יביאנו בנו אחריו משום דחטאת שמתו בעליה היא:

ולא יביא הוא עצמו מחטא על חטא. כגון אם הפרישה על חלב שאכל ואח"כ אכל דם לא יביאה לשם דם:

שנאמר קרבנו על חטאתו. דכתיב והביא את קרבנו שעירת עזים נקבה תמימה על חטאתו עד שיהא קרבנו לשם חטאו שהפרישו תחילה:

שהפריש אביו מן הקלה. שהפריש קרבן אביו על חלב שאכל דהיינו קלה דחייב כרת ולא מיתת ב"ד:

על החמורה. על שבת שחילל בנו דהיינו חמורה דחייבין על אותה עבירה מיתת ב"ד דהואיל דשל בנו חמורה משל אביו אינו יוצא בקרבן שהפריש אביו או אם היה של אביו חמורה חיוב מיתת ב"ד ושלו קלה חיוב כרת הואיל דאין חיובו דומה לשל אביו אינו יוצא בקרבן אביו אבל יצא בקרבן שהפריש אביו מן הקלה על הקלה כלומר אם של אביו היתה קלה ושלו נמי קלה ת"ל קרבנו כו':

שהרי אין מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו. לנזירותו דחטאת שמתו בעליה הוא:

[79] עד כאן שייך לעמוד הקודם

אבל יוצא במעות שהפריש אביו לחטאתו אפילו מן הקלה על החמורה. שהרי אדם מגלח נזירותיו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומין שלא פירש אלו לחטאתו ואלו לעולתו ואלו לשלמים דהואיל דלא פירש דמי חטאת לא דמי כחטאת שמתו בעליה:
ת"ל קרבנו. דבקרבנו במעות שהפריש הוא עצמו יוצא ולא במעות שהפריש אביו אפילו סתומין דסתומין דאביו הוו כמפורשין שהרי חטאת בלבד הוא מביא ולצורך חטאת הפרישן ודמי כחטאת שמתו בעליה:
יכול לא יצא על מעות שהפריש אביו אפילו סתומין משום ההוא טעמא דאמרן:
אבל יוצא בקרבן. שהפריש לעצמו אפילו מן קלה על החמורה או מן כו':
ת"ל קרבנו על חטאתו. צריך שיפריש קרבנו לשום חטאו:
מאי שהרי לא מעל ולא כיפר דקאמר תרגמא רב שיזבי הכי קאמר כיון דלא מצי מעיל הכי אפילו במתכוין כי הפריש בהמה על החלב והביאה על הדם שהרי זה לא הוציאה לחולין ולא מעל וכיון דלא חשיב שינוי לענין למעול בה הכי נמי כששינה לשם דם אפי' במתכוין לא חשיב שינוי ולא כיפר לשם דם אבל מעות שהפרישן על החלב כיון דמשני להו מעיל שכיון שנתנן בשביל חטאת אחרת הוציאן לחולין שלא כדין שלא [הוציאן] לשום חטאת שהופרשו משום הכי מעל ומייתי קרבן מעילה וכיון דמהני שינוי דידהו למעילה אימא בתחילה נמי מהני דמצי לכתחילה לשנות מעות של חלב לשם דם קמ"ל קרבנו על חטאתו דלא הא דיעבד כיפר:
מביאין מהקדש כשבה שעירה. יחיד שהפריש מעות לחטאתו לקנות מהן כשבה ונמלך ורצה להביא בהן שעירה רשאי:
ומהקדש כשבה או שעירה תורים ובני יונה. ומפרש כיצד הפריש לכשבה או שעירה מקצת מעות וקודם שהספיק להוסיף העני יביא באותן מקצת דמים תורין ואם לא היו באותן מקצת מעות שיעור תורין והעני ואינו משיג להוסיף עליהן לדמי תורין יביא באותן מקצת עשירית האיפה או היה עני והפריש תחילה לעשירית האיפה ולא הספיק לקנות עד שהעשיר יביא עוף כו':
הפריש כשבה או שעירה ונסתאבה. שנפל בה מום והעני אם רצה ימכרנה ויביא בדמיה עוף והמותר לנדבה ואם לא רצה יפריש ממותר עוף אבל אם היה עני והפריש עוף ונסתאב שנעשה מחוסר אבר דהאי דאמרינן תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות הני מילי בדוקין שבעין אבל במחוסר אבר פסול וחזר והעני לא יביא בדמיו של עוף עשירית האיפה דאין פדיון לעוף דמאחר שהקדיש הקדש גמור אין להן פדיון אע"ג

דנסתאב אלא למיתה אזיל ויביא עשירית האיפה מביתו. דהכי גרסינן במנחות המנחות והנסכין והעופות אין להן פדיון שלא נאמר פדיון אלא בבהמה:
מנהני מילי. דמביא מן הקדש כשבה כו':
דת"ר מחטאתו מחטאתו. כתיב בנשיא מחטאתו וביחיד בשמיעת קול מחטאתו ובעשירית האיפה על חטאתו מלמד שכשהפריש מקצת מעות לחטאתו לכשבה או שעירה והעני מביא עוף כו'. לכך נאמר מחטאתו מחטאתו על חטאתו. ואיצטריך למיכתב קרא מחטאתו גבי עוף מ"ט דמאי דאמר קרא מחטאתו גבי כשבה או שעירה כלומר דמהקדש כשבה או שעירה כי מעני דהנך מקצת מעות נחלינון על עוף ומייתי קרבן מנייהו היינו טעמא משום דכשבה ועוף תרוויהו מיני דמים נינהו אבל עשירית האיפה וכו':
ומ"ט כתיב על חטאתו. גבי עשירית האיפה הכי קאמר דיכול להוסיף עליו כי העשיר: דאי כתיב על חטאתו גבי עוף. ולא גבי עשירית האיפה הוה אמינא כי מפריש מעות לקינו והעשיר כו':
אבל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר. הלין מעות דאפריש אי לא העשיר טובא ניתי עוף מן ביתו ולא מן הלין מעות דאיפריש דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו. ואי העשיר טובא נייתי כשבה או שעירה והלין מעות דאפריש לעשירי' האיפה יפלו לנדבה ומשו"ה כתיב גבי עשירי' האיפה דהיינו דלי דלות על חטאתו למידרש כדאמרן דאי העשיר מצי מוסיף עלייהו ומייתי עוף אע"ג דלאו תרוויהו מיני דמים נינהו ואי חזר והעשיר מוסיף ומייתי כשבה או שעירה:
מטמא מקדש. שהיה עשיר והפריש קן תחת כבשתו שהיה חייב להביא כשהוא עשיר והעני ועכשיו הוא ראוי להן הואיל ונדחה זה הקן כשהביא כשהוא עשיר שלא יצא כדאמר לקמן עשיר שהביא קרבן עני לא יצא עכשיו כשהוא עני נדחה שלא יצא (ע"כ שייך לדף הקודם):

דף כח.

ש"מ בעלי חיים נדחין. קן זה שאין בו פסול בגופו:
וש"מ קדושת דמים מדחה. כשהקדישו כשהוא עשיר לא קדש אלא לדמיו ומדחה מהקרבה:
ודחוי מעיקרא הוי דחוי לעולם אע"ג דהדר איחזי:

רבי שמעון אומר הוא עצמו. הולד זכר יקריב פסח אלמא דבעלי חיים אינן נדחין אע"ג דנקבה אפריש דלא הוה ראויה לפסח אמרי' [דהוולד קרב] כי אמר ר' אושעיא דבעלי חיים נדחין לרבנן דר' שמעון ולא לר' שמעון דר' שמעון אשכחן נמי בדוכתא אחריתי דאית ליה בעלי חיים אינן נדחין דקאמר יביא חברו שלא בהגרלה ומזווג לזה דהאי דלא מת לא אידחי והגרלה אינה מעכבת:

אין הקינין מתפרשות. שלא [יוכלו] לקרות להם שם זה לעולה וזה לחטאת אלא או בשעת לקיחת בעלים [דהיינו] בשעה שקונה אותם יקרא להם שם או בעשיית כהן כשהכהן יקריב אותם יקרא להם שם דכתיב ולקחה שתי תורים א' לעולה ואחד לחטאת וכתיב ועשה אותם הכהן א' חטאת ואחד עולה:

הגורל עושהו חטאת.[80] שעולה הגורל עליו:

ואין השם עושהו חטאת. כלומר ולא קריאת שם עושהו חטאת:

שיכול והלא דין הוא. שיהא השם עושהו חטאת:

ומה במקום שלא קידש הגורל. בכל שאר הקרבנות:

קידש השם. דבקריאת שם קובעו:

קתני שם דומיא דגורל. דקאמר ומה במקום גורל דלא הוי לא בשעת לקיחה ולא בשעת עשייה וקובעו חטאת אף שם נמי יכול לקבוע בקינין אפילו שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא:

אמר רבא [לא קשיא] הכי קאמר ומה במקום שלא קידש הגורל. בקינין לא בלקיחת בעלים ולא בעשיית כהן השם חמור שמקדש אי בלקיחת בעלים או בעשיית כהן:

כאן. בשעירים שקידש הגורל שלא בלקיחה ושלא בעשייה אינו דין שקידש בהו השם אי בלקיחה אי בעשייה ת"ל ועשהו חטאת כו' [אבל] דלא קתני שם דומיא דגורל:

מטמא מקדש. עני שהפריש מעות לקינו והעשיר דצריך לאייתויי ליה כשבה ואמר מאותן מעות שהפריש אלו לחטאת ואלו לעולה כשהוא רוצה עכשיו להביא כשבה שהיא חובתו מוסיף על אותן מעות שאמר אלו לחטאת מוסיף עליהן ומביא חובתו הכשבה מדמי חטאתו שמין אחד הוא שהרי הכשבה חטאת ואלו מעות חטאת ואין מוסיף על מעות שהפריש לעולת העוף ולהביא מהן כבשתו לפי שהמעות שהפריש לעולתו יש להן קדושה חמורה כעולה שכולה כליל וכשבה היא חטאת שקדושתה קלה מעולה ולפיכך אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה והא הכא דלא איכא לא לקיחה ולא עשייה אלא הפרשה דאמר

[80] אולי צ"ל או לעזאזל כפי מה שעולה הגורל עליו.

אלו לחטאתי ואלו לעולתי וקתני מביא חובתו מדמי חטאתו אלמא דאיקבע להו שם שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה וקשיא לרב חסדא:
אמר רבא ותסברא מתניתין מתקנתא היא דקתני העשיר. והדר אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי אי העשיר מי מצי מייתי קרבן עני:
והאמר ר' אלעזר אמר ר' אושעיא כו' לא יצא אלא מאי אית לך למימר תריץ מתניתא ואימא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר וכבר אמר משעת עניותו אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבתר דהעשיר לא הוה מצי אמר משום דר' אלעזר אמר ר' אושעיא הואיל ותרצת לה תריץ לה נמי הכי וכבר[81] אמר משעת עניותו ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבשעת לקיחה פירש:
ולר' חגא אמר ר' יאשיה דאמר מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא לטעמיה לא מצית אמרת וכבר אמר וקשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא תני לטעמיה דר' חגא מטמא מקדש שהפריש מעות לקינו והעשיר ואח"כ לקח ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דבלקיחה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דקבע להם שם בלקיחה כדאמינא:
[82] קתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו. היכי מוסיף מביא חובתו מדמי חטאתו והלא כבר לקח מן הדמים חטאת העוף כגון דאמר תיחול קדושת דחטאת העוף זה עלוי מעות של חולין וחטאת נפקא לחולין והמעות נכנסו תחתיהן בקדושה ומוסיף עליהו מביתו וזבין חטאת בהמה וחטאת העוף מי אית ליה פדיון מי מצי מחיל ליה על מעות אמר רב פפא הכא במאי
עסקינן כגון שהפריש מעות לקינו לשתי פרידין ולא לקח אלא פרידה אחת לחובתו והעשיר והכי קתני אי ההיא פרידה לצורך עולת העוף היא קרבה נדבה דלחובה לא חזיא דעשיר הוא והני מעות דפיישין דהוו לצורך חטאת העוף מוסיף עליהון מן בייתיה ומייתי חטאת בהמה והיינו דקתני מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואי ההיא פרידה דזבן חטאת היא ההיא חטאת העוף אזלא למיתה דאין פדיון לעוף ודמי עולה דפיישי אזלן לנדבה דאין יכול להוסיף על דמי עולה להביא ממנה חטאת דאין משנין מקדושה חמורה לקדושה שהיא קלה ממנה אלא מייתי חטאת מן בהמה מן בייתיה ולא מדמי עולה:
שאני גבי מצורע דמיעט קרא זאת תהיה. כלומר דעשיר יבא קרבן עשיר ולא קרבן עני:
וליליף מיניה. למטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני דלא יצא כמו מצורע:

[81] נראה דצ"ל וכבר אמר משעת הפרשתו דבשעת הפרשה אמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי.
[82] כל זה עד אחר אמר רב פפא הכא במאי עסקינן וכו' ליתא כאן בסוגיא רק כן הוא ביומא ד' מ"א ע"ש.

אמר לך רב חגא אמר קרא במצורע ואם דל הוא:
ת"ל אם כבש אם עז מלמד ששניהן שקולין. תורין (קודם) כתובין בתורה קודם לבני יונה בכל מקום:
יכול מפני שמובחרים ת"ל ובן יונה או תור. לכך הקדים כאן ובן יונה מלמד ששניהן שקולין:
וכן האב קודם כתוב בתורה לאם בכל מקום אבל אמרו חכמים כאן גבי כיבוד אב ואם דאע"ג דאמרינן דשניהן שקולין הני מילי לקיבול שכר שמקבל שכר על כיבוד אם כעל כיבוד אב אבל מכל מקום אמרו חכמים כיבוד האב קודם לכיבוד האם שהוא ואמו חייבים בכבוד אביו:
וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני רבו. הרב שלומד ממנו חכמה וזכה שעולה בידו תלמודו כיבוד רבו קודם לכיבוד אביו שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו:
שטימאו את היכל ה' כדכתיב כי נאצו האנשים האלה את מנחת ה'. וכתיב ואשר ישכבון הנשים הצובאות:

דף כח:

מלכא אמר גדיא יאי. עזים מובחרים מכבשים לקרבן. בהדי דאמר אחוי בידיה. היה מוליך ומביא ידו לפני המלך ולא היה מדבר באימה (ובתרבות) לפני המלך:
למטרפסיה. דינו. הידים שהיו מבזים את הקדשים שנחתכו:
אם כשב אם עז. מלמד ששניהם שקולין:
הדרן עלך המביא סליק מסכת כריתות